

Golden State Realty **JASSI GILL**
Broker/Owner

Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento
Ph:510-304-9292
Refinance Now
@ZERO COST
Call Sukhi Gill:510-207-9067
CA DRE Lic.#01180969

CA DRE#00966763

Law Office of M Vivek Malik
Toll free no 866-424-4000
www.usa.immigrationlaw.com

ACCOMPLISHED
IMMIGRATION Attorneys
Help FAMILIES REUNITE in the US
Our Global & Nationwide Services in the field of U.S. Immigration & Nationality law

M Vivek Malik

Business immigration & worksite compliance
Family & general immigration
Naturalization & citizenship
Removal defense & waivers

ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ
ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰੋ

Certified Insurance Agent **Global Green**
INSURANCE AGENCY

ਹੈਲਥ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ:510-487-1000
MANN@GGIABA.COM

Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Twenty-Third Year of Publication ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 23, Issue 29, July 16, 2022 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਸਿਆਸਤ ਭਖੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਬਣਾਈ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸੂਬੇ ਦੀ ਅਸਲ ਕਮਾਨ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ (ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ) ਹੱਥ ਆ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਨਾਮ ਦੇ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਹੀ ਕੋਈ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਧਰ, ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ

ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ, ਜਦ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ 1846 ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਸਰ ਹੈਨਰੀ ਲਾਰੈਂਸ ਨੂੰ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰੇਗਾ।

ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਕਾਫੀ ਔਖ ਵਿਚ ਹਨ। 'ਆਪ' ਸੁਪਰੀਮੋ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਦਬਕੇ ਦੇ ਡਰੋਂ ਕੋਈ ਵਿਧਾਇਕ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਫੀਲਡ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦਖਲ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਨੂੰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਅਧੀਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਅਧੀਨ ਚੱਲਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਚੋਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ

ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਸੱਦਣ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੋਰ ਭਖ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸਫਾਈ ਜਾਂ ਤਰਕ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਦੀ ਚੁੱਪ ਇਸ ਗੱਲ ਉਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਉਂਦੀ ਗਈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਬੈਠੇ ਆਗੂਆਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੱਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਿੱਲ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਾਲੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਟਾਂਦਰੇ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਇਸ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉਤੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣ ਦੇ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਫਿਰ ਭਖਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਰੋਹ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਸਾਬ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਘੇਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਰੋਲੇ ਵਿਚਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦਰਮਿਆਨ 60:40 ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਪੁਰੋਹਿਤ ਦੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਇੰਡੀਅਨਐਪਲਿਸ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲੇ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ। -ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਵੇਰਵਾ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ

Harmit Toor
Your Realtor® For Life!

Help you Buy or Sell:
◆ Residential Property
◆ Commercial property
◆ Business Opportunity

Financing:
◆ Residential Loans
◆ Commercial Loans
◆ SBA Loans
Commercial Leasing

2015-19 Awarded
Grand Master
Achievement
Club Certificate

BEB
BAY EAST
BROKERS

Ph: 925-202-7027
HDtoor@gmail.com
WWW.BayEastBrokers.Com

Raja SWEETS & CATERING
AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with Portable Tandoor
for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets

Items Serving:
• All kinds of Sweets
• Snacks & Food
• Chnat & Tikki Stall
• Pani Pooi Stall
• Bheal Pooi / Pav Bhaji
• Falooda Kullfi

Catering Services:
• Wedding Ceremonies
• Receptions
• Birthday Parties
• Religious Gatherings
• Corporate Events
• Picnics / Bar-b-que

Additional Services:
• Warmers
• Chaffing Dishes
• China & Silverware
• Linen Rental
• Waiters & Bartenders

Toll Free 1-866-FOR-RAJA
www.rajasweets.com
msbains@rajasweets.com

31852 Alhambra Blvd, Union City CA 94087 Ph. (510) 488-9130 Fax (510) 488-9111
1270 W Wilton Ave, Hayward CA 94542 Ph. (510) 264-9300 Fax (510) 264-9348

Call Malkhan Bains or Ravinder Singh For Your Next Party
1-866-FOR-RAJA(367-7252)
www.RajaSweets.com

GLOBAL TRUCK PERMITS
17 years of experience

Services
-We do Same day
IRP Plates
-Truck Permits
-New company
-Truck ELD
-Trucking compliance

Rajinder Singh

159 D'Arcy Pkwy, Lathrop, CA 95330
Phone: 209 636 0880

XPressCargo

Tel.: 317-426-5410

Ext. 2001 & 2403

100% ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਕੰਪਨੀ

Pay Every Week

Pay Single 60 Cent + Team 70 Cent

100% OWNER OPERATOR COMPANY

**IN TO MI BACK TO IN OR IN TO OH TO LOUISVILLE
KY/BOWLING KY BACK TO IN (EVERYDAY HOME)**

**ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੱਕੇ ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਵੈਨ ਦੇ ਲੋਡ
ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਡ Same Location ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।**

- ਫਿਊਲ ਐਡਵਾਂਸ ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ
- ਸਾਰੇ ਲੰਪਰ ਫੀਸ ਕੰਪਨੀ ਪੇ ਕਰੇਗੀ ।
- ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ
- ਟਰੱਕ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡੈਮੇਜ ਇੰਸੂਰੈਂਸ
- ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰੈਂਟਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ Oil Change ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਸਕਾਉਂਟ

ਅਸੀਂ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਟੈਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

CA >> IN, OH, KY, PA, MD, VA
IN >> KS, TN, WI, MI, KY, IL, GA

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੱਕ ਪੱਕੇ ਲੋਡ ਹਨ

ਅਸੀਂ 2016 ਅਤੇ 2017 ਦੇ USED ਟਰੱਕ ਵੀ ਸੇਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Hiring Owner Operators and Drivers

ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਸ਼ੀਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218

Online Application @ www.xpresscargoinc.com

**ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਵੀਕਲੀ ਹੋਮ**

ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ 24/7 ਘੰਟੇ ਰਿਪੋਅਰ ਸ਼ਾਪ ਖੁੱਲੀ ਹੈ

ਮੁਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ: ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਟੌਤੀ ਨੇ ਸ਼ੂਟਰਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਵਧਾਏ

ਮਾਨਸਾ: ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮਾਨਸਾ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਕਸ਼ਨ ਵਾਰੰਟ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਪ੍ਰਿਆਵਰਤ ਫੌਜੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਅਹਿਮ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗਾਇਕ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੀ ਕਤਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈ।

ਸ਼ੂਟਰ ਪ੍ਰਿਆਵਰਤ ਫੌਜੀ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਘੱਖ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ 28 ਮਈ ਨੂੰ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘਟਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਨੇ ਪ੍ਰਿਆਵਰਤ ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ 29 ਮਈ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਉਂ ਹੀ 29 ਮਈ ਨੂੰ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੰਦੀਪ ਉਰਫ ਕੇਕੜਾ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਨੇ ਤੁਰਤ ਇਹ ਸੂਚਨਾ

ਪ੍ਰਿਆਵਰਤ ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ 'ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ' ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਘਰ ਤੋਂ ਬੋੜੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਜਵਾਹਰਕੇ ਵਿਚ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਸਾਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ੁਭਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਗਾਇਕ

ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਤੁਰਤ ਪ੍ਰਿਆਵਰਤ ਫੌਜੀ ਨੇ ਹੀ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਨੇ ਲਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘਟਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਿਆਵਰਤ ਫੌਜੀ ਤੇ ਉਸ

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ

ਮਾਨਸਾ: ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਪਾਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮੁਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਲਖਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੀਆਂ ਕਤੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਲਕੌਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਚਰਨ ਕੌਰ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਵਧਿਆ ਸੀ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਮਗਰੋਂ ਗੋਲਡੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਹਾਇਕ ਅਤੇ ਸਾਰਥ ਸ਼ੂਟਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਕਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਮੁਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਪਲ-ਪਲ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੱਕ ਬਕਾਇਦਾ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ

ਕਿ ਮੁਸੇਵਾਲਾ 29 ਮਈ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਫੋਟੋਆਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੁਸੇਵਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਸੰਦੀਪ ਕੇਕੜਾ ਸਾਥੀ ਬਲਦੇਵ ਨਿੱਕੂ ਨਾਲ ਫੈਨ ਬਣ ਕੇ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਜਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮੁਸੇਵਾਲਾ ਨੂੰ ਘਰ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਸੀ।

ਮੁਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ: ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਅਜੇ ਵੀ ਖਾਲੀ

ਮਾਨਸਾ: ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਪੌਣੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੇ ਹੱਥ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ੂਟਰ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਰੂਪਾ ਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਨੂ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਸਿਟ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਸਟਰਮਾਈਂਡ ਗੈਂਗਸਟਰ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਤੇ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜੱਗੂ ਭਗਵਾਨਪੁਰੀਆ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿਛ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਮੰਨੂ ਅਤੇ ਰੂਪਾ ਦਾ ਸੁਰਾਗ ਲੱਭਣ ਲਈ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਛਾਪੇ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ

ਨੇ ਛੇ ਸ਼ੂਟਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੂਟਰ ਇਸ ਕਤਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜੋ ਕੈਨੇਡਾ ਬੈਠੇ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਿਆਵਰਤ ਫੌਜੀ, ਕਸ਼ਿਸ ਉਰਫ ਕੁਲਦੀਪ ਅਤੇ ਅੰਕਿਤ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਦੀਪਕ ਮੁੰਡੀ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੰਨੂ ਅਤੇ ਰੂਪਾ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਫਰਾਰ ਹਨ।

ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿਟ ਨੂੰ ਮੰਨੂ ਅਤੇ ਰੂਪਾ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ ਮੰਨੂ ਅਤੇ ਰੂਪਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਉਹ

ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ

ਮਾਨਸਾ: ਮਾਨਸਾ ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੁਣ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਛੇ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ੂਟਰ ਫੜੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵਾਰਦਾਤ ਸਮੇਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਾਨਸਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਸ਼ੂਟਰਾਂ ਪ੍ਰਿਆਵਰਤ ਫੌਜੀ, ਕਸ਼ਿਸ ਉਰਫ ਕੁਲਦੀਪ ਅਤੇ ਕੇਸ਼ਵ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਪਾਸੋਂ ਰਿਮਾਂਡ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਵਾਲ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਬੰਧੀ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਿਆਵਰਤ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਕਸ਼ਿਸ ਨੇ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਸੀ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕਤਲ ਸਮੇਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕੀ।

ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਆਵਰਤ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਕਸ਼ਿਸ ਉਰਫ ਕੁਲਦੀਪ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸ਼ੂਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਛੁਪਣਗਾਹ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸੰਭਵ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਾਬਕਾ ਸਪੀਕਰ ਕਾਹਲੋਂ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੇ ਤਾਰ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨਰੇਟ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੀ.ਆਈ.ਏ-1 ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਤੋਂ 10 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਦੀਪ ਕਾਹਲੋਂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਫਾਰਚੂਨਰ ਕਾਰ 'ਚ ਤਿੰਨ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਬਲਦੇਵ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਸੰਦੀਪ ਕਾਹਲੋਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਅੰਡਰ ਗਰਾਊਂਡ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਾਅਦ 'ਚ ਕਮਿਸ਼ਨਰੇਟ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਟੀਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਸੀ.ਆਈ.ਏ-1 ਇੰਚਾਰਜ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬੇਅੰਤ ਜੁਨੇਜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤਬੀਰ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਪੁੱਛਗਿਛ 'ਚ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਦਸ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਹੀ ਮਨੀ ਰਈਆ, ਮਨਦੀਪ ਤੁਫਾਨ ਤੇ ਇਕ ਅਣਪਛਾਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਸਤਬੀਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਪੁੱਛਗਿਛ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ

ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਦੀਪ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਸਤਬੀਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਬੋੜਾ ਚੋਕਸ ਰਹੇ। ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬੇਅੰਤ ਜੁਨੇਜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਤੇ ਜੱਗੂ ਭਗਵਾਨਪੁਰੀਆ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਪੁਰਾਣੇ ਸਬੰਧ ਹਨ। ਗੈਂਗਸਟਰ ਮਨੀ ਰਈਆ ਤੇ ਸੰਦੀਪ ਤੁਫਾਨ ਦੋਵੇਂ ਜੱਗੂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਥੀ ਹਨ। ਜੱਗੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੰਦੀਪ ਕਾਹਲੋਂ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਤਬੀਰ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰਚੂਨਰ ਕਾਰ 'ਚ 19 ਮਈ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਹਥਿਆਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਗੈਂਗਸਟਰ ਜਿਥੇ ਸੂਬਾ ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੁੱਜ ਰਹੇ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਲਈ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਗੈਂਗਸਟਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਖੋਧ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਥੇ ਸਰਗਰਮ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ., ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਦਿੱਲੀ, ਬਿਹਾਰ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਸਪਲਾਈ ਨਾਲ ਤਾਲ ਮੇਲ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਦੇਸੀ ਕੱਟੇ ਪਿਸਤੌਲਾਂ, ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ

ਹੈਂਡ ਗ੍ਰਨੇਡ ਵਰਗੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਯੂ.ਪੀ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਹਥਿਆਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਹਥਿਆਰ ਗੈਂਗਸਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧੀ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਲੱਭੀ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਖੋਜ ਰਾਹੀਂ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਣਾਂ 'ਪੈਪਟਾਈਡਜ਼' ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਲੱਭੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਦਹੀਂ ਵਿਚਲੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਹ 'ਪੈਪਟਾਈਡਜ਼' ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਖਾਣ ਪੱਖੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਿਆਂ ਵੀ ਖਾਧਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ 'ਪੈਪਟਾਈਡਜ਼' ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਦਵਾਈ ਵਾਂਗ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਢੰਗ ਹੈ ਜੋ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਬਦਲ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬਾਇਓਟੈਕਨੋਲਜੀ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਡਾ. ਪਰਵੀਨ ਪੀ. ਬਲਗੀਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਖੋਜਾਰਥੀ ਮਲਿਕਾ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਇਸ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਰਾਹੀਂ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚਲੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ

ਅਜਿਹੇ ਪੈਪਟਾਈਡਜ਼ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਵੀ ਲੱਭ ਲਈ ਹੈ। ਡਾ. ਬਲਗੀਰ ਮੁਤਾਬਕ, ਹੁਣ ਤਕ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਭੋਜਨ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਟੀਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਕਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਕਾਬੂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਸਬੰਧਿਤ ਪਦਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਅਜਿਹੇ ਕਣਾਂ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਦਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਖੋਜਾਰਥੀ ਮਲਿਕਾ ਸ਼ਰਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਉੱਤੇ ਤਜਰਬੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਖੋਜ ਵਿਚ ਚੂਹਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉਪਰ ਹੁੰਦੇ ਅਸਰ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਤਜਰਬੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾ. ਬਲਗੀਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਖੋਜ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਅਜੇ ਜਾਨਵਰਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਅਸਰ 'ਤੇ ਹੀ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਸਰ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਅਗਲੇਰੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਤਜਰਬੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਕੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਪ੍ਰੋ. ਅਰਵਿੰਦ ਨੇ ਡਾ. ਪਰਵੀਨ ਅਤੇ ਖੋਜਾਰਥੀ ਮਲਿਕਾ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਇਸ ਖੋਜ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੀ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੰਮ ਆ ਸਕਣ।

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਕੋਠੀ ਘੇਰਨ ਆਏ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚਾਲੇ ਧੱਕਾ ਮੁੱਕੀ

ਸੰਗਰੂਰ: ਰੈਗੂਲਰ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਸਬੰਧੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਅਧਿਆਪਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਕੋਠੀ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨ ਪੁੱਜੇ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਅਧਿਆਪਕ ਬੈਰੀਕੇਡ ਟੱਪ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਧੱਕਾ ਮੁੱਕੀ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹਿਲਾ ਸਣੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਸਥਾਨਕ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ 646 ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ 12 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਹੀ ਭਰਤੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਲੈ ਕੇ ਇਥੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਅੱਗੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਠੀ ਵੱਲ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ।

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ 646 ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ।

ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਲਾਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਰਾਜਪਾਲ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਗਰੂਰ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ 'ਆਪ' ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਰੋਡ ਸ਼ੋਅ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਜੀ ਵਿਧਾਇਕਾ ਨੀਨਾ ਮਿੱਤਲ ਨੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਅਧਿਆਪਕਾ ਸਿੱਧੀ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਰਵਨੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੰਗਰੂਰ ਸਥਿਤ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਟੈਂਕੀ ਤੋਂ ਛੇਵੇਂ ਦਿਨ ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਕਾਲ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਮੀਤ ਹੋਅਰ

ਨੇ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵੀ ਪੈਨਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਲੇ

ਤੱਕ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਵਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਅੱਗੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਬਿਜ਼ ਲੱਤਾਂ ਵੀ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਿੰਨ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕ ਹੇਮੰਤ ਕੁਮਾਰ ਨਾਭਾ, ਪਰਸਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਨੇਹਾ ਖੁੱਲਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਹਾਲੀ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਿਫਾਇਤੀ ਮੁਹਿੰਮ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਝਟਕੇ ਦੇਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹੁਣ 'ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ-ਇਕ ਟੀਏ' ਫਾਰਮੂਲਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਖਿੱਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਫਾਇਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਟਰਮ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਟੀਏ (ਸਫਰ ਭੱਤਾ) 'ਤੇ ਕੱਟ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਕਰੀਬ 2.70 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਕਰੀਬ 15 ਕਮੇਟੀਆਂ ਹਨ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹਰ ਮੰਗਲਵਾਰ ਤੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ-ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਦੋ-ਦੋ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਕਰੀਬ 100 ਵਿਧਾਇਕ ਇਸ ਵੇਲੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਬਦਲੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਟੀਏ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਉਣ, ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਮੀਟਿੰਗ ਅਟੈਂਡ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦਾ ਟੀਏ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ 1500 ਰੁਪਏ ਟੀਏ

ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਅਟੈਂਡ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਟੀਏ ਭਾਵ 4500 ਰੁਪਏ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ

ਅਟੈਂਡ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਟੀਏ ਭਾਵ 1500 ਰੁਪਏ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਟੀਏ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਬੱਸਾਂ 'ਤੇ ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਟੀਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਰ੍ਹਾ 2016 ਵਿਚ ਇਹ ਟੀਏ ਵਧਾ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਟਿੰਗ 1500 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਦੋ ਦੋ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਫਤੇ 'ਚ ਛੇ ਦਿਨ ਟੀਏ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ

ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 24 ਦਿਨ ਦਾ ਟੀਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਧਾਇਕ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਫਾਰਮੂਲੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਧਾਇਕ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 24 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਰੀਬ 2.64 ਕਰੋੜ ਦੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਬੱਚਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਰ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਅਟੈਂਡ ਕਰਨ ਬਦਲੇ 15 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤੋਲ ਖਰਚ ਵੱਖਰਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਟੀਏ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਕਲੋਮ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਆਖਰੀ ਮੋਹਰ ਹਾਲੇ

ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਲਾਨਾ 19.53 ਕਰੋੜ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋਣ ਦਾ ਗੱਲ ਆਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਬੰਨ੍ਹੇ ਸਰਕਾਰ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੱਟ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਰੋੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jatt Sikh Hundal family in search of a well qualified, with high education boy, settled either in Canada or USA for their daughter, 32, 5'3", Bachelor of Dental Surgery, Master of Health, Safety and Environment, Master of Public Health. Currently working as a research fellow on a global health project. Father: Rtd. from government job, Family is currently residing in Chandigarh and owns rural and urban agricultural land in Amritsar, Samrala (Ldh.) and New Chandigarh. Contact us at: GurdeepMidwestUSA@outlook.com or message at 513-212-6478, India number is 91-89686-97166. (will respond to all). 29-32

Jatt Sikh family looking for a Jatt Sikh match for their 34 years, 5' 4" daughter. Master of Business Administration, Marketing, Food media. Permanent Resident of Canada. Mother retired govt. Principal, Brother Sarpanch of village & now preparing for MLA Election, urban and rural property. Boy wanted from jatt sikh family only. Contact us at: +1 4373328422 or E-mail at: puneetasra17october@gmail.com 29-32

Looking for an educated Jatt Sikh Punjabi girl (willing to move in TX) for handsome Jatt Sikh boy 5'10" (32), US born and raised. Degree in BBA (IT), presently working, belongs to a educated family. Please contact and send bio-data at: srom2000@yahoo.com 27-30

Looking for a suitable Ramgarhia Sikh Dhiman match for our beautiful daughter (green card holder), 29 years, 5' 7", MSC - Physics (India), and licensed paraprofessional educator, residing in Chicago area. Please contact: manpreets1211@gmail.com 26-29

39 ਸਾਲਾ 5'2.5" ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਤਲਾਕਸੂਦਾ ਲੜਕੀ ਲਈ 35 ਸਾਲ ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲ। ਆਪਣਾ ਬਾਇਓਡਾਟਾ kaurgurvinder1965@yahoo.com 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਚਾਹਵਾਨ 734 968 1195 'ਤੇ ਛੇ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 10 ਵਜੇ (E.T.) ਤੱਕ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। 18-21

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Sikh Kamboj family, looking for a suitable match for their Oct 73, 5' 8" well educated, Electronics Engineer son working as a Director in the IT field. USA Citizen based in Bay Area, CA. Divorcee (issue less). Contact us at: +1 (510) 806-7385 29-32

Looking for suitable match for 42, 6", clean shaven Jatt Sikh Neuro-surgeon boy, working in Chicago. Divorcee, one daughter custody with mother. Contact us at: 917-238-3060 23-26

Khatri Sikh family looking for USA or Canadian citizen match for their 49, 5'10" divorced son. Now in USA, having training Hotel Management and has worked for Chef in Canada for 4 years, Family owns Hotel, Banquet, Bar & Restaurant in Wisconsin. Contact us at: 5152083861 23-26

ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ 37, 5'-8" ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਲੜਕੇ ਲਈ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸੂਦਾ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: 319-670-8892 21-24

Jatt Sikh Canadian Parents Looking for a suitable match for their 45, 5'10" divorced son. For more information please contact us at po55ible@yahoo.com or 647-474-5473 20-23

Sikh Kamboj family looking for Well educated girl for their B.Com, 29, 5'10" son, well settled (2 stores), Own home in Arkansas. Mom, dad & brother live in India. Contact us at: 417-846-3741 ਸਿੱਖ ਕੰਬੋਜ 29 ਸਾਲਾ 5'10", ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਸਥਾਪਿਤ, ਆਪਣਾ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਰਦੇ ਬੀ. ਕਾਮ ਲੜਕੇ ਲਈ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ, ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ 417-846-3741 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। apr16- may16

ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਜੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਫੋਨ (408) 687-1899

Gurdip Singh Sandhu

Homeopathic Practitioner/Consultant Since 1973
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India

Well Experienced as:

Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577
EX Member: The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

Gurdip Singh Sandhu

Email:

Homeomedicine@yahoo.com

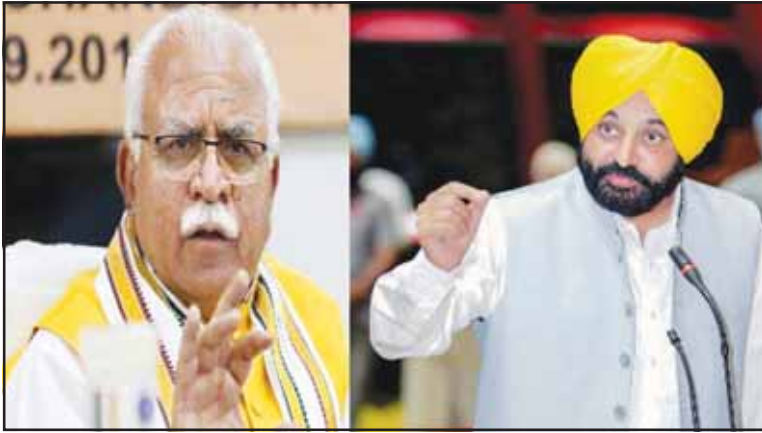
Live on Jas TV

Saturday 9:30AM and Sunday 4PM (Pacific Time)

7021 Village Park Way, Dublin, CA 94568

ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਥਾਂ ਦੇਣ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਭਖੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉੱਧਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਭਖ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਇਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੋਹਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਣਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਲਈ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਇਕਰਾਰ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੰਗੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਵੀਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਟਕਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਖਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਲੰਬੇ 56 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦਰਮਿਆਨ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਕ ਧਿਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਕ ਸੂਬੇ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਹੱਕ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵੱਲ ਕਦਮ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਤਹਿਤ 60 ਅਤੇ 40 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਦੋ ਇਮਾਰਤਾਂ (ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ) ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਈ ਸੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਯੂਟੀ ਕਾਡਰ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਤਾਇਨਾਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਰਾਜਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦੀ ਜਾਵੇ।

ਖੱਟਰ ਨੇ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਉਤਰੀ ਜ਼ੋਨਲ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਨੇ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਨਹਿਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਉਠਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰਜ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚਲਾ ਪੁਰਾਣਾ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਨਹਿਰ ਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਰਾਵੀ, ਸਤਲੁਜ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਦਾ ਬਾਕੀ ਬਿਨਾ ਚੈਨਲ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 24

ਮਾਰਚ, 1976 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਵੀ, ਬਿਆਸ ਦੇ ਸਰਪਲੱਸ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ 3.50 ਮਿਲੀਅਨ ਏਕੜ ਫੁੱਟ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ 18 ਅਗਸਤ 2020 ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਸ਼ਕਤੀ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਖੱਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ 6 ਮਈ 2022 ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਸ਼ਕਤੀ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ

ਗਹਿਲੋਤ ਨੇ ਬੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਬੀ. ਵਿਚ ਪੱਕੀ ਮੈਂਬਰੀ ਮੰਗੀ
ਜੈਪੁਰ: ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਗਹਿਲੋਤ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਹਿਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ (ਈ.ਆਰ.ਸੀ.ਪੀ.) ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠਾਈ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਉਤਰੀ ਜ਼ੋਨਲ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲੋਂ ਭਾਖੜਾ ਬਿਆਸ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ (ਬੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਬੀ.) ਵਿਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਆਸਾਮੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਭੂਗੋਲਿਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਜਲ ਜੀਵਨ ਮਿਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਫੰਡਿੰਗ ਦਾ ਪੈਟਰਨ 90:10 (ਕੇਂਦਰ-ਸੂਬਾ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ) ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਦੂਜੇ ਗੇੜ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਸੱਦੀ ਜਾਵੇ।

ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਲਿਜਾ ਗਿੱਲ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਮੌਕੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਨੂੰ 24 ਮਈ ਨੂੰ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਫੇਜ਼-8 ਦੇ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੰਗਲਾ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਟੈਂਡਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਅਨਮੋਲ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਪੁਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਗਲਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ 43 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਡਰਾਮਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸਬੂਤ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਟੀ ਮੇਅਰ ਤੇ ਡਿਪਟੀ ਮੇਅਰ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚੋਂ ਕੱਢੇ

ਮੁਹਾਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਟੀ ਮੇਅਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸੋਮਲ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਮੇਅਰ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੂੰ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ

ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਥਿਤ ਸੈਕਟਰ-15 ਵਿਚਲੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਦਿਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਚੁਣੇ

ਗਏ 37 ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਕੌਂਸਲਰ ਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਘਰ ਮੀਟਿੰਗ

ਕੀਤੀ। ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਘਰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਇਰਲ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਤੁਰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਉੱਧਰ, ਮੁਹਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ

ਕੌਂਸਲਰ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੁਰੂਸਤ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਆਗੂ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਸਨ।

ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ: ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੁਅੱਤਲ

ਮੁਹਾਲੀ: ਪੰਚਾਇਤੀ ਫੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨੇਮੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਤਿੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੀਮਾ ਜੈਨ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੀ.ਡੀ.ਪੀ.ਓ. ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਹਾਇਕ ਲੇਖਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਹਾਇਕ ਲੇਖਾ ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਤਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਭੁਨਹਰੋੜੀ ਬਲਾਕ ਦਾ ਬੀ.ਡੀ.ਪੀ.ਓ. ਹੈ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਕੋਲ ਪੱਖੋਵਾਲ ਬਲਾਕ ਦਾ ਚਾਰਜ ਹੈ ਤੇ ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਹੈ। ਤਿੰਨੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਫੰਡ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਫੰਡਾਂ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਮਗਰੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬੀ.ਡੀ.ਪੀ.ਓ. ਜਤਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ ਉਤੇ ਬੇਨੇਮੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਚਲਾਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮੁਹਿੰਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਭਰ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚਲਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਦੇ ਏ. ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਪੀ. ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਦੀ ਭਾਰੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਬਦਨਾਮ ਮੁਹੱਲਿਆਂ/ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਖੇਤਰ ਜੋ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਲਈ ਪਨਾਹਗਾਹ/ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਟਿਕਾਣਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਇਸ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਇਲਾਕਾ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹੀ ਚਲਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟਸ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖਰਤ ਦੀਆਂ ਚਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਲੋਨੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ ਖੁਦ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਕਲੋਨੀਆਂ ਪਾਰਸ ਮਨੋਰਮਾ, ਪਾਮ ਸਿਟੀ ਅਤੇ ਮਾਡਰਨ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਦੋ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ।

Punjab Times

Established in 2000
22nd Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Amrit Pal Kaur

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal

Baljit Basi

Buta Singh

Tarlochan Singh Dupalpur

Major Kular

California:

Shiara Dhindsa

Photographer

661-703-6664

Sacramento

Gurbarinder Singh Raja

916-533-2678

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 105 ਡਾਲਰ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵਿਚਾਰੇ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਪ੍ਰੋ. ਅਰਵਿੰਦ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਹੋਅਰ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਉਠਾਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਤਸੱਲੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਗਰਾਂਟ ਵਧਾ ਕੇ 200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ

ਨਿਬੇੜੇ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਅਰਵਿੰਦ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਬਾਰੇ ਜਲਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਜਾਰੀ

ਪੱਤਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸੰਕੇਤ-ਬੋਰਡਾਂ ਉੱਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸੰਭਾਵੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ।

ਵਾਤਾਵਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋ. ਅਰਵਿੰਦ ਨੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪੌਣ ਪਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਢਾਅ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਦਿਆਂ 'ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਣ-ਤ੍ਰਿਣ ਜੀਵ-ਜੰਤ ਸੰਤੁਲਨ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਕੇਂਦਰ' ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਖੇਡ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਭਾਈ ਜਾਣ ਲਈ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਹੋਅਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਸੰਭਵ ਇਮਦਾਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਪ੍ਰੋ. ਅਰਵਿੰਦ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਸੈੱਟ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਹੋਅਰ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ।

ਫਲੋਇਡ ਹੱਤਿਆ ਕੇਸ: ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ 21 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਫੈਡਰਲ ਜੱਜ ਨੇ ਮਿਨੀਪੋਲਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਡੈਰੈਕ ਚੌਵਿਨ ਨੂੰ ਜੌਰਜ ਫਲੋਇਡ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ 21 ਸਾਲ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। 25 ਮਈ 2020 ਨੂੰ ਫਲੋਇਡ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਚੌਵਿਨ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਚੌਵਿਨ ਨੇ 9

ਮਿੰਟ, 29 ਸਕਿੰਟ ਲਈ ਅਫਰੀਕੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਜੌਰਜ ਫਲੋਇਡ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗਰਦਨ ਗੋਡੇ ਨਾਲ ਨੱਪੀ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਚੌਵਿਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲੀ 22 ਸਾਲ 5 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਮਿਲੀ 21 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲਣਗੀਆਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਤੇ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 2020 ਵਿਚ ਫਲੋਇਡ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਪੂਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ ਨਸਲਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਬੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਭਗੋੜੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਆਖਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਣੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੈਂਸ ਦੇ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੁੱਜ ਕੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਪੁੱਜ ਗਏ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਪੰਜ ਦਿਨਾ ਰਿਮਾਂਡ ਮੰਗਿਆ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਸਣੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਇਕ ਔਰਤ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ ਬੈਂਸ, ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ ਗੋਗੀ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਭਗੋੜਾ ਐਲਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਸਦਨ 'ਚ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰੋਅ ਖੰਨਾ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੋਧ ਬਾਰੇ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ 'ਸੀ.ਏ.ਏ.ਟੀ.ਐਸ.ਏ' ਤਹਿਤ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਛੋਟ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਰੂਸ ਤੋਂ ਐੱਸ-400 ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਖਰੀਦਣ ਉੱਤੇ ਲੱਗ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2017 ਵਿਚ ਬਣੇ 'ਕਾਉਂਟਰਿੰਗ ਅਮੈਰੀਕਾਜ ਐਡਵਰਸਰੀਜ਼ ਬਰੂ ਸੈਂਕਸ਼ਨਜ਼ ਐਕਟ' (ਸੀ.ਏ.ਏ.ਟੀ.ਐਸ.ਏ.) ਤਹਿਤ ਰੂਸ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਲੈਣ-

ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਨਾਰਾ: ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਿੰਜੋ ਆਬੇ ਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। 67 ਸਾਲਾ ਸ਼ਿੰਜੋ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਘਟਨਾ ਮੌਕੇ ਉਹ ਨਾਰਾ ਦੇ ਟਰੇਨ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਾਹਰ ਤਕਰੀਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਆਬੇ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਇਕ ਗੋਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਗਰਦਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਏਅਰਲਿਫਟ ਕਰਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਦਿਲਜ ਦੌਰਾਨ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਹੱਤਿਆਰੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕਈ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 20 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਟਲੀ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਇਥੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਰਾਜੀਵ ਕਾਲਤਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦਾ ਚਲਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਧਾਈ

ਮੁਹਾਲੀ: ਡਰੱਗਜ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ 25 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਸਿਆਸਤ ਭਖੀ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੁਖਤਾ ਕਰ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਖਾਸ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਚੱਢਾ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸੌਂਪਣਾ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਆਪ' ਦਾ ਇਹ ਆਗੂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਲਾਭ ਵਾਲੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਹੇਠੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰੀ ਅਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ

ਚਰਚਿਤ ਆਗੂ ਨੂੰ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਰੁਤਬਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਇਸ ਆਗੂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਸ ਆਗੂ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਚਰਚੇ ਹਨ। ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੁਖੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਬੋਰਡ 'ਚ ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਧਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਰਫਤਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਾਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਫਤਰ ਮੁਹਾਲੀ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਬੈਠੀਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਮੜ੍ਹਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਖਿੱਚਧੂਹ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਖੜਾ

ਬਿਆਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਬੋਰਡ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਦਾ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਉਲਝੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 1970 ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਪੂਰਾ ਇਲਾਕਾ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ; ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚਲੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕੇਗੀ। 1985 ਦੇ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ | ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ | ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ |
|--|--|--|---|

ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲੇ: ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ

ਮੋਗਾ: ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮੱਲਕੇ ਵਿਚ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੋਗਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤਿੰਨ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਪਿੰਡ ਮੱਲਕੇ ਦੇ ਗੁਰਮੇਵਕ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਾਣਾ ਸਮਾਲਸਰ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਦਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਦਿਆਂ ਡੇਰਾ ਸਟੇਟ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਬਾਘਾਪੁਰਾਣਾ ਨਿਵਾਸੀ ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਿੰਘ, ਸਿੰਠੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਹੋਰ

ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲੇਗਾ: ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 'ਆਪ' ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਮੋਗਾ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਆਪ' ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੱਲਕੇ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਨਾਪਾਕ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਬੇਨਕਾਬ ਹੋਇਆ: ਸਿਰਸਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯਕੀਨੀ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਨਿਗੂਣੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਬਾਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਕਿ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ 3 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਬਾਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਸਲ ਚਿਹਰਾ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਗੋੜੇ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕੇਸ ਦੁਬਾਰਾ ਮੋਗਾ ਅਦਾਲਤ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਗੁਰਮੇਵਕ ਸਿੰਘ ਨੇ

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਦੇਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੀ ਗੰਨਮੈਨ ਹੈ। ਗੁਰਮੇਵਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ 295ਏ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 302 ਵੀ ਜੋੜੇ ਅਤੇ ਭਗੋੜੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਏ।

ਬੇਅਦਬੀ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਤਿੱਖਾ ਕਰਾਂਗੇ: ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਬਠਿੰਡਾ: ਸੰਗਰੂਰ ਜਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਜਿੱਤ

ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦਾ ਬਠਿੰਡਾ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸਰਕਟ ਹਾਊਸ ਪੁੱਜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ, ਉੱਥੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਬੇਅਦਬੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਨਤਕ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮੁੱਢੋਂ ਨਕਾਰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕਬਿਤ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਖਣਾ ਜਾਂ ਬੋਲਣਾ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ: ਮਾਨ

ਸੰਗਰੂਰ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਖਣਾ ਜਾਂ ਬੋਲਣਾ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿੰਧੂ ਮੁਸੋਵਾਲਾ, ਦੀਪ ਸਿੰਧੂ ਅਤੇ ਵਿੱਕੀ ਮਿੱਠੂਖੇੜਾ ਦੇ ਕਤਲ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਹੋਵੇ।

ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਹੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੌਤੋਵਾਤਾ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਇੰਡਸਟਰੀ ਲਾਉਣਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਪ ਸਿੰਧੂ, ਸਿੰਧੂ ਮੁਸੋਵਾਲਾ ਅਤੇ ਵਿੱਕੀ ਮਿੱਠੂਖੇੜਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿੱਕੀ ਮਿੱਠੂਖੇੜਾ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦਾ ਅਤਿ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿੰਧੂ ਮੁਸੋਵਾਲਾ ਕਤਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਖਣਾ ਜਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣਾ ਗਲਤ ਹੈ, ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸਬਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ 'ਆਪ' ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਰਹੇ: ਧਾਮੀ

ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਸਬੰਧੀ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਹੈ।

ਉਹ ਇਥੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕਰੇ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸਿਟ ਬਣਾ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਗਰੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਈ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁੜ ਸਿਟ ਬਣਾਈ ਗਈ, ਪਰ ਇਸ ਪੜਤਾਲ ਵਿਚ ਵੀ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਬੀਤੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਜੋਰ ਸਿਰਫ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਵਿਚ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਐਪ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏਗੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਿਤਨੇਮ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਐਪ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਐਪ ਖਿਲਾਫ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਅੰਤਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਧਾਮੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਆਨਲਾਈਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਧਾਰਿਤ ਐਪਸ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤਰੱਟੀਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਤਰੱਟੀਆਂ ਵਾਲੇ ਐਪਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ

ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਨਿਤਨੇਮ, ਸੁੰਦਰ ਗੁਟਕਾ ਸਣੇ ਹੋਰ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਮਿਲਾਣ ਕਰ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦ ਐਪ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੰਤਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਸਰਚ ਬੋਰਡ ਰਾਹੀਂ ਪੁਰਾਤਨ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲਾਨਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਪੁੱਜੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 220 ਪਾਵਨ

ਸਰੂਪ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ। ਸਚੋਰਾ (ਹਰਿਆਣਾ) 'ਚ ਪੀਰ ਬੁੱਧੂ ਸਾਹ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਲ 2015 'ਚ ਵਧਾਏ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਧਾਮੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਬੀਤੇ 'ਚ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਚੋਂ ਰੂਹਾਨੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਮਨਫੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਨਿਰਾਸ਼: ਜਥੇਦਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚੋਂ ਰੂਹਾਨੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤਾਂ ਮਨਫੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦਿਵਸ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਵੱਲੋਂ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਜੋ ਮਾਰਗ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਅਧਿਆਤਮ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੌਮ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੌਮ ਕੋਲ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਇਤਫਾਕ ਤੇ ਏਕਤਾ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਰੂਹਾਨੀ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਅੱਗੇ ਝੁਕਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਦੀ ਇਸ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਭੰਡਿਆ ਹੈ।

ਦਰਗਾਹ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਣ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ

ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਣ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਡੀ.ਸੀ. ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਮਾਤਾ ਵੈਸ਼ਨੋ ਦੇਵੀ ਮੰਦਰ ਕੱਟੜਾ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਖਵਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਜਮੇਰ ਦੀ

ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਣ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖਾਨਗਾਹ ਜੋ ਦਰਗਾਹ ਪੀਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਣ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਉਥੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਦੇ ਲਈ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ। ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਕਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਸਦਾਂ ਵੀ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਮਰਾਨ ਖਾਨ ਵੱਲੋਂ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਾਈ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਸਟਿਸ

ਫਤਹਿਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੁਦੱਈ ਅਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਣ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਸ ਦੇ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਦਾਦੇ ਤੇ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਇਥੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਕ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸਾਕਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮ ਵਫਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜੇਗੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਮਨਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਐਕਾਡ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਪੀ.ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਾਵਲ ਪਿੰਡੀ ਦੇ ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਬੰਧੀ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ 6 ਮੈਂਬਰੀ ਸਿੱਖ ਵਫਦ ਇਸੇ

ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 6 ਮੈਂਬਰੀ ਵਫਦ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜੋਲੀ, ਮੈਂਬਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰਾਵਾਲਾ, ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਅਭਿਆਸੀ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਯਾਤਰਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੂਬੀ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜਾਣਕਾਰੀ

ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ

ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਏਗੀ ਅਤੇ 28 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਅਤੇ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਭੋਗ ਪਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਇਹ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮਨਾਏਗੀ। ਸਾਕਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ 30 ਅਕਤੂਬਰ 1922 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਲਗਭਗ 200 ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਰੇਲਗੱਡੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਅਟਕ ਦੇ

ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੱਡੀ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਏ ਇਹ ਸਿੱਖ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਰੇਲ ਪਟੜੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ਅਤੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਨੇ 11 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਇਕ ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਨੂੰ ਚੋਰ ਮੋਰੀ ਰਾਹੀਂ ਕੈਬਨਿਟ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦੇ ਚਰਚੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 'ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਵ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਮੁੱਦਿਆਂ' ਉੱਤੇ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ ਗਠਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਨਵ-ਨਿਯੁਕਤ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਜੰਜੂਆ ਵੱਲੋਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਸਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੁਖੀ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 'ਆਪ' ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਆਗੂ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਚਰਚੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਲਾਭ ਵਾਲੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਹੇਠੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰੀ ਅਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਕ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਗੇ।

ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਆਗੂ ਨੂੰ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਰੁਤਬਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉੱਜ ਵੀ ਇਸ ਆਗੂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਲ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਿੱਲੀ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ: ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਅਧੀਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ, ਅਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫਤਵੇ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ

ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਆਗੂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਸਨ। ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ

ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਠੇ ਸਵਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵੜਿੰਗ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਹਨ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਵੜਿੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਇਕ ਅਤਿ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕ ਅਸਥਾਈ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਜਰੀਏ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਹਨ।

ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਸ ਆਗੂ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਚਰਚੇ ਹਨ। ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੁਖੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਬੋਰਡ 'ਚ ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਰਫਤਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਪਰੈਲ

ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਇਕ 'ਨਾਲੇਜ ਸ਼ੇਅਰ' ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਮਕਸਦ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। 'ਆਪ' ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ 'ਚ ਆਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਯੂ-ਟਿਊਬ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਗੀਤ 'ਰਿਹਾਈ' ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਗੀਤ 'ਰਿਹਾਈ' ਨੂੰ ਯੂ-ਟਿਊਬ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂ-ਟਿਊਬ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਦਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਫੀ ਗਾਇਕ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਏ ਗੀਤ 'ਰਿਹਾਈ' ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਗੀਤ ਰਾਹੀਂ ਗਾਇਕ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਯੂ-ਟਿਊਬ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਇਹ ਦੂਜਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਇਹ ਗੀਤ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਆ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਲੇ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਜ 'ਚ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਹੂਮ ਗਾਇਕ ਦਾ ਗੀਤ 'ਐਸ.ਵਾਈ.ਐੱਲ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰਾਲੇ

ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਗੀਤ 'ਤੇ ਲਾਈ ਪਾਬੰਦੀ ਖਤਮ ਹੋਵੇ: ਸੁਖਬੀਰ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਗਾਏ ਗੀਤ 'ਰਿਹਾਈ' 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਬੋਲਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲਵੇ।

ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਅਕਸਰ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ 'ਤੇ ਖਾਸ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸੰਸਥਾ 'ਬਾਲ ਗੋਪਾਲ ਗੁਰੂ ਬਸੇਰਾ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ' ਦੀ ਲੀਜ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਬਲੋਂਗੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜਮੀਨ 'ਤੇ 'ਬਾਲ ਗੋਪਾਲ ਗੁਰੂ ਬਸੇਰਾ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਮੁਹਾਲੀ' ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂਸਾਲਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪਤਾ ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜਮੀਨ 'ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਛਿੜਨ ਕਾਰਨ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਇਸ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰੋਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਬਲੋਂਗੀ ਕੋਲੋਂ 10 ਏਕੜ ਚਾਰ ਕਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜਮੀਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ 33 ਸਾਲਾ ਲੀਜ਼ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਲਈ

ਸੀ। ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚਾਲੇ 7 ਅਕਤੂਬਰ 2020 ਨੂੰ ਹੋਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤਹਿਤ 2.5 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਹ ਜਮੀਨ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਲੀਜ਼ ਰਾਸ਼ੀ 2,62,500 ਰੁਪਏ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਬਲੋਂਗੀ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਧੀਕ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਸੀਮਾ ਜੈਨ ਵੱਲੋਂ 6 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪਾਸ

ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਕੋਈ ਲੀਜ਼ ਰਾਸ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਲੀਜ਼ ਪਾਲਿਸੀ ਤਹਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਬਿਨਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਲੀਜ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੀਜ਼ ਡੀਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰ ਮੁਹਾਲੀ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਤਾਹੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਲੀਜ਼ ਰਾਸ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਛੇ ਦਿਨ ਉੱਪਰ ਲੰਘੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਵਿਆਜ ਸਣੇ ਰਾਸ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਹੀ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਤੈਅ

ਮੁਹਾਲੀ: ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਕੋਲ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਬਾਰੇ ਕੇਸ ਹੁਣ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲਟਕਣਗੇ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਤਹਿਤ ਚੱਲਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਲਈ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ

ਨੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ, ਏ.ਡੀ.ਸੀ.

(ਵਿਕਾਸ) ਤੇ ਡੀ.ਡੀ.ਪੀ.ਓ. ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ ਐਕਟ 1964 ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕੁਲੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲਦੇ ਕੇਸਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸਮਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਸੈਕਸ਼ਨ

ਚਾਰ, ਪੰਜ ਤੇ ਸੱਤ ਅਧੀਨ ਚੱਲਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ ਗਿਆਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਇਕ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਤੋਂ ਅੱਕੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਨਰਮਾ ਵਾਹੁਣ ਲੱਗੇ

ਮਾਨਸਾ: ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਰਮੇ ਦੀ ਫਸਲ ਉੱਤੇ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਦਾ ਹਮਲਾ ਕੰਟਰੋਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਚੱਲਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਨਰਮਾ ਵਾਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਝੇਰਿਆਂਵਾਲੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਾਰ ਏਕੜ ਨਰਮਾ ਵਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਏਸੀ ਦਫਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਨਾ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕੜਾ (ਸਿੱਧੂਪੁਰ) ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦਫਤਰ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਲਾਈਕੇ ਵਿਚ ਪਰਸੋਂ ਪਿੰਡ ਭਲਾਈਕੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 2.5 ਏਕੜ, ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 1 ਏਕੜ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ 3 ਏਕੜ ਅਤੇ

ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 4 ਏਕੜ ਨਰਮਾ ਵਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ (ਪੀ.ਏ.ਯੂ.) ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਲੱਕ-ਲੱਕ ਹੋਇਆ ਨਰਮਾ ਵਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਦਾ ਨਰਮੇ ਦਾ ਬੀਜ ਲੈ ਕੇ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਡਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਫਿਰ ਨਰਮੇ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ

ਸਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਹਮਲਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿਲ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਧਰ ਕੇ ਹੱਥੀ ਪਾਲੀ ਫਸਲ ਵਾਹੁਣੀ ਔਖਾ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕੜਾ (ਉਗਰਾਹਾਂ) ਦੇ ਆਗੂ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਟਧਰਮੂ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ 60,000 ਰੁਪਏ

ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਧਰ, ਨਰਮੇ ਦੀ ਫਸਲ 'ਤੇ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਅਤੇ ਚਿੱਟੀ ਮੱਖੀ ਦੇ ਹਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਬਲਾਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਫਸਰ ਝੁਨੀਰ ਡਾ. ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਲਾਕ ਝੁਨੀਰ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਭੰਮੇ ਖੁਰਦ, ਭਲਾਈਕੇ, ਲਾਲਿਆਂਵਾਲੀ, ਕੋਟ ਧਰਮੂ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਕੇ ਨਰਮੇ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਨਰਮੇ 'ਤੇ ਚਿੱਟੀ ਮੱਖੀ ਤੇ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਦਾ ਹਮਲਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਵੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਡੇਟਨ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ

ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਡੇਟਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ 'ਮੋਸਟ ਪੈਟਰੀਓਟ' ਪੁਰਸਕਾਰ; ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਹੀ

ਡੇਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ 4 ਜੁਲਾਈ ਦਾ ਦਿਨ ਬੜੀ ਧੂਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 1776 ਵਿਚ 4 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਿਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਰੇਡ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਭਾਗ, ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਝਾਕੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੈਂਡ ਵੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੈਂਡ ਵੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਇਹ ਦਿਹਾੜਾ ਓਹਾਇਓ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗ੍ਰੇਟਰ ਡੇਟਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬੀਵਰਕਰੀਕ ਵਿਚ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖ

ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਡੇਟਨ ਨੇ ਮੋਸਟ ਪੈਟਰੀਓਟ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਬੀਵਰਕਰੀਕ ਦੀ ਮਿਊਸਪਲ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਨੇ ਮੋਅਰ ਬੋਬ ਸਟੋਨ ਤੇ ਵਾਇਸ ਮੇਅਰ ਜੋਨਾ ਗਰਸ਼ੀਆ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ, ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਝਾਕੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੈਂਡਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਪਰੇਡ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਬੀਵਰਕਰੀਕ ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਮਰੀਕੀ ਝੰਡਿਆਂ, ਬੈਨਰਾਂ, ਪੋਸਟਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਈ ਗਈ ਸਿੱਖ ਝਾਕੀ ਦਾ ਸਭਕਾਂ ਕੱਢੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਬੈਨੇਰਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਫਲੋਟ ਉਪਰ ਲਗਾਏ ਬੈਨਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ

ਸਭ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਹੈਪੀ ਫੋਰਥ ਜੁਲਾਈ, ਹੈਪੀ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਸ ਡੇਅ ਕਹਿ ਕੇ ਸੁਆਗਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਹੀ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ। ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਲਿਟਰੇਚਰ ਵੀ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਪਰੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਿਵਸਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਫਲੋਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਦੇਖ

ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਅਮਰੀਕੀ ਝੰਡਿਆਂ ਦਾ ਇਥੇ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਅਦਾਰੇ ਅੰਦਰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਹੀ ਹੋਏ, ਅਮਰੀਕੀ ਝੰਡਾ ਝੁਲਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ। ਪਰੇਡ ਸਮੇਂ ਵੀ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਲੇ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਏ.ਐੱਫ.ਏ. ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਤੋਂ ਸੁਨੀਲ ਮੱਲੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਕੈਮਰਾਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਸਿਨਿਸੈਟੀ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦਰਸ਼ਕ ਆਏ। ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਲੋਡੀਜ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਰਿਹਾ। ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਖੂਬ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਹਰਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਵੰਡਣ ਅਤੇ ਸ. ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਠੰਢੇ ਜਲ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ

ਵੰਡਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਹੋਮ ਸਿੰਘ, ਪਵਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਬੋਬੀ ਸਿੱਧੂ ਆਪਣੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੀਪ ਜਿਸ ਨੇ ਇਰਾਕ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ, ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ। ਬਾਸੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੱਤਰਥ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਅਤੇ ਪਵਨ ਵੀ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਰੰਧਾਵਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ। ਗਿੱਲ ਪਰਿਵਾਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਅਮਰ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਜੀਤ ਇੰਡੀਆ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚੇ। ਰੁਬੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਮੁਲਤਾਨੀ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਸਿੱਧੂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ। ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਤਾਰੀ ਭਲਵਾਨ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। (ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ 'ਚ 700 ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਚਾਲੇ ਟਕਰਾਅ ਵਧਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸੱਤ ਸੌ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 141 ਅਤਿਵਾਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 5 ਜੁਲਾਈ 2022 ਤੱਕ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 82 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜਦੋਂਕਿ 59 ਸਥਾਨਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮ ਸਨ। ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤਇਬਾ, ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਅਤੇ ਹਿਜ਼ਬੁਲ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਵਰਗੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ 700 ਸਥਾਨਕ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ

ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ 2018 ਵਿਚ 187, 2019 ਵਿਚ 121, 2020 ਵਿਚ 181 ਅਤੇ 2021 ਵਿਚ 142 ਨੌਜਵਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਜੂਨ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ 69 ਨੌਜਵਾਨ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ 55 ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ 125 ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 91 ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ 34 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ 123 ਅਤਿਵਾਦੀ ਫੜੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਦਕਿ 23 ਜਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖੇਦਤ ਬਰਮਲ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਸੁਆਹ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚਾਲੇ ਵਿਵਾਦ ਹੋਰ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖੇਦਤ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਧਰਮਪਾਲ (56) ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 10 ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਸਣੇ 700-800 ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 5 ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਕਈ ਘੰਟੇ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਜਿਹੜੀ ਬੇਸਿੱਟਾ ਰਹੀ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਧਰਮਪਾਲ ਦੀ ਮੌਤ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਲਾਠੀ ਚਾਰਜ ਕਰਕੇ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਰਮਪਾਲ ਦੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਧਰਮਪਾਲ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ 5 ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਿਸਾਨ ਧਰਮਪਾਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਸੁਆਹ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੜਕਾਂ, ਇੱਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਸੀਮਿੰਟ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਹਿੰਸਾ ਦੌਰਾਨ ਪਿੰਡ ਖੇਦਤ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਧਰਮਪਾਲ (56) ਦੀ ਟਰੈਕਟਰ ਹੇਠ

ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਖੇਦਤ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਸੁਆਹ ਚੁੱਕਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਵਾਦ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸੁਆਹ ਦੀਆਂ ਟਰਾਲੀਆਂ ਮੁਫਤ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਬਜਿਦ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਸੁਆਹ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਟੈਂਡਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਹੈਲਪਲਾਈਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਨਲਾਈਨ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟਿਡ (ਪੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਸੀ.ਐਲ.) ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ 'ਪੈਨਸ਼ਨ ਹੈਲਪਲਾਈਨ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਂਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹ ਹੈਲਪਲਾਈਨ,

ਪੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਸੀ. ਐਲ. ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਡਿਪਟੀ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਫੰਡ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨ

ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਟੈਲੀਫੋਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ। ਹੁਣ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰਮਚਾਰੀ/ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਾਰਸ ਆਪਣੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਹੈਲਪਲਾਈਨ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ 9646115517 ਉੱਤੇ ਕਾਲ/ ਵੱਟਸਐਪ/ ਐਸ.ਐਮ.ਐਸ. ਇਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮੈਟ, ਜੋ ਪੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਸੀ.ਐਲ. ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਉੱਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਜਰੀਏ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਭ ਕੰਮਕਾਜੀ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਵੇਰੇ 9:00 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5:00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ 'ਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਚਾਓ ਮੋਰਚੇ ਨੇ 'ਹੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ' ਨਾਅਰੇ ਹੇਠ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ

ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 'ਹੱਕ ਪੰਜਾਬ' ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ 30 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਦੇ-ਦੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਮਾਝਾ, ਦੋਆਬੇ ਅਤੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰਾਂ

ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਵੱਲ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਐਲਾਨਦਿਆਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

AVEER TRAVEL SOLUTIONS LLC
ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

- US Passport Services
- Indian Passport Renewal
- US Citizenship Application
- Green Card Renewal
- OCI & Renunciation
- Airport Pick-up & Drop-Off Services
- EAD Renewal
- Flight Tickets
- Visa Services
- Notary Services
- Power of Attorney

Contact: Aman Kaur Ph: 847-338-2141
 (Consular Expert with more than 10 years of experience)
 E-mail: Aveertravel@gmail.com
ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
 For Airport Drop-Off and Pickup Indy to Chicago
 Please Contact AVI at: 847-226-2323
 We provide the service **all over AMERICA.**
 Located in **INDIANAPOLIS (IN)**

ਡੇਟਨ ਵਿਚ 4 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ 'ਅਮਰੀਕਾ ਡੇਅ' ਮੌਕੇ ਕੱਢੀ ਗਈ ਪਰੇਡ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰਾਂ

----- ਪਰੇਡ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ -----

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 16 ਜੁਲਾਈ 2022

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਮਾਹੌਲ ਵਾਹਵਾ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਜੰਗਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਪਾਰਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਲੇਠੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਹੁੱਥ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਜਟ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਦੀਮਾ ਨੇ ਇਸ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਪਾਰਕ ਬਾਰੇ ਉਚੇਚਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰ ਆਇਆ। ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਜੰਗਲ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਪਬਲਿਕ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਬਿਹਤਰੀ ਸਮਝੀ। ਉੱਝ, ਜਦੋਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਪਰ ਫਿਰ ਖੁਦ ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲੈ ਆਂਦਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੋਹ ਅੱਗੇ ਝੁਕਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਦੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਸਰਗਰਮੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਟੇ ਵਿਚੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਏ ਦਿੱਲੀ ਦੇ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਾਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਰੈਂਕ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਉਚ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਗ ਲੈ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅੰਦਰ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਦਖਲ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਦੀ ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਾਉਂਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ, ਟ੍ਰਾਈਡੈਂਟ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡ ਦਾ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਫਿਰ ਬਦਲਿਆ ਕੀ ਹੈ? ਸਭ ਕੁਝ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ!

ਤੀਜਾ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਗਿਣ-ਮਿਥ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸੇਵਾ ਨੇਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨੇ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਟਵੀਟ ਨਾਲ ਮਸਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸੂਝਬੂਝ ਉਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਗੁਆਚੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਇਸ ਟਵੀਟ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਪੱਤਾ ਖੇਡਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉੱਝ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਸਭ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਰਗੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਖੇ ਹੋ ਕੇ ਬਦਲਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲੀ ਜਿੱਤ ਦਿਵਾਈ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰ ਰਹੀ। ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਅਸਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਔਖਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਤਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਆਗੂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਡਾਢੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਕ ਵੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੈ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੁਧਾਰ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਦੇਵੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਮ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਉਤੇ ਪਕੜ ਆਏ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪੀ ਸੀ, ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਹੁਤ ਪਛੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਖਾਸਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਜੰਗਲ ਵਾਲੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਅਰਥ

ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਦੀ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹਾਲਤ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗਈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸਟੈਂਡ ਬਦਲੇ ਹਨ। ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੇ-ਬਹੁਤੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜਲ, ਜੰਗਲ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਘੁੰਮਦਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਡਟਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੂਬੇ/ਖੇਤਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਪਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਪਤ-ਸਿੰਧੂ ਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਤਹਿਤ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਖੌਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਜਲ, ਜੰਗਲ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਾ-ਮਾਤਰ

ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਈਮੇਲ: n4navkiran@gmail.com

ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੇ-ਬਹੁਤੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮਜਬੂਰੀ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਪਦ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਬਣਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪਡੇਟ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਸੂਬਾ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ ਇੱਥੇ ਚੋਣਵੇਂ ਸਥਾਨਾਂ, ਭਾਵ ਘੱਟ ਉਪਜਾਊ ਜਾਂ ਸੇਮ ਮਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਇੰਡਸਟਰੀ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸੂਬੇ 'ਚ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਸਨਅਤਾਂ ਦਾ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਵੰਗ ਨਾਲ ਭੱਠਾ ਬਿਠਾਇਆ ਹੈ, ਉਦਹਾਰਨ ਵਜੋਂ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਦਾ ਜੋ ਹਸਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦ ਪਈਆਂ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਸਮੇਤ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਕੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਟਰਾਈਡੈਂਟ ਵਰਗੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ/ਸਨਅਤਾਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਥਿਆ ਕੇ ਸਨਅਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਫੌਰੀ ਸਨਅਤਾਂ ਲਗਵਾਈਆ ਜਾਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮੌਜੂਦਗੀ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਪਾਰਕ ਲਈ 1000 ਏਕੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਹ ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਤਕਨੀਕ 2300 ਏਕੜ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਜੰਗਲ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ, ਉੱਥੇ ਇਸ ਜੰਗਲ ਵਿਚਲੇ ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀਆਂ, ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦਾ ਵੀ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੱਧਾ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਛੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਿਭਾਗ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਦੀ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਰਜਵਾਹ/ਖਾਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 1000 ਏਕੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਇੰਡਸਟਰੀ ਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨੇੜਿਓਂ ਸਤਲੁਜ ਲੰਘਦਾ ਹੈ; ਤਾਂ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਏਗੀ ਕਿ ਕੈਮੀਕਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵੀ ਨਿਕਾਸੀ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੀ ਸੀ? ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਦਾ ਨਿਕਾਸੀ, ਰਸਾਇਣੀ ਪਾਣੀ ਸਤਲੁਜ ਵਿਚ ਪੈਣ ਕਾਰਨ

ਦਰਿਆ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਡਰੇਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਰੀਕੋ ਹੈੱਡਵਰਕਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਬੋਹੱਦ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੱਤ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ/ਸੁਇਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਐਨਾ ਪਲੀਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹਿਰਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਪੀਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਥਾਮ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਪਰਖ ਕਰਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਨਹਿਰਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਦੂਸ਼ਿਤ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਕਾਰਨ ਅਪਾਹਿਜ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕ ਕਾਲੇ ਪੀਲੀਏ, ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੀਆਂ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ/ਕਾਂਗਰਸ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ/ਆਪ ਨੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਨਅਤ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਦੇ ਜੰਗਲ ਦਾ ਇੱਕ ਵੀ ਰੁੱਖ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਪੇਪਰ ਦੌਰਾਨ ਸਕੂਲ ਦੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਸਟੇਜ ਲਗਾ ਕੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਡੀ.ਜੇ. ਚਲਾ ਕੇ ਕੋਈ ਕਹੋ ਕਿ ਨੱਚਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਗੈਰ ਸਿਰ ਪੈਰ ਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿਚ ਭੋਰਾ ਵੀ ਦਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਸਲਾ 'ਸਰੋ ਦਾ ਨਹੀਂ ਮਸਲਾ ਪਰੋ ਦਾ ਹੈ'।

ਇਸ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਪਾਰਕ ਕਾਰਨ ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਜੰਗਲ ਨੇੜਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਤਾਂ 1947 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਜਾੜੇ ਦਾ ਸੇਕ ਝੱਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਜੰਗਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸੇਖੋਵਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਦਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਤਲੁਜ ਤੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੀਜੀ ਵੱਡੀ ਦਲੀਲ ਸੇਖੋਵਾਲ ਪਿੰਡ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਲੱਗਭੱਗ ਸਾਰੀ ਆਬਾਦੀ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਿੰਡ ਕੋਲ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਲੋਕ ਜਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਘੜੀ ਗਈ। ਸੇਖੋਵਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਹਰਾ ਚਾਰਾ ਕਿੱਥੇ ਬੀਜਣ, ਖਾਣ ਜੋਗੇ ਦਾਣੇ ਕਿੱਥੇ ਉਗਾਉਣ, ਖੇਤੀ ਕਿੱਥੇ ਕਰਨ। ਹੁਣ ਜਦ ਇਸ ਸਨਅਤੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਲੱਗਦੇ ਹੱਥ ਸੇਖੋਵਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਆਲੂ ਦਾ ਬੀਜ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫਾਰਮ, ਬਰੀਡਿੰਗ ਫਾਰਮ, ਡੋਅਰੀ ਫਾਰਮ ਆਦਿ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਵੱਧ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦਰਖਤਾਂ, ਫਸਲਾਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ, ਪੰਛੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ ਇਸ ਜੰਗਲ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਬਣਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਸਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ, ਜੰਗਲ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਆ

ਵਿਆਹ 'ਚ ਬੀ ਦਾ ਲੇਖਾ?

ਪੈਦੀ ਹੋਵੇ 'ਗੜਗੱਜ' ਮਨਮਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ, ਉਦੋਂ ਵਿਰਸੇ ਦਾ 'ਡੋਰੂ' ਖੜਕਾਈ ਦਾ ਨਹੀਂ। 'ਧਨੀ ਅਕਲ' ਦਾ ਸਾਰਾ ਜਹਾਨ ਹੋਇਆ, ਮੱਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿਰ ਖਪਾਈ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਢਕੀ ਰਿੱਝਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰਿੰਨੂ ਲਈ ਜੇ, 'ਤੁੜਕ' ਹੋਰ ਫਿਰ ਓਸਨੂੰ ਲਾਈਦਾ ਨਹੀਂ। ਖਾਊ 'ਅੱਗ' ਜੇ ਉਹੀ ਅੰਗਿਆਰ ਹੱਗ, ਐਵੇਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸੜਾਈਦਾ ਨਹੀਂ। ਵੇਲੇ ਸਿਰ 'ਨਮਾਜ਼' ਹੀ ਪੜ੍ਹੀ ਸੋਹਦੀ, ਮਗਰੋਂ ਰਾਗ 'ਕੁਵੇਲੇ ਦਾ' ਗਾਈਦਾ ਨਹੀਂ। ਹੁੰਦੇ ਵਿਆਹ 'ਬੀ-ਲੇਖੇ' ਦੇ ਦੇਖ ਲਈਏ, 'ਬੀ ਦਾ ਲੇਖਾ' ਵਿਆਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈਦਾ ਨਹੀਂ!

ਮੋਦੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ 2025 ਅਤੇ ਰਾਜ ਘਰਾਣੇ

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ (28 ਰਾਜ ਤੇ ਅੱਠ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ/ਸੰਘ ਦੀ ਸੱਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਈ 2014 ਤੋਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ 'ਮਿਸ਼ਨ 2025' ਵਿਚ ਜੁਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅਗਲੇ 30-40 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਰਹੇ ਬਾਕੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੱਛਮ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਤੱਕ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਉਧਵ ਠਾਕਰੇ ਦੀ ਤਿੰਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਮਹਾ ਵਿਕਾਸ ਅਗਾੜੀ (ਐਮ.ਵੀ.ਏ.) ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਧਵ ਠਾਕਰੇ ਦੀ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ 55 ਵਿੱਚੋਂ 40 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੇ ਛਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਨਾਲ ਡਰਾ ਕੇ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੇ ਟ੍ਰੇਲਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ

ਫਰਾਂਸ ਅਹਿਮਦ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਮੁੱਦਿਆਂ, ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ 'ਅਸੈਸੀਨੇਸ਼ਨ ਆਫ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ' ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਲੇਖਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸਾਰ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਆਰ.ਜੇ.ਡੀ.) ਦੇਵੇਂ ਭਾਈਵਾਲ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੇਮੰਤ ਸੋਰੇਨ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਧ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਹੇਮੰਤ ਸੋਰੇਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਝਾਰਖੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਭਾਜਪਾ ਸ਼ਾਸਤ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਮੁਰਖਤਾ ਵਾਲਾ ਸੁਪਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹਿਮਾਚਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਉਥੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਹੀ ਬਦਲ-ਬਦਲ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਥੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਕਬਾਜ਼ 'ਚ ਹੱਡੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ, ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਆਪ ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਉਹੀ ਰਣਨੀਤੀ ਇਸ ਨੇ

ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਲਾਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਖੱਤਰੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਲਓ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ (ਬਸਪਾ) ਦੀ ਸੁਪਰੀਮੋ ਮਾਇਆਵਤੀ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਅਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਰੋਂ ਆਪਣੇ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਆਧਾਰ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਬਸਪਾ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਸ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਠ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੱਤੇ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜਾਟ ਵਲਿਤ ਵਰਗ ਨੇ, ਜੋ ਰਾਜਪੂਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਜੈ ਬਿਸ਼ਟ ਯਾਨੀ ਯੋਗੀ ਆਦਿਤਿਆਨਾਥ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਹੇਠ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਵੱਲੋਂ

ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਠੱਪਾ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬੇਨਾ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਜ਼ਮ ਖਾਨ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਕਦੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਯੋਗੀ ਦੇ ਸਤਾਏ ਡਾਕਟਰ ਕਫੀਲ ਖਾਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਵਿਚਾਰਾ ਡਾਕਟਰ ਖਾਨ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਅਖਿਲੇਸ਼ ਉਦੋਂ ਵੀ ਹਰਕਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਯੋਗੀ ਨੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਢਾਹੁਣ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਰਣਨੀਤੀ ਮੁੜ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀ।

ਫਰਾਂਸ ਅਹਿਮਦ
ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਐਮ.ਵੀ.ਏ. ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਦੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਰਾਜ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਨਿਲ ਦੇਸ਼ਮੁਖ ਅਤੇ ਨਵਾਬ ਮਲਿਕ ਈ.ਡੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਏ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ 10 ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਚੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। 27 ਸਤੰਬਰ, 2025 ਨੂੰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ 100 ਸਾਲਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਿਸ਼ਨ 2025 ਸਾਰੇ ਹੀ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਅੱਠ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਰਾਜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ। ਫਿਰ ਮੋਦੀ-ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੰਘ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਟ ਚੁੱਕੇ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛਿਓਂ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦਾ ਮੁਖੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀਆਂ ਨੇ 2014 ਵਿਚ 16ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਬਹੁਮਤ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਮੋਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਯੁਗ ਦੇ 'ਸਰਪ' ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਛੋਟੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਸਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਥਿਰ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਤਵ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੀ ਇਕ ਰੰਗੀ ਜਾਬਰ, ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਬਹੁਗਿਣਤੀਵਾਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੱਲ ਤਵੱਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਮਾਧਵ ਸਦਾਸ਼ਿਵ ਗੋਲਵਲਕਰ ਅਤੇ ਵਿਨਾਇਕ ਦਾਮੋਦਰ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਪ੍ਰਗਟਾ ਰਹੀ ਹੋ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਿਰਕੂ ਏਜੰਡੇ ਉਪਰ ਮਾਣ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦਾ ਗੁਣਗੁਣ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿ ਸਕਣਗੇ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁਣ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕੇ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਾਂ ਐਸਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਉਪਰ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਝਾਰਖੰਡ ਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਝਾਰਖੰਡ ਵਿਚ ਮੁੜ ਭਾਜਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਝਾਰਖੰਡ ਮੁਕਤੀ ਮੋਰਚਾ (ਜੇ.ਐਮ.ਐਮ.) ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਆਗੂ ਸਿਬੂ ਸੋਰੇਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ੰਦ ਹੇਮੰਤ ਸੋਰੇਨ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਲਾਲੂ

ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਹੀ ਬਦਲ-ਬਦਲ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਥੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਕਬਾਜ਼ 'ਚ ਹੱਡੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ, ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਆਪ ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਉਹੀ ਰਣਨੀਤੀ ਇਸ ਨੇ

ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਅਪਣਾਈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਜੱਟ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਆਬਾਦੀ ਸੀ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਹਰ ਹਿੰਦੂ ਆਗੂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਅਸਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਹੁਣ ਮਨੀਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ ਤੱਕ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਜਾਟ ਵੋਟ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਪਰਿਵਾਰ, ਭਾਵ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਟਾਲਾ, ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਪੋਤੇ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਗੈਰ-ਜਾਟ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕ ਭਜਨ ਲਾਲ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਾਹਵਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਾਟ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਇਸ ਗੈਰ-ਜਾਟ ਵੋਟ ਸਮੂਹ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਭਜਨ ਲਾਲ ਦੇ ਫਰਜ਼ੰਦ ਕੁਲਦੀਪ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਦੇ ਮੁੜ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਜਨ ਲਾਲ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਚੰਗਾ ਮੌਕਾ ਸੀ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੁੱਡਾ ਉਪਰ ਇੰਨੀ ਲੱਟ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਹੁੱਡਾ ਡੰਮੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ (ਪੀ.ਸੀ.ਸੀ.) ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡ ਗਏ ਅਤੇ ਸੈਲਜਾ ਵਰਗੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਆਗੂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੈ, ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਔਰਤ ਜਾਟ ਆਗੂ ਕਿਰਨ ਚੌਧਰੀ ਹੋਰ ਬਦਲਾਂ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਰਿਆਣਾ ਥਾਲੀ 'ਚ ਪਰੋਸ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਹੈ

ਅਪਮਾਨਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸਨ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਗਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਆਪਣੇ ਘਰਨੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ, ਉਸ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਨੇ ਰੰਗ ਦਿਖਾਇਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਹੀ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰ ਲਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਉਣ 'ਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਲਸ ਅਤੇ ਤਿਆਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਂਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਟੱਕਰ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਬਣਨ ਸਮੇਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕਾਡਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾ ਕੱਟ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਰੁੱਧ ਵੋਟ ਪਾਉਣੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਯੋਗੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹਕੂਮਤ ਦੌਰਾਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪਤਾ 'ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹਕੂਮਰਾਨ ਧਿਰ ਸਟਰਾਂਗ ਰੂਮਾਂ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈਜੈਕ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਧਾਂਦਲੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਰੱਖਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਕਾਡਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਯੋਗੀ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਫਤਵੇ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਰੋਣਾ ਰੋਣ 'ਚ ਰੁੱਝਿਆ ਰਿਹਾ।

ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ, ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੰਸ਼ਵਾਦੀ ਹੱਕਦਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨਫਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਜੋਤਿਰਦਿੱਤਿਆ ਸਿੰਧੀਆ ਨੂੰ ਬਾਰਾਂ ਅੱਡ ਕੇ ਗਲੇ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸੇ ਰਾਜ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਹਨ- ਜੋਤਿਰਦਿੱਤਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਸੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਸੁੰਧਰਾ ਰਾਜੇ ਜੋ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਰਾਜਸਥਾਨ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੁੜ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਸੂਰਤ 'ਚ ਸੰਭਾਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੈ; ਵਸੁੰਧਰਾ ਦੀ ਭੈਣ ਯਸ਼ੋਧਰਾ ਰਾਜੇ ਸਿੰਧੀਆ ਜਿਸ ਨੇ ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਫਿਰ ਐਮ.ਪੀ. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਭੋਰਾ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਜ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਨੰਦ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ; ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਝਾਲਾਵਾੜ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵਸੁੰਧਰਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਕੋਲ ਉਸ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿਹਰਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਭਾਜਪਾ ਵਸੁੰਧਰਾ ਅਤੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਯਸ਼ੋਧਰਾ ਰਾਜੇ ਦੀ ਮਾਂ ਮਹਾਰਾਣੀ ਵਿਜੇ ਰਾਜੇ ਸਿੰਧੀਆ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਚੁਕਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰੂਪ ਜਨਸੰਘ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਅਤੇ ਫੰਡ ਦਾਤਿਆਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਚਹੇਤਾ, ਕੱਪੜਾ, ਵਣਜ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰ ਮਾਮਲੇ, ਤੇ ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਮੰਤਰੀ ਪਿਯੂਸ਼ ਗੋਇਲ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਸਾਬਕਾ ਜਹਾਜ਼ਰਾਨੀ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੋਇਲ ਦੇ ਫਰਜ਼ੰਦ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਫਰਜ਼ੰਦ ਹੈ ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ 15ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਗਰੁੱਪ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਸਵਾਰਾਜ ਬੋਮਈ ਕੌਣ ਹੈ? ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ.

ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲੇ ਮੰਤਰੀ ਐੱਸ.ਆਰ. ਬੋਮਈ ਦਾ ਫਰਜ਼ੰਦ।

ਅਨੁਰਾਗ ਠਾਕੁਰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਧੂਮਲ ਦਾ ਫਰਜ਼ੰਦ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਵੰਸ਼ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਉਭਰਿਆ। ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵਰੁਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਨਜ਼ਰੋ-ਇਨਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੋਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦੁੱਥੜਾਂ ਮਾਰਦੇ ਨਹੀਂ ਖੱਕਦੇ ਪਰ ਕੀ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਖਲਨਾਇਕ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਿਆ ਹੈ? ਨਹੀਂ। ਦਰਅਸਲ 2004 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਤਤਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਮੁਖੀ ਐੱਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ 25 ਸਾਲ ਦੇ ਵਰੁਣ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਲਈ ਨੇੜੇ ਲਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯੂ.ਪੀ. ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਐਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਉਪਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਇਹ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ। ਵੰਸ਼ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਉਦੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਧਵ ਠਾਕਰੇ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਈ.ਡੀ. ਨਾਲ ਡਰਾ ਕੇ ਉਧਾਲ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿੱਚਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਏਕਨਾਥ ਸ਼ਿੰਦੇ ਆਟੋਰਿਕਸ਼ਾ ਚਾਲਕ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਕੋਲ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਦੋ ਹੈਲੀਪੈਡ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਫਲ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਜੋ ਉਧਵ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸਨ।

ਪਰ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਿਕ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠਾਕਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਰਾਜ ਘਰਾਣੇ ਨੂੰ ਭੰਡਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਦੂਰਗਾਮੀ ਰਣਨੀਤੀ ਸੀ? ਪਰ ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਰਾਜ ਦੇ ਉਭਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੂਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਹਕੂਮਰਾਨ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵੀ ਹਕੂਮਰਾਨ ਬਣਨਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਆਪਣੇ ਉਘੇ ਬਾਪੂਆਂ ਜਾਂ ਦਾਦਾ/ਦਾਦੀ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸਾਫ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਚਾਹੇ ਰਾਹੁਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਹੈ ਜਾਂ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਜਾਂ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਤੇਜਸਵੀ ਯਾਦਵ ਜਾਂ ਉੜੀਸਾ ਵਿਚ ਨਵੀਨ ਪਟਨਾਇਕ ਜੋ ਮੋਦੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕਰੀਬ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਉੜੀਸਾ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦੇ ਰਿਹਾ; ਜਾਂ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦਾ ਕੱਟੜ ਦ੍ਰਾਵਿੜੀ ਐੱਮ ਕੇ ਸਟਾਲਿਨ ਜਾਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਗਨ ਮੋਹਨ ਰੈੱਡੀ, ਜਾਂ ਪੱਛਮੀ ਯੂ.ਪੀ. ਦਾ ਨਵਾਂ ਉਭਰਦਾ ਸਿਤਾਰਾ ਜੈਅੰਤ ਚੌਧਰੀ ਜੋ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੋਤਰਾ ਹੈ- ਇਹ ਸਭ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਉਧਵ ਹੈ ਜਾਂ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਜਾਂ ਤੇਜਸਵੀ, ਦੂਜੀ, ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ-ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਝਿਜਕ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਜੈਯੰਤ ਚੌਧਰੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਲ ਭਰ ਚੱਲੇ ਲੰਮੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ, ਤੇ ਦੂਜਾ ਸਟਾਲਿਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਐੱਮ. ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਤੋਂ ਵਿਰਸੇ 'ਚ ਮਿਲੀ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਿਸਮਈ ਬਾਪ ਦੀ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਉਭਰਿਆ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਦਾ ਰਾਜ ਘਰਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਾਅਰਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਸੌ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਾਜ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਉਭਰਨ ਵੱਲ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ

ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਆਮ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕਮਾਉਂਦੇ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਅਧਿਆਤਮਕ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਜੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿੱਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਨੀਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜਾ ਕਿੱਤੇ ਤੋਂ ਆਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੀਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਦਸਾਂ ਨਹੀਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਰਤ-ਕਮਾਈ ਨੀਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੀਮਾਨਦਾਰੀ, ਰੱਬੀ ਭਰੋਸਾ ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦਾ ਸੀ। 'ਸਿੱਖ ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ' ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਸਿੰਧ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਸਿਹਵਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਹੰਦ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸਮਾਧੀ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਸੇਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ ਨੂੰ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ ਮਾਸ ਵੇਚ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਕਦੇ ਵੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਾਰਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਪੰਨਾ 858 'ਤੇ ਦਰਜ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮ-ਭਗਤੀ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕੀਤੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਧੋਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:

ਨ੍ਰਿਪ ਕੰਨਿਆ ਕੇ ਕਾਰਨੈ ਇਕੁ ਭਇਆ ਭੇਖਧਾਰੀ॥

ਕਾਮਾਰਥੀ ਸੁਆਰਥੀ ਵਾ ਕੀ ਪੈਜ ਸਵਾਰੀ॥ 1॥

ਤਵ ਗੁਨ ਕਹਾ ਜਗਤ ਗੁਰਾ ਜਉ ਕਰਮੁ ਨ ਨਾਸੈ॥

ਸਿੰਘ ਸਰਨ ਕਤ ਜਾਈਐ ਜਉ ਜੰਬੁਕੁ ਗ੍ਰਾਸੈ॥ 1॥ ਰਹਾਉ॥

ਏਕ ਬੁੰਦ ਜਲ ਕਾਰਨੈ ਚਾੜ੍ਹਕੁ ਦੁਖੁ ਪਾਵੈ॥ ਪ੍ਰਾਨ ਗਏ ਸਾਗਰੁ ਮਿਲੈ ਫੁਨਿ ਕਾਮਿ ਨ ਆਵੈ॥ 2॥

ਪ੍ਰਾਨ ਜੁ ਥਾਕੇ ਬਿਰੁ ਨਹੀ ਕੈਸੇ ਬਿਰਮਾਵਉ॥

ਬੁਝਿ ਮੂਏ ਨਉਕਾ ਮਿਲੈ ਕਹੁ ਕਾਹੇ ਚਵਾਵਉ॥ 3॥

ਮੈ ਨਾਹੀ ਕਛੁ ਹਉ ਨਹੀ ਕਛੁ ਆਹਿ ਨ ਮੋਰਾ॥

ਅਉਸਰ ਲਜਾ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਸਧਨਾ ਜਨੁ ਤੇਰਾ॥ 4॥ 1॥

ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੌਰਾਣਿਕ ਕਥਾਵਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭਗਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਉੱਤੇ ਮਿਹਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਵੀ ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਉੱਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮਿਹਰ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੂੰ ਉਸ ਕਾਮ-ਵਾਸਨਾ ਵਿਚ ਲੁਪਤ ਅਤੇ ਖੁਦਰਗਰਜ਼ ਆਦਮੀ ਦੀ ਭੀ ਲਾਜ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅਰਥਾਤ ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਮ-ਵਾਸਨਾ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਵਿਚ ਡਿੱਗਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਰਾਜੇ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਧਰਮ ਦਾ ਭੇਖ ਧਾਰਿਆ ਸੀ। ਭਗਤ ਜੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦਾ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜਗਤ ਗੁਰੂ! ਜੇ ਮੇਰੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਨਾਸ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਕੀ ਗੁਣ ਹੋਵੇਗਾ? ਇੱਥੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਇਆਂ, ਉਸ ਦਾ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਤੱਕਿਆਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਬੁਰੇ ਕਰਮ

ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਆਵੇਗਾ? ਭਗਤ ਜੀ ਅੱਗੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਜੀਵ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਕਿਉਂ ਆਵੇਗਾ ਜੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿੱਦਤ ਨੇ ਖਾ ਹੀ ਲੈਣਾ ਹੈ (ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਜਾਨਵਰ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਦਾ ਰਾਜਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਡਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਿੱਦਤ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਡਰਾਕਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖਤਰਾ ਦੇਖਦਿਆਂ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਭੱਜ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ)। ਭਗਤ ਜੀ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਤਰਕ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਪੀਹਾ ਜਲ ਦੀ ਇੱਕ ਸਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕਿੰਨਾ ਦੁੱਖ ਜਰਦਾ ਹੈ (ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਪੀਹੇ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬਾਰਸ਼ ਦੀ ਬੂੰਦ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਟਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਦੀ ਖਾਤਰ ਪੀਹੁ ਪੀਹੁ ਕਰਦਾ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਬੱਦਲਾਂ ਅੱਗੇ ਉਡਦਾ ਤਤਪਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਡਿਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁੱਝ ਜਾਵੇ) ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਤਪਦਿਆਂ ਹੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਜੇ ਤੇਰੇ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਜਲ ਖੁਣੇ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਮੇਰਾ ਕੀ ਸਵਾਰੇਗਾ? ਭਗਤ ਜੀ ਬੇਨਤੀ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਥੱਕ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਡੋਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕਾਂ? ਅੱਗੇ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਡੁੱਬ ਕੇ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਰ ਜਾਣ ਲਈ ਬੋਤੀ ਮਿਲੇ ਉਹ ਉਸਦਾ ਕੀ ਕਰੇਗਾ ਅਰਥਾਤ ਜੇ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਤੇਰੀ ਬੋਤੀ ਮਿਲ ਵੀ ਗਈ ਫਿਰ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਕਰਾਂਗਾ? ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਸ ਨੂੰ ਬਿਠਾਵਾਂਗਾ? ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਭਗਤ ਜੀ ਜੋਦੜੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਪਾਇਆ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਸਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਨਮ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਇਹ ਇੱਕ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਲਾਜ ਰੱਖ (ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਨਮ ਹੀ ਐਸਾ ਅਵਸਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੱਬੀ ਭਗਤੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚੇ, ਸਹੀ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ)। ਮੈਂ ਸਧਨਾ ਤੇਰਾ ਦਾਸ ਹਾਂ, ਤੇਰਾ ਹੀ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਤੱਕਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਲਾਜ ਰੱਖ।

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਕਰ ਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵੱਲ ਲਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸਣ ਤੋਂ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣ। ਮੱਧ ਕਾਲ ਦੀ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਆਸ-ਅਰਾਈਆਂ ਜਾਂ ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਜੁੜੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਾਏ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇੱਥੇ ਕਰਨਾ ਕੁਝਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਾਪਦਾ ਇਉਂ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਉੱਠਣਾ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਅਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਥਾਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਘੜ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ। ਵਰਣ-ਆਸ਼ਰਮ ਧਰਮ ਦੇ ਧੁਰੇ ਦੁਆਲੇ ਉਸਰੇ ਵੰਡੀਆਂ-ਪਾਉ ਸਮਾਜਿਕਤਾ ਅਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਉਲਝਾ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਸੋਸ਼ਣ ਕਰ ਰਹੀ ਉੱਚੇ ਦਰਜੇ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਭਗਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸੂਰ ਦਾ ਪਸੰਦ ਆਉਣਾ ਕਤਈ

ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਸ਼ਬਦਾਰਥ ਪੋਥੀ ਤੀਜੀ ਵਿਚ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਇਹ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਿਹਵਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਭਗਤ ਨਾਮ ਦੇਵ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸੀ। ਕੰਮ ਕਮਾਈ ਦਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਭਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਰਾਜੇ ਨੇ ਦੁੱਖ ਤੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। "ਸ਼ਬਦਾਰਥ ਵਿਚ 'ਭਗਤ ਮਾਲ' ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਨਾਥ ਕ੍ਰਿਤ 'ਪੰਚ ਤੰਤ੍ਰ' ਦੇ 'ਤੰਤ੍ਰ 1' ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਕਤੀ "ਨ੍ਰਿਪ ਕੰਨਿਆ ਕੇ ਕਾਰਨੈ ਇਕੁ ਭਇਆ ਭੇਖਧਾਰੀ" ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਇਕ ਰਾਜੇ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਂਗੀ। ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਤਰਖਾਣ ਆਸ਼ਕ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਠੱਗੀ ਨਾਲ ਕੰਨਿਆ ਨੂੰ ਵਿਆਹਿਆ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਈ ਨੂੰ ਮੱਦਦ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਫਤਹਿ ਹੋਵੇ। ਭੇਖੀ ਜਵਾਈ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ-ਹੀਣ ਜਾਣ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਬੂਲ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਹੋਈ।"

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ "ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭਾਵ ਬੜਾ ਸਾਫ਼ ਸਿੱਧਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਸੰਸਾਰ-ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠ ਰਹੀਆਂ ਹਨ; ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਿੰਦ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਬੋਤੀ ਨੂੰ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੁੱਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਵਿਕਾਰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਹੱਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਛੇਤੀ ਬਹੁਤ, ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲੈ।" ਇੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮ-ਭਗਤੀ ਤਨੋ-ਮਨੋ ਪੂਰਨ ਸਮਰਪਣ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਜਾਂ ਨਾਮ-ਭਗਤੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਮਿਹਰ ਕਿਸੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਜਾਂ ਪੁਜਾਰੀ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਦ-ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਪੰਡਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਰੋਤਮ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਡਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ, "ਸਧਨਾ ਕਮਾਈ ਅਪਨੀ ਕੁਲ ਕਾ ਕਾਰ ਤਿਆਗ ਕਾਹੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਾਧੂ ਸੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਭਗਤੀ ਕਾ ਉਪਦੇਸ ਲੇ ਕਰ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨੇ ਲਾਗਾ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਸ ਕੇ ਕਾਫਰ ਕਹਨੇ ਲਗੇ। ਕਾਜੀ ਲੋਗੋਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੇ ਰਾਜਾ ਕੇ ਕਹਾ ਇਸ ਕੇ ਬੁਰਜ ਮੈਂ ਚਿਣਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਨਹੀ ਤੇ ਯਹ ਕਾਫਰ ਔਰ ਮੁਸਲਮਾਨੋਂ ਕੋ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਕੀ ਰੀਤ ਸਿਖਾਇ ਕਰ ਕਾਫਰ ਕਰੇਗਾ। ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਾਜੀਯੋਂ ਕੇ ਕਹਨੇ ਸੇ ਬੁਰਜ ਮੈਂ ਚਿਨਨੇ ਕਾ ਹੁਕਮ ਦੀਆ।

ਰਾਜ ਚਿਨਨੇ ਲਗੇ। ਤਿਸ ਸਮੇਂ ਸਧਨੇ ਭਗਤ ਨੇ ਯਹ ਬਚਨ ਕਹਿਆ। "

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਟੀਕਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ "ਕਾਜੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕਰ ਕੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਧਨੇ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਰਜ ਵਿਚ ਚਿਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਭਗਤ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।" ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਪਰ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਡਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਰੋਤਮ ਦੀ ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਇਥੇ ਵੱਡੀ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜੰਮੇ-ਪਲੇ ਸਧਨੇ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਬਣਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਬੋਲੀ ਕਿਵੇਂ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤੀ, ਤੇ, ਅਚਨਚੇਤ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਏ। ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖੋ, ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹਨ; ਪਰ ਫਿਰ ਭੀ ਇਸਲਾਮੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਵਾਲੇ ਲਫਜ਼ ਥਾਂ ਥਾਂ ਵਰਤੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਸਧਨੇ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖੋ, ਕਿਤੇ ਇੱਕ ਲਫਜ਼ ਭੀ ਉਰਦੂ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿੱਧੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਧਨਾ ਹਿੰਦੂ ਭਗਤ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਭੀ ਭੁਲਾ ਦੇਂਦਾ ਤੇ ਨਵੀਂ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦਾ। ਨਾਲੇ, ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਬੋਲੀ ਟਿਕੀ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਸਧਨੇ ਜੀ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਪੈ ਜਾਣਾ ਸੀ? ਸੋ, ਸਧਨਾ ਜੀ ਹਿੰਦੂ-ਘਰ ਦੇ ਜੰਮੇ-ਪਲੇ ਸਨ।

ਤੇ, ਸਾਲਗਰਾਮ ਨਾਲ ਮਾਸ ਤੋਲਣ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜੋੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਰੇ ਵਾਰੇ ਜਾਈਏ, ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਐਸਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਧਨਾ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁੱਤ-ਪੁਜ ਹੋਣ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਤ-ਪੁਜਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੈੜ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੇਵੀ-ਪੁਜ ਤੇ ਮੜ੍ਹੀ-ਪੁਜ ਆਦਿਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਹੀ ਰਾਹ ਦੱਸ ਕੇ ਰੱਬ ਦਾ ਉਪਾਸ਼ਕ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕੋਈ ਮੂਰਤੀ-ਪੁਜ ਨਹੀਂ ਆਖ ਸਕਦਾ।

ਸਧਨਾ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੀ ਐਸਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕੇ ਕਿ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਬੁਰਜ ਵਿਚ ਚਿਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਜਾਨ-ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਲਈ ਤਰਲੇ ਲਏ ਹੋਣ। ਇਹ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਹਾਣੀ-ਘਾਤਿਆਂ ਦੀ ਹੈ।" ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ 'ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ' ਵਿਚ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਨਘੜਤ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ 'ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਰਗੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਗੌਣ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਤਰਜਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਬਲਕਿ ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਤਰਕ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜਾਂ ਭਗਤ ਪੰਨਾ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕਿੱਤੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜੇ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਮੱਧ ਕਾਲ ਦੇ ਕਈ ਭਗਤ ਸਰਗੁਣ ਭਗਤੀ ਅਰਥਾਤ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਨਿਰਗੁਣ ਭਗਤੀ ਵੱਲ ਆਏ। 'ਸਿੱਖ ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ' (ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ) ਅਨੁਸਾਰ ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਨੇ ਇੱਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਸਿਹਵਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦਾ ਰਟਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਾਤਮ-ਭਗਤੀ ਦੇ ਭਜਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਉਹੀ ਹਾਂ

ਮੂਲ: ਮਹੇਸ਼ ਕੇਸ਼ਰੀ
ਅਨੁ: ਪ੍ਰੋ. ਨਵ ਸੰਗੀਤ ਸਿੰਘ
91+94176-92015

ਨੇਤਾ ਜੀ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ੌਰ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਘਟਿਆ, ਤਾਂ ਚਾਹ ਪੀਦਿਆਂ ਗੋਵਿੰਦ ਨੇ ਛੋਟੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਅੱਛਾ ਬੇਟਾ, ਇਹ ਦੱਸ ਇਸ ਵਾਰ ਕੌਣ ਜਿੱਤੇਗਾ? ਸਾਡਾ ਧੜਾ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜਾ?" ਛੋਟੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੁਰਦਰੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਚਾਹ ਦਾ ਗਲਾਸ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਭਾਈ ਸਾਬੂ, ਚਾਹੇ ਪੱਖ ਜਿੱਤੇ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜਾ। ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਂ।" ਗੋਵਿੰਦ ਬਚੀ ਹੋਈ ਚਾਹ ਦੀ ਘੁੱਟ ਬੜੀ ਮੁਸਕਿਲ ਨਾਲ ਭਰ ਸਕਿਆ।

ਮਾਂ ਨੇ 3 ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਮਗਰੋਂ ਕੀਤੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਮਿਨੇਸੋਟਾ: ਇੱਥੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਨਾ ਸਕੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਨੇਸੋਟਾ ਦੀ ਵੈਡਨਾਇਸ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਡੁਬੋ ਕੇ ਮਾਰਨ ਉਪਰੰਤ ਖੁਦ ਵੀ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ। 23 ਸਾਲਾ ਔਰਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਮੇਲੀ ਚੇਂਗ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਰਾਮਸੇ ਕਾਊਂਟੀ ਦੇ ਸੈਰਿਫ ਦਫਤਰ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ 27 ਸਾਲਾ ਯੀ ਲੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚੇਂਗ ਤੇ ਉਸ ਦੇ 3 ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਚੇਂਗ ਦੇ ਕਿਸੇ

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਪਲਵੁੱਡ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚੇਂਗ ਦਾ ਫੋਨ ਸੇਂਟ ਪਾਲ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਵੈਡਨਾਇਸ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੇਕ ਪਾਰਕ ਵਿਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਪਾਰਕਿੰਗ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਖੜੀ ਮਿਲੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੂਟ, ਕਾਰ ਦੀ ਚਾਬੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਖਿਲਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਨਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਲੱਭਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਚੇਂਗ ਸਮੇਤ 3 ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਲਈਆਂ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ 3, 4 ਤੇ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੜਕਾਂ, ਮੀਲ ਪੱਥਰਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਸਬੰਧੀ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ਲਾਘਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਵਲੋਂ ਰਾਜ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ

ਵੱਲ ਭੱਜ ਰਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਦਰ-ਗੁਜ਼ਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਲਖ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰੋਲ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕਾਇਮ ਹੋਏ ਇਸ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਬੀਤਣ 'ਤੇ ਵੀ ਨਾ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਅਤੇ ਨਾ

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਦੀਪ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਮੋਹਨ, ਸਰਬਜੀਤ ਸੰਧੂ, ਜਗਤਾਰ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ, ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੀਪ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਰਸ਼ਨ ਬੁੱਟਰ ਅਤੇ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਕਰਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਖੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਭਰਤੀ ਕਰ ਕੇ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਵਸੀਲੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ

ਹੀ ਆਪਣੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਸਾਇੰਸ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਕਾਜ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਡਾ. ਮੋਹਨ, ਸਰਬਜੀਤ ਸੰਧੂ, ਮਨਮੋਹਨ ਬਾਸਰਕੇ, ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੇਰਮਾਨ, ਮਨਮੋਹਨ ਢਿੱਲੋਂ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਂਗਟ, ਡਾ. ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ, ਜਸਵੰਤ ਧਾਪ, ਜਗਤਾਰ ਗਿੱਲ, ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਓਨੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਆਦਿ ਨੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।

Manpreet S. Bains

Personal Injury and Wrongful Death Attorneys

<p>Case Results*</p> <p>\$10 MILLION Motorcycle vs. Truck Collision</p> <p>\$8 MILLION Wrongful Death</p> <p>\$5.25 MILLION Traumatic Brain Injury</p>	<p>\$1.1 MILLION Burn Injury</p> <p>\$1.1 MILLION Pedestrian vs. Motor Vehicle Collision</p> <p>*Past Performance Not a Guarantee of Future Results</p>
--	---

Offices in San Francisco and Union City

WILLIAM E. WEISS
Of Counsel

No Fees Unless Recovery for Your Injuries is Made

CONTACT US AT:

Phone: (510) 474-0028 • E-mail: info@thebainsfirm.com
www.thebainsfirm.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
847-359-0746

Homeopathicvibes

Harminder Singh Gill

Homeopathic Consultant and Practitioner

D.H.M.S; B.C.I.H

(Ex Homeopathic Medical officer Punjab Govt.)

Now we have two locations:

940 E. El Camino Real, Sunnyvale, CA 94087

39039 Paseo Padre Pkwy, Suite# 209 (upstairs), Fremont, CA 94538

We also do Virtual appointments for long distance patients.

Ph: (408) 737-7100

www.homeopathicvibes.com

We sell and ship homeopathic remedies through out North America.

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 500+ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਡੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

SAME DAY

ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ
DPF Cleaning ਅਤੇ Baking ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP

- 3 Axle Alignment \$199
- Trailer Alignment \$150

Grand Opening

Special Price for Truck Wash

Ph: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

www.globalmultiservices.com info@globalmultiservices.com

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ STOCKTON ਵਿਚ HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ

1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

TEL: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

ਅਸ਼ੋਕ ਬਾਂਸਲ ਮਾਨਸਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਫਰੋਲ ਜੋਗੀਆ' ਲੋਕ ਅਰਪਣ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ 'ਮਾਛੀਕੇ ਐਂਡ ਧਾਲੀਆਂ ਮੀਡੀਆ ਗਰੁੱਪ ਫਰਿਜ਼ਨੋ' ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸਪੂਰਤ ਅਸ਼ੋਕ ਬਾਂਸਲ ਮਾਨਸਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਿਤਾਬ 'ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਫਰੋਲ ਜੋਗੀਆ' ਸਥਾਨਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟਰੇਡਿੰਗ ਵਾਲੇ ਮਿੱਟੂ ਉੱਪਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਖੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਮਾਗਮ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ 207 ਸਫਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਗੁੱਡ-ਵਿੱਲ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਮਾਨਸਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉੱਘੇ ਗੀਤਕਾਰ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਸ਼ੋਕ ਬਾਂਸਲ ਮਾਨਸਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਉੱਕਰੇ, ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਚਾਰ-ਚੰਨ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਵੀਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਗੁੰਮਨਾਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਐਨੇ ਰੋਚਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਦਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਵਢੇ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਰਹੀ, ਓਥੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ ਗਾਇਕਾਂ, ਗੀਤਕਾਰਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਹੋਸਟਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਇਆ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ ਨੇ ਅਸ਼ੋਕ ਬਾਂਸਲ ਮਾਨਸਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਫਰੋਲ ਜੋਗੀਆ' 'ਤੇ ਪੰਛੀ ਝਾਤ ਪਵਾਉਂਦਿਆਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਘਾ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖ ਕੇ ਕੀਤੀ।

ਮਾਨਸਾ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ

ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਰਚਣਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਸਮੇਤ ਲੱਭ ਕੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ

ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਬੋਝਾ ਬਹੁਤ ਵੀ ਵਾਹ ਵਾਸਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਸੰਗੀ ਕਿੰਗ

ਗੁੱਲੂ ਬਰਾੜ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਮਿੱਟੂ ਉੱਪਲੀ, ਜੱਸੀ ਸਟੋਨ ਟਰੇਡਿੰਗ, ਐਚ. ਐਸ. ਭਜਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦੋਧਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਧਾਲੀਵਾਲ ਆਦਿ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ਆਦਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਲਾਈਵ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਰਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਫੋਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਅਸ਼ੋਕ ਬਾਂਸਲ ਮਾਨਸਾ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਲਾਹੁਣਾ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਕਿਤਾਬ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੀਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ, ਲੋਕ-ਗੀਤ

ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਉਸ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ

ਸ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਨ, ਪੀ.ਸੀ.ਏ. ਮੈਂਬਰ, ਇੱਥੇ ਯੂਐਸਏ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਮੈਂਬਰ,

ਅਖੀਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਖਾੜਾ ਚੱਲਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਾਇਕ ਅਵਤਾਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਬਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਮਾਛੀਵਾੜਾ, ਅਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਪੀ ਭਦੌੜ, ਗੋਗੀ ਸੰਧੂ, ਐਚ. ਐਸ. ਭਜਨ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਅਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਮਲ ਨਿੰਮਾ ਅਤੇ ਗੁੱਲੂ ਬਰਾੜ ਆਦਿ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਐਸੀ ਛਹਿਬਰ ਲਾਈ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਅਸ਼-ਅਸ਼ ਕਰ ਉੱਠਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਚਾਰ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਸਵੀਟ ਵਾਲੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਮੁਫਤ ਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਪੰਪੀ ਭਦੌੜ ਅਤੇ ਮੀਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗੀਤਕ ਧੁਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਚਰਮ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਅਸ਼ੋਕ ਬਾਂਸਲ ਮਾਨਸਾ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਅੰਤ ਮੋਗਾ ਮੀਟ ਦੇ ਸੁਆਦਿਸ਼ਟ ਖਾਣੇ ਨਾਲ ਅਮਿੱਟ ਪੈੜਾਂ ਛੱਡਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ।

-ਵੇਰਵਾ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ: ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ/ ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ

ਫਰਾਡ ਦੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਸਚਾਈ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ

ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾਨੇਵਾਲੀਆ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਪੀੜਤ ਰਾਜ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਨੇ ਦੱਸੀ ਸਚਾਈ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: (ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ/ ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ): ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਕੁਝ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ, ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਕੁਝ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਇਕ ਖੁਬਰ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ੋ-ਖਰੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਪੱਗਤੀਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਬੰਦੇ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਗੋਰੀ ਮਾਤਾ ਕੋਲੋਂ 9000 ਡਾਲਰ ਦੀ ਠੱਗੀ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਮਾਸਕ ਕਾਰਨ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਜਿਸ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਵੀਡੀਓ ਉਸ ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚੀ, ਜੋ ਖੁਦ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਨੇ ਤੁਰੰਤ "ਮਾਛੀਕੇ ਐਂਡ ਧਾਲੀਆਂ ਮੀਡੀਆ ਅਮਰੀਕਾ" ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਝੂਠੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ।

ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਾਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਏ. ਟੀ. ਐਮ. ਤੱਕ ਰਾਈਡ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਡਰਾਈਵਰ ਰਾਜ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਰਾਈਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਰੋ ਮੁਤਾਬਕ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਮਾਤਾ ਉਸਨੂੰ 85 ਡਾਲਰ ਭਾਤਾ ਅਤੇ 15 ਡਾਲਰ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਜਾਂ ਟਿਪ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸਰਵਿਸ ਦੇ 100 ਡਾਲਰ ਦੇ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤੋਰਦੀ

ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਰਾਜ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ।

ਉਹਦੀ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਰੋ ਮੁਤਾਬਕ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਮਾਤਾ ਉਸਨੂੰ 85 ਡਾਲਰ ਭਾਤਾ ਅਤੇ 15 ਡਾਲਰ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਜਾਂ ਟਿਪ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸਰਵਿਸ ਦੇ 100 ਡਾਲਰ ਦੇ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤੋਰਦੀ

ਫਰਾਡ ਕਰ ਗਿਆ ਪਰ ਲੋਕਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸਚਾਈ ਜਾਣੇ ਲੱਗੇ ਸਕਿਉਰਟੀ ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਦੀ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਹੈਕਰ ਸਮਝ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਇਰਲ ਵੀਡੀਓ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਖੁਦ ਉਹ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਿਆ ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਕੇ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਕਲੀਅਰ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਸਲ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ। ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ

ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੀਡੀਆ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜੇ ਬਿਨਾਂ ਸਚਾਈ ਜਾਣੇ ਕੁਝ ਵੀ ਲਿਖ ਤੇ ਬੋਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਪੂਰੀ ਸਚਾਈ ਜਾਣੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਖਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਤਾ ਕਿਸੇ ਹੈਕਰ (ਠੱਗ) ਦੇ ਕਰੋ ਅਨੁਸਾਰ ਡਰਦੀ ਹੋਈ ਸਭ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਹੈਕਰ ਮਾਤਾ ਨਾਲ ਉਡਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਸੱਟ ਵੱਜਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਸਿਰ ਵੀ ਨੀਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਅੱਗੇ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ, ਉੱਥੇ ਅਖੌਤੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਲਈ ਵੀ ਸਬਕ ਹੈ ਕਿ ਸੁਣੀਆਂ-ਸੁਣਾਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜਤਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਨ।

ਸਿਆਟਲ: ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਰੇਡੀਓ ਪੰਜਾਬ ਟੂਡੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾਨੇਵਾਲੀਆ ਦਾ ਸਿਆਟਲ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ

ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੈਰਿਸਵੈਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਸਮਾਨਪੁਰ ਨੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ ਦੇ ਕੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ

ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਤੇ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੱਜ ਨੇ ਸਵਾਗਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾਨੇਵਾਲੀਆ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਿਆਟਲ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾਨੇਵਾਲੀਆ ਨੇ ਧਮਨਵਾਦੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ

ਦਾ ਭਲਾ ਟਰੱਸਟ ਸਿਆਟਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਯਾਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਿੱਟੂ ਬਾਨ ਨੇ ਸ਼ਾਲ ਨਾਲ ਦਾਨੇਵਾਲੀਆ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਮਕਸੂਦਾਂ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਹਰਮਨ ਸੰਧੂ, ਡਾ. ਕਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਇੰਡੀਆਨਾ: ਪਾਰਟੀ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ 3 ਮੌਤਾਂ, 7 ਜ਼ਖਮੀ

ਇੰਡੀਆਨਾ: ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਇਕ ਬਲਾਕ ਪਾਰਟੀ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ 3 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ 7 ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਗੈਰੀ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਡਾਨ ਵੈਸਟਰਫੀਲਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਮੌਕੇ ਉੱਪਰ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ 3 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵੈਸਟਰਫੀਲਡ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਤੇ ਅਜੇ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਕਿੰਨੇ ਸਨ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿਚ ਇਕ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਔਰਤ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ਜੋ ਓਲੰਪਿਅਾ ਫੀਲਡਜ਼ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਇਕ ਮ੍ਰਿਤਕ 26 ਸਾਲਾ ਲਾਫੇਟੇ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ ਤੇ ਤੀਸਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ 25 ਸਾਲਾ ਮੈਰਿਲਵਿਲੇ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ।

ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ-11

ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦਾ ਦਰਦ

ਵਿਭੂਤੀ ਨਰਾਇਣ ਰਾਏ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਲਿਖਾਰੀ ਵੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 5 ਨਾਵਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। 'ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ' ਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ, ਗੈਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ, ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੀ ਗਿਆਰਵੀਂ ਕਿਸ਼ਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਅਤੇ ਉਪਰ ਵਰਨਣ ਕੀਤੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਸਥਿਤੀ ਕਾਫੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਪੂਰਬੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਮੇਂ ਮੁਸਲਿਮ ਫਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਵਲੋਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਦੇਖੀ। ਵੈਦ ਰਘਬਰ ਦਿਆਲ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਡਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ ਸਮੇਂ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਲ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਵਿਭੂਤੀ ਨਰਾਇਣ ਰਾਏ
ਅਨੁਵਾਦ: ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ

ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਭਾਰੂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਣਾ, ਕਿਸੇ ਖਲਾਅ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸੱਚਾਈਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਰਤਾਓ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਕ ਵਰਗ ਉਸੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿੱਤਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਸਾਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਰਤਾਓ, ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਪੇਸ਼ ਕਦਮੀਆਂ ਵਿਚ ਤਲਾਸ਼ਣਾ ਹੋਵੇਗੀ।

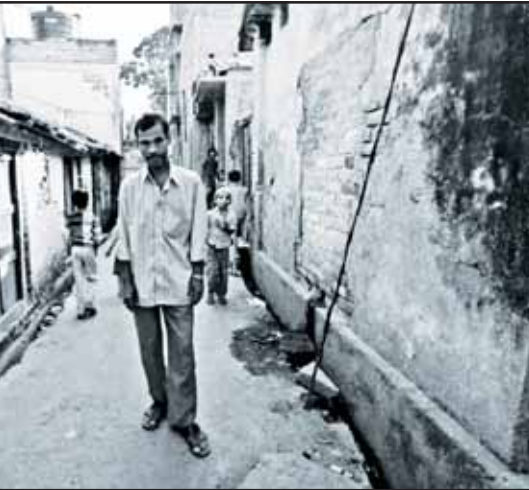
ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਈ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਫਿਰਕੂ, ਹਿੰਸਕ ਕੱਟੜਤਾ ਵਾਲੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਮੁਚਲਕੇ ਭਰਾਏ ਜਾਣੇ, ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਡਰ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਮਝਾ ਬੁਝਾ ਕੇ ਤਣਾਓ ਦੇ ਬਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਪੜਾਅ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਹਿੰਸਕ ਭੀੜਾਂ 'ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ, ਹਵਾਈ ਫਾਇਰਿੰਗ, ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਰਾਹੀਂ ਬਲ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ, ਕਰਫਿਊ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਰਗੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੀਜੇ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਦੰਗਾ ਪੀੜਤਾਂ ਦਾ ਪੁਨਰਵਾਸ, ਦੰਗੇਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਇਕ ਵਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ

ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੰਨਣ ਪਿੱਛੇ ਮੌਜੂਦ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਸਮੇਂ ਵਰਤਾਓ। ਅੱਗੇ ਅਸੀਂ ਦੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਇਕ ਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਰਗ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਿੱਤਰ ਸਮਝਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਦੁਸ਼ਮਣ।

000 ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਂ ਸਿਰਫ ਵੱਧ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ 80% ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਨਸ਼ਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਵੱਧ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਸਮੇਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸੇ ਅਨੁਪਾਤ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਵੱਧ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਵੱਧ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਹੋਣ। ਪਰ ਸਾਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਮਰਦੇ ਵੀ ਵੱਧ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ, ਘਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਧ ਜਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਵੀ ਵੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਵੀ ਵੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਰਫਿਊ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਰਟ ਨੰਬਰ ਇਕ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਵੀ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਆਮ ਪੈਟਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਹੱਲੇ ਨੂੰ ਫੌਜ ਜਾਂ ਅਰਧ ਸੈਨਾ ਬਲਾਂ ਵਲੋਂ ਘੇਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਘੁਸ ਕੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਰਫਿਊ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਮਨੋਵਿਰਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਮੁਸਲਿਮ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਪੂਰੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹਿੰਦੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਸੜਕਾਂ

ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀ ਆਮ ਚਹਿਲ ਪਹਿਲ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ, ਮੇਰਠ, ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਦੰਗਾ ਪੀੜਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਈ ਜਿੱਥੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਬਸਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਨ।

1989 ਵਿਚ ਭਾਗਲਪੁਰ (ਬਿਹਾਰ) ਨੇੜਲੇ ਕਸਬੇ ਪਾਰਬਤੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਹੰਮਦ ਜਾਵੇਦ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ 12 ਜੀਅ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਅਤੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਦੰਗਾਪ੍ਰਸਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਰਕਾਰੀ ਟ੍ਰਟੀ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਰਫਿਊ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਥੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹਿੰਦੂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਪੁਲਿਸ ਫਾਇਰਿੰਗ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੱਥ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਚਾਰਟ ਨੰਬਰ ਦੋ ਤੋਂ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ, ਉੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਫਾਇਰਿੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ।

ਦੰਗਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਨਾਲ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਵਰਤਾਓ ਪਿੱਛੇ ਛਿਪੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਆਮ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਵਰਤਾਓ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਜੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਕ ਆਮ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਸੋਚ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੀ ਇਹੀ ਮੰਨਦਾ

ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਜ਼ਾਲਮ, ਕੱਟੜ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਆਈ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਅਫਸਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ, ਕੱਟੜ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗੈਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਕੱਟੜ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸਮੂਹ ਹੈ, ਜੋ ਬੋਝਾ ਜਿਹਾ ਉਕਸਾਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਦੰਗਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਾਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਧਿਐਨ ਦੌਰਾਨ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਇਕਮੁੱਤ ਸਨ ਕਿ ਦੰਗੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਉਹ ਦੰਗਾ ਕਿਉਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਹ ਸਾਰੇ ਤਰਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਆਮ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਉਦਾਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਦੰਗੇ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਤਰਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਦੰਗਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੰਗਾ ਰੋਕਣ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸ਼ਰਾਰਤੀ' ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਖਤੀ ਵਰਤਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਖਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਹੈ। ਸਖਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦ ਮਤਲਬ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ, ਤਲਾਸ਼ੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਫਾਇਰਿੰਗ ਦਾ ਮਤਲਬ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਅਵਚੇਤਨ ਅੰਦਰ ਇਹ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਕਿੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡਾ

ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ

ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਨ ਬਣਾ ਕੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਬਲਾਂ ਅੰਦਰ ਭਰਤੀ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਵਧੇਰੇ ਪੁਲਿਸ ਬਲ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹਥਿਆਰ, ਵਧੇਰੇ ਗੱਡੀਆਂ, ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੂਚਨਾ ਤੰਤਰ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੰਗਾ ਪੀੜਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਰ ਪੱਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ, ਗੈਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ, ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੀ ਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਦਿੱਖ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹਾਸਲ ਕਰੇ।
-ਵਿਭੂਤੀ ਨਰਾਇਣ ਰਾਏ

ਆਚਰਨ ਕਿਸ ਕਦਰ ਉਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਉਦਾਹਰਨ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਆਚਰਨ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ, ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲੇ ਪਲ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹਾਕੀ (ਮਾਰ-ਕਾਟ) ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਦੰਗਿਆਂ ਸਮੇਂ ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਪਿੱਛੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਦੰਗਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਕਈ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ

ਸਥਾਨ	ਸਾਲ	ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ		ਮੌਤਾਂ	
		ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ	ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ	ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ	ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ
ਭਿਵੰਡੀ	1970	21	901	17	50
ਮੇਰਠ	1982	124	231	02	08

ਚਾਰਟ ਨੰਬਰ ਇਕ

ਦੰਗੇ ਦਾ ਨਾਮ	ਸਾਲ	ਪੁਲਿਸ ਗੋਲੀ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ	
		ਹਿੰਦੂ	ਮੁਸਲਮਾਨ
ਭਿਵੰਡੀ	1970	0	9
ਫਿਰੋਜ਼ਾਬਾਦ	1972	0	6
ਅਲੀਗੜ੍ਹ	1978	0	7
ਮੇਰਠ	1982	0	6

ਚਾਰਟ ਨੰਬਰ ਦੋ

ਛੱਲੀਆਂ ਦੀ ਰੁੱਤ

ਛੱਲੀਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਰੁੱਤ ਸਤੰਬਰ-ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਕਾਹਲੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਤਾਂ ਛੱਲੀਆਂ ਜੂਨ-ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਆਉਂਦਿਆਂ-ਜਾਂਦਿਆਂ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੁਰੀ ਉੱਤੇ ਛੱਲੀਆਂ ਭੁੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੋਹੜੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਰੋਹੜੀ ਦੁਆਲੇ ਪੰਜ-ਚਾਰ ਲੋਕ ਕਾਰਾਂ, ਸਕੂਟਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਾਹਨ ਰੋਕ ਕੇ ਛੱਲੀਆਂ ਲੈਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵੀ। ਅੱਜ ਰਸੋਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਛੱਲੀਆਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਰੋਹੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੰਗੀਠੀਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਭੁੰਨਣਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਮੱਕੀ ਦੀ ਫਸਲ ਲਹਿਲਹਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਪੱਠਿਆਂ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਛੱਲੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਡੰਗਰ-ਪਸੂ ਵੀ ਨੱਕ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਮੀਂ ਖੇਤੋਂ ਘਰ ਆਉਂਦੇ ਜੀਆ ਜਾਂ ਸਾਂਝੀ-ਸੀਰੀ ਛੱਲੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ। ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗੋਹੇ-ਪਾਥੀਆਂ ਜਾਂ ਲੱਕੜਾਂ ਦੇ ਮੱਚਦੇ ਸੂਹੇ-ਸੂਹੇ ਅੰਗਿਆਰਾਂ 'ਤੇ ਭੁੰਨਦੀਆਂ ਛੱਲੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਛਲ ਹਾਸੇ ਵਾਂਗ ਖਿੜ-ਖਿੜ ਹੱਸਦੀਆਂ। ਇਹ ਜਲਦੀਆਂ-ਭੁੰਨਦੀਆਂ ਵੀ ਖਿੜ-ਖਿੜ ਹੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਬਹੁਤੇਰੇ ਸੁੱਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ

ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਸਰਹਿੰਦ
ਫੋਨ: +91-98728-98599

ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰੋਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਘੱਟ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਸਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮ-ਧੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਖੇਤੀ ਦਾ ਤਕੜਾ ਕੰਮ ਸੀ। ਅੱਸੂ-ਕੱਤਕ ਵਿਚ ਚਿੱਟੀ-ਚਿੱਟੀ ਕਪਾਹ, ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੱਕੀ ਤੇ ਸੂਹੇ ਕਿਰਮਚੀ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਮਿਰਚਾਂ ਨਾਲ ਘਰ ਦੀ ਸਵਾਤ ਤੇ ਵਿਹੜਾ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਰਦਾ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਾਂ ਕਿ ਕਪਾਹ ਕਿਵੇਂ ਚੁਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮੱਕੀ ਤੇ ਮਿਰਚਾਂ ਕਿਵੇਂ ਤੋੜੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਸੱਸ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਹਾਣ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਨਣਦਾਂ ਨਾਲ ਘਰੋਂ ਦੋ-ਢਾਈ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਤੁਰ ਕੇ ਖੇਤ ਜਾ ਪੁੱਜੀ। ਕਪਾਹ ਚੁਗਦੀਆਂ ਚੰਗਣਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਵੀ ਖੇਤ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਛੱਟੀਆਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਤੋੜਾਂ ਪਰ ਚੋਗਣਾਂ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਨਣਦਾਂ ਛੋਹਣੇ ਹੱਥੀਂ ਛੱਟੀਆਂ ਚੁਗ-ਚੁਗ ਲੋਕ ਨਾਲ ਬੰਨੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰੀ ਜਾਣ। ਮੈਂ ਮੁੱਠੀ ਕੁ ਕਪਾਹ ਆਪਣੀ ਚੁੰਨੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਪਾਈ ਪਸੀਨਾ-ਪਸੀਨਾ ਹੋਈ ਫਿਰਾਂ। ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਕਪਾਹ ਚੁਗਣ ਦੇ ਚੱਜ ਜਾਂ ਕੁਚੱਜ ਨੂੰ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਹੱਸੀ ਜਾਣ। ਸਿਰੋਂ ਉੱਚੀਆਂ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਛਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਦਾ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਡੁੱਬ-ਡੁੱਬ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹੇਠੀ ਸਮਝਦੀ ਖੇਤ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲਾਂ।

ਕੁਦਰਤੀ ਨਣਦਾਂ ਦਾ ਵੀਰ ਖੇਤ ਵੱਲ ਆ ਗਿਆ। ਚੋਗਣਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਦਿਖਾਈ। ਮੇਰੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਹੱਸੇ ਤੇ ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਝਿੜਕਿਆ। ਤੂੜਾਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਬੈਠ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ ਟਿਕਾਣੇ ਆਈ। ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਆਖੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਵੱਟ (ਹੁੰਮਸ) ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਜੱਟ ਸਾਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਐ ਤੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਜੰਮੀ ਪਲੀ ਕੀਹਦੀ ਪਾਣੀਹਾਰ ਏ? ਕਪਾਹ ਚੁਗਦੀਆਂ ਚੋਗਣਾਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੱਕੀ ਵੱਢਦੇ ਤੇ ਛੱਲੀਆਂ ਕੱਢਦੇ ਮਰਦ-ਔਰਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵਾਸੀ ਜਾਪੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਸਨ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ

ਛੱਲੀਆਂ ਭੁੰਨਣ ਦੀ ਤਲਕ।

ਖੇਤ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਛੱਲੀਆਂ ਦੇ ਪੌਦੇ।

ਛੱਲੀਆਂ ਦੇ ਦਾਣੇ।

ਸਮਝ ਆਈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨਦਾਤੇ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਪਾਹ ਚੁਗ ਕੇ ਜਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਨਣਦਾਂ ਨਾਲ ਛੱਲੀਆਂ ਕੱਢਦੀਆਂ ਕਾਮੀਆਂ ਕੋਲ ਜਾ ਬੈਠੀ। ਜਿਸ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਉਹ ਛੱਲੀਆਂ ਕੱਢ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਮੈਂ ਦੇਖ ਕੇ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਈ। ਲੱਕੜ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਪਰ ਤਿੱਖੀਆਂ ਕਿੱਲੀਆਂ ਨਾਲ ਪਰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਛੱਲੀਆਂ ਕੱਢਦੀਆਂ ਕੋਈ ਕੱਚੀ ਛੱਲੀ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੀਆਂ ਜਿਸ ਨੂੰ

ਉਹ 'ਦੋਧਾ' ਕਹਿੰਦੀਆਂ। ਇੱਕ ਕਾਮੀ ਨੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਅੱਗ ਬਾਲ ਕੇ ਕਈ ਦੋਧੇ ਭੁੰਨ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੱਚੀਆਂ ਛੱਲੀਆਂ ਦਾ ਮਿੱਠਾ ਸੁਆਦ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਭਰੇ ਮਜ਼ਾਕ ਵੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਜਿਠਾਣੀਆਂ ਦੇ ਥਾਂ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿਓਰ, ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ- "ਦੇਖ ਬਈ ਦਿਓਰ! ਸਾਡੀ ਦਰਾਈ ਕਪਾਹ ਚੁਗ ਕੇ ਤਾਂ ਢੇਰ ਲਾ ਆਈ, ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੁੱਕੜੀਆਂ (ਛੱਲੀਆਂ) ਕਢਾਉ ਅੱਜ ਸੰਝ (ਸ਼ਾਮ) ਤੱਕ ਸਾਰੀ ਮੱਕੀ ਸਾਂਝ ਦੇਣੀ ਇਹਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ..." ਉਹ ਹੱਸਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਾਸਾ ਠੱਠਾ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਨਾਲ ਹੱਸਦੀ ਰਹੀ। ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਉਦੋਂ ਸਤਾਰਾਂ-ਅਠਾਰਾਂ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਗਈ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਮੁਹੱਬਤੀ ਰੂਹ ਮਿਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੀ ਅੱਲ੍ਹੜ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਫਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਹਾਸਾ ਹੱਸ ਕੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੁਵੇਲੇ ਪਈਆਂ ਔਖੀਆਂ ਭਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਟੁੱਟੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲਾਸੇ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੱਲ ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕੁ ਛੱਲੀਆਂ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੱਚੀਆਂ-ਪੱਕੀਆਂ ਛੱਲੀਆਂ ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਅੱਜ ਉਹ ਅੰਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਰੋਹੜੀ ਤੋਂ ਚਾਰ-ਛੇ ਛੱਲੀਆਂ ਖਰੀਦ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਮੱਕੀ ਦੀ ਫਸਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਣਕ-ਝੋਨਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਕਾਹਲੇ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕਮਾਈ ਦੇ ਲਾਹੇ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਮਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਨਾ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਮੱਕੀ ਦੇ ਟਾਂਡਿਆਂ ਦੇ ਮੁਹਾਰੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਛੱਲੀਆਂ ਦੇ ਅੰਬਾਰ। ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਐਨੀ ਕੁ ਕੱਚੀ ਥਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਛੱਲੀਆਂ ਚੱਬਣ ਲਈ ਘਰੇ ਮੱਕੀ ਉਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅਸੀਂ 'ਪੈਸਾ ਦੇਣਾ ਗਜ਼ ਪੜਵਾਉਣਾ' ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਕੇ 'ਹੱਥ ਹਿਲਾਉਣਾ ਚੰਗਾ ਖਾਣਾ' ਵਾਲਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਗੁਣ ਛੱਡ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਕਾਹਲੇ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵਸ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮੁਨਾਫਾ ਵੀ ਹਾਕਮ ਤੇ ਜਰਵਾਲ ਪਿਰ ਲੈਣ ਲੱਗੀ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਇਸੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਖੇਤਾਂ ਖਲਵਾਤਿਆਂ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਖੇਤ ਬੰਨੇ ਤੋਂ ਟੁੱਟਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜੋ ਠੇਕੇ-ਵਟਾਈ ਵਾਲੇ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਬੀਜ ਵੱਢ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਠੀਕ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਛੱਲੀਆਂ, ਮਿਰਚਾਂ, ਕਣਕ ਜਾਂ ਕਪਾਹ ਨਹੀਂ ਪੈਸੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਲੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਅਨਾਜ ਖਰੀਦ ਤੇ ਖਾ ਕੇ ਸਿਹਤਾਂ ਗਾਲ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੀ ਸੋਨੇ ਵਰਗੀ ਜਿਣਸ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਖਰੀਦ ਕੇ ਮੁੜ ਦਿਲ ਲੁਭਾਉ ਪੈਕਿੰਗ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਮਹਿੰਗੇ ਮੁੱਲ ਵੇਚਦੀ ਹੈ। ਮੱਕੀ ਦੇ 'ਕੌਰਨ ਫਲੇਕਸ' ਹਨ ਜਾਂ 'ਪੌਪ ਕੌਰਨ' ਤੇ 'ਸਵੀਟ ਕੌਰਨ' ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਚਾਅ ਨਾਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦਾਣੇ ਭੁੰਨਣ ਵਾਲੀ ਭੱਠੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਖਿੜੀਆਂ ਮੱਕੀ ਦੀਆਂ ਖਿੱਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪੌਪ ਕੌਰਨ ਦੇ ਬੰਦ ਲਿਫਾਫਿਆਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਮੈਂ ਛੱਲੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਰੋਹੜੀਆਂ ਦੇਖਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਾਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗੇ:

ਲੈ ਜਾ ਛੱਲੀਆਂ ਭੁੰਨਾ ਲਈਂ ਦਾਣੇ
ਮਿੱਤਰਾ ਦੂਰ ਦਿਆ....

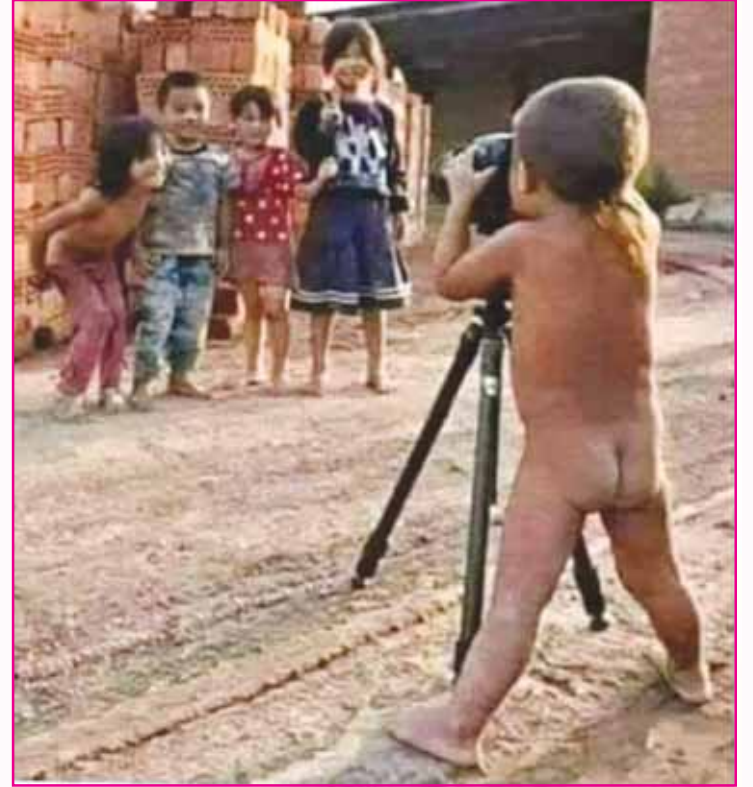
ਦੂਜੇ ਹੀ ਪਲ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਗਾਇਕਾ ਤਰਲਾ ਪਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ:

ਲੈ ਜਾ ਛੱਲੀਆਂ ਨਾ ਪੌਪ ਕੌਰਨ ਖਾਵੀਂ
ਮਿੱਤਰਾ ਦੂਰ ਦਿਆ....

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

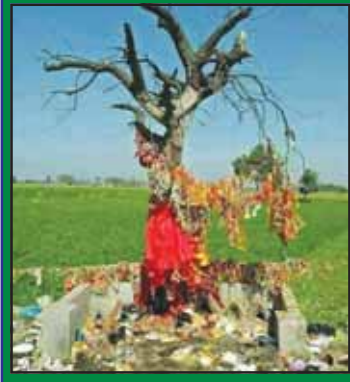
ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 23 ਜੁਲਾਈ 2022 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-543

ਨੰਗ ਪੜੰਗਾ ਬਚਪਨ ਹੈ ਦੇਖੇ ਕਰੇ ਕਮਾਲ,
ਮਾਂ ਭੱਠੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਹੈ ਕਰਦੀ ਛੋਟੇ ਖਿੱਚੇ ਲਾਲ।
ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਹੈ ਗਰੀਬੀ ਜੀਣਾ ਬੇਹਾਲ,
ਨੰਨ੍ਹਾ ਕਲਾਕਾਰ ਬੇਪੜਕ ਹੈ ਛੋਟੇ ਦਾ ਮਲਾਲ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-541

ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ,
ਜਾਨਵਰ ਰੁੱਖ ਪਏ ਪੂਜਣ,
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁੱਖੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਤੋਂ,
ਰੱਖ ਕੇ ਇੰਟਾ ਪੱਥਰ ਪੂਜਣ
ਜੜ੍ਹਾਂ 'ਚ ਦੇਵਣ ਤੇਲ ਰੱਖ ਦੀਵੇ,
ਡੰਡੋਤਾਂ ਕਰ ਕਰ ਧਿਆਵਣ,
ਦੁਨੀਆਂ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਮੰਗਲ 'ਤੇ,
ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਹੱਡ ਹੰਢਾਵਣ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਓਏ ਮਨੁੱਖ ਮੈਂ ਹਾਂ ਰੁੱਖ
ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਸਾਹ,
ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਦੁੱਖ,
ਤੌਰੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਕੇ
ਵੇਖ ਮੈਂ ਗਿਆ ਹਾਂ ਸੁੱਕ,
ਕਿਉਂ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਤੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਬਣਾਇਆ,
ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ,
ਮੇਰੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ 'ਚ ਦੇ ਕੇ ਤੇਲ
ਮੇਰੀ ਵਧਣ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਵੇਲ,
ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਸੁਣ ਇਕ ਅਰਜ਼ੋਈ,
ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬਸ ਪਾਣੀ ਦੀ ਭੁੱਖ,
ਓਏ ਮਨੁੱਖ ਮੈਂ ਹਾਂ ਰੁੱਖ।
-ਨਵਜੋਧ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ

ਦੁੱਖ ਨਿਵਾਰਨ ਕਰਦੇ ਬਾਬੇ,
ਚੋਲੇ ਚਾਟੜੇ ਕਰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ।
ਚੁਰਾਹਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਟੁੱਟੇ ਕਰਾਉਂਦੇ,
ਰੰਗਦਾਰ ਲੀਰਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ।
ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ,
ਬੰਦਾ ਬਣਜੇ, 'ਉੱਲ ਬਾਟਾ'।
ਜੜ੍ਹੀ ਤੇਲ ਦੇ ਕੇ ਰੁੱਖ ਮਾਰਦਾ,
ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਪਾਉਂਦਾ ਘਾਟਾ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਪਾਲੀ
ਫੋਨ: 94176-49275

'ਸਿਆਣੇ' ਦੇ ਲੱਗ ਆਖੇ ਲੋਕੀਂ
ਖੁਦ ਮੁਰਖ ਬਣ ਜਾਵਣ।
ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਲੀਰਾਂ
ਜੜ੍ਹੀ ਤੇਲ ਪਏ ਪਾਵਣ।
ਲਹਿ-ਲਹਾਉਂਦੇ ਬਿਰਖ ਤਾਈਂ
ਜਾਨੋਂ ਮਾਰ ਮੁਕਾਵਣ।
ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਭਵਿੱਖ ਆਪਣੇ ਨੂੰ
ਖੁਦ ਹੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲਗਾਵਣ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਪੋਰ
ਫੋਨ: +1 2042963177

ਕਿਧਰੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਸਮਾਧ ਬਣਾਈ,
ਰੱਖ ਇੰਟਾ ਕਈ ਦੀਵਾ ਜਗਾਈ ਜਾਂਦੇ।
ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਕਈ ਬਣੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ,
ਅੱਖੀਂ ਵੇਖੇ ਪਖੰਡੀਆਂ ਵੱਲ ਜਾਈ ਜਾਂਦੇ।
ਭੇਡ ਚਾਲ ਦੇ ਵਿਚ ਨੇ ਗਰਕ ਹੋਏ,
ਢੋਂਗੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਚੜਾਵਾ ਚੜਾਈ ਜਾਂਦੇ।
ਕੁੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਾਧਾਂ ਤੋਂ ਮੁੰਡੇ ਮੰਗਣ,
ਝੋਲੀ ਭਰ ਦਿਓ ਵਾਸਤਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ।
ਪਖੰਡੀ ਬਾਬੇ ਵੀ ਬੜੇ ਚਲਾਕ ਹੁੰਦੇ,
ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਰਖ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੇ।
ਧਾਗੇ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲ ਕਾਲੇ,
ਪੁੜੀ ਭਬੂੜੀ ਦੀ ਨਾਲ ਫੜਾਈ ਜਾਂਦੇ।
ਫਲ ਪਾ ਕੇ ਸਰਧਾਵਾਨ ਦੀ ਝੋਲੀ,
ਮੁੰਡਾ ਹੋਣ ਦੇ ਲਾਹੇ ਨੇ ਲਾਈ ਜਾਂਦੇ।
-ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਪਸਨਾਵਲ
ਫੋਨ: 9915033740

ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ੀਲ ਰੰਗਮੰਚ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਇਕ ਯੁੱਗ ਦਾ ਅੰਤ

ਉੱਘੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਦਾ 'ਮਹਾਂਭਾਰਤ' ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਰੰਗਮੰਚ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਰੰਗਮੰਚ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਰੰਗਮੰਚ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2021 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ਼ਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਰੋਪਦੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਉੱਘੀ ਅਦਾਕਾਰ, ਨ੍ਰਿਤਕੀ, ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕ ਮਲਿਕਾ ਸਾਰਾਭਾਈ ਨੇ ਨਿਭਾਇਆ।

“ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦੁਨੀਆ

ਪ੍ਰੋ. (ਡਾ.) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਰੱਤੂ
ਫੋਨ: 94787-30156

ਰੰਗਮੰਚ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੈ।” - ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਦੇ ਜੁਲਾਈ, 2022 ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮਹਾਨ ਰੰਗਮੰਚ ਕਲਾਕਾਰ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਤੇ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾਲ ਪੁਰਾ ਸੰਸਾਰ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੀਏਟਰ ਜਗਤ ਗੁਮਗੀਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਅਜੋਕੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਸੱਚ ਸੀ।

ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਰੰਗਮੰਚ ਤੇ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਉਸ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੀ ਜੋ ਪਿਛਲੇ 80 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰੰਗਮੰਚ ਤੇ ਹੌਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਰੁੱਕ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਉਹ ਬੌਧਿਕ ਸਿਤਾਰਾ ਸੀ, ਜੋ ਰੰਗਮੰਚ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ। ‘ਬੀਏਟਰ ਆਫ ਕਰੁਲਟੀ’ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਰੁਰਤਾ ਦਾ ਰੰਗਮੰਚ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਭਾਂਡੀ ਸਟੇਜ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖੇਗੀ। ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰੂਹ 'ਚ ਉਤਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਦਾ ਧਨੀ ਤੇ ਚਿੰਤਕ ਸੀ ਜੋ ਰੰਗਮੰਚ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਪਛਾਣਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, “ਇਹ ਜੋ ਰੰਗਮੰਚ ਹੈ, ਇਹ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਢੰਗ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ

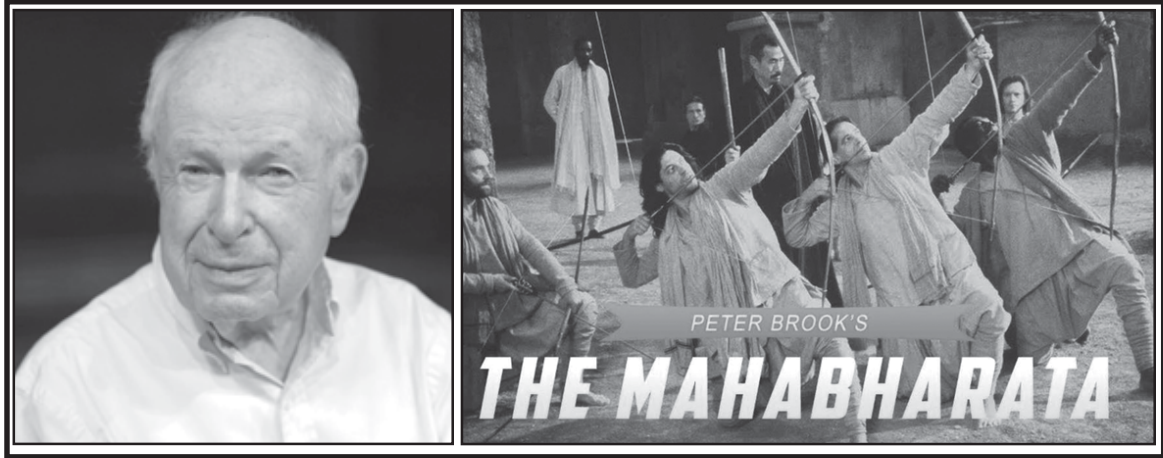
ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਰੂਪ ਤੇ ਦੁੱਖ ਸੁਖ ਨਾਲ ਬਦਲਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।”

ਸਤਾਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਹੋਇਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ 1974 ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਨੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਸੁੰਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਡਰਾਮੇ ਦੀ ਸਟੇਜ ਨੂੰ ਪੀਟਰ ਨੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦਾ ਮੰਚ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਉਹ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਵਲਾਇਤੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਨਵੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਨਵਾਂ ਰੰਗਮੰਚ ਇਜਾਦ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਜਾਦੂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਿਆ। ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਸਮੇਤ

ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਢੰਗ ਦੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋਰੀਅਤ ਨਾਲ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਦੌਰ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਦੇ ਅੰਤ ਨਾਲ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਨਵੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀਆਂ ਅਰਥਪੂਰਨ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।” ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਵੀ

ਫ਼ਾਰਸੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਰੰਗਮੰਚ 'ਤੇ ਤਜਰਬਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਅੰਤਰਮਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰ ਕੇ ਮਾਨਵੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਖਰ ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਖੁਦ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਸੀ। 1988 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 'ਮਹਾਂਭਾਰਤ' ਵਰਗਾ ਲੜੀਵਾਰ ਨਾਟਕ ਗਲਾਸਗੋ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਰੂਹ ਤੀਕ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਤ ਤੀਕ ਫਿਲਮਾਂ, ਸਟੇਜ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਇਆ ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਚਲਦਾ ਫਿਰਦਾ ਬੀਏਟਰ ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਸਦਕਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵੱਡੇ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸ ਦਾ 1970 'ਚ ਫਿਲਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤੇ ਬੀਏਟਰ ਐਵਾਰਡ, 1970 'ਚ ਹੀ ਐਮੀ ਐਵਾਰਡ, ਲਾਰੈਂਸ ਓਲੀਵਰ ਐਵਾਰਡ, ਜਾਪਾਨ ਤੋਂ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਐਵਾਰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2021 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਲੇਖਕ ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਉਸ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਹੈਮਲਿਟ, ਪ੍ਰਿੰਸ ਆਫ ਡੈਨਮਾਰਕ, ਲਵ ਇਜ਼ ਮਾਈ ਸਿਨ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਟੈਲ ਮੀ ਲਾਈ, ਕਿੰਗ ਲੀਅਰ, ਮਹਾਂਭਾਰਤ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਟਾਇਟਰੋਪ' ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਈਆਂ। ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਅਦਾਕਾਰ ਪਤਨੀ ਨਤਾਸ਼ਾ ਪੈਰੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਇਸ਼ਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਟੇਜ ਤੀਕ ਦੋਸਤੀ ਨਿਭਾਈ, ਜਿਸ ਦਾ 2015 'ਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਧੀ ਇਰੀਨਾ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਸਾਈਮਨ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਰੰਗਮੰਚ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਫਿਲਮਾਂ ਤੇ ਸਟੇਜ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਬਹੁ-ਭਾਂਡੀ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨਾਲ ਮਾਨਵੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦਿੰਗਜ ਵਿਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਰੰਗਮੰਚ ਸੱਖਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਡਿਆਂ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਟੇਜ ਦਾ ਮਹਾਂਨਾਇਕ ਸੀ।

* ਲੇਖਕ ਉੱਘਾ ਸ਼੍ਰਾਡਕਾਸਟਰ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਦਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮਹਾਂਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਹੈ।

ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਦੀ ਰੰਗਮੰਚੀ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਆਭਾ ਤੇ ਰੰਗਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਬ੍ਰਾਡਵੇਅ ਮਿਊਜ਼ੀਕਲ ਓਪੇਰੇ ਤੇ 'ਲਾਰਡ ਆਫ ਫਲਾਈਜ਼' ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ੈਲੀ 'ਚ ਢਾਲ ਕੇ 96 ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਟੇਜ ਲੜੀ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ 'ਤੇ 'ਮਹਾਂਭਾਰਤ' ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ। ਅੱਜ ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਦੀ 'ਮਹਾਂਭਾਰਤ' ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੇ ਖੋਜੀਆਂ ਲਈ ਰੰਗਮੰਚ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਸਦਕਾ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਬੇਹੱਦ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ। ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਤੇ ਹੌਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪੀਟਰ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਵਿਚ 'ਮਹਾਂਭਾਰਤ' ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਕਾਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਉੱਘੀ ਅਦਾਕਾਰ ਮਲਿਕਾ ਵਿਕਰਮ ਸਾਰਾਭਾਈ ਸੀ।

ਯੂਰਪੀਅਨ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦੇ ਨਾਟਕ ਹੋਏ ਤੇ 'ਮਹਾਂਭਾਰਤ' ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਾਨਤਾ ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਮਿਲੀ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਦਿੱਲੀ, ਮੁੰਬਈ, ਕਲਕੱਤਾ ਤੇ ਬੰਗਲੌਰ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਤੀਕ ਸੀਮਿਤ ਰਹੀ।

ਉਸ ਦੀ 1964 'ਚ ਕੀਤੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ 'ਕਿੰਗ ਲੀਅਰ' ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੱਖਰੀ ਹੀ ਸੀ।

ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਦਾ ਜਨਮ 21 ਮਾਰਚ, 1925 ਨੂੰ ਇਕ ਲਿਥੂਆਨੀਅਨ ਯਹੂਦੀ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਜੋ ਸਾਧਾਰਨ ਲੇਖਕ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ। ਪੀਟਰ ਨੂੰ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਆਕਸਫੋਰਡ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹੋਇਆ। ਵੀਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪੀਟਰ ਨੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਜਲਵਾ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਰਮਿੰਘਮ ਦੇ ਰੈਪਰਟਰੀ ਬੀਏਟਰ ਨਾਲ ਰੌਇਲ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰੌਇਲ ਓਪੇਰਾ ਤੀਕ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ

ਵਿਖਾਇਆ।

ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਨੇ ਲੰਡਨ ਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਕਈ ਐਸੇ ਨਾਟਕ ਵੀ ਖੇਡੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀਆਂ ਰੁਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਤੇ ਨਵੀਂ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਟੀ.ਐੱਸ. ਈਲੀਅਟ, ਆਰਥਰ ਮਿਲਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 1964 ਵਿਚ ਬੀਏਟਰ ਆਫ ਕਰੁਲਟੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ। ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਤਾਸ਼ਾ ਪੈਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ।

‘ਏ ਮਿੰਡ ਸਮਰ ਨਾਈਟ’ ਵਰਗੇ ਨਾਟਕਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ 1970 ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਧੁੰਮ ਪਾਈ ਕਿ ਅੱਜ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਭਾਵ ਪੀਟਰ ਬਰੁੱਕ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਖੇਡੇ ਤੇ ਲਿਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੰਗਮੰਚ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪੀਟਰ ਨੇ ਫਿਲਮੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 1970 ਵਿਚ ਸੈਂਟਰ ਆਫ ਬੀਏਟਰ ਰਿਸਰਚ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ। ‘ਦਿ ਕਾਨਫਰੰਸ ਆਫ ਦਿ ਬਰਡਜ਼’ ਨਾਂ ਦੀ

ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿਖਾਓ, 2024 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤ ਜਾਓ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸ ਰਾਜਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਾਫੀ ਅਰਸਾ ਰਾਜ ਕਰ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਕਿੰਨੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ ਅਤੇ

ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਵਾਸਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ
ਫੋਨ: 0175-5191856

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇਗਾ, ਉਹੀ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਧਰੀਆਂ-ਧਰਾਈਆਂ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਪਾਸ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁੱਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਸ ਵਕਤ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਆਦਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਣੇ ਪਏ ਹਨ, ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇਗਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ

ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਦਿਖਾਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਰਾਜ ਪਿਛਲੀ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਐਸਾ ਹੀ ਰਾਜ ਹੁਣ ਵੀ ਚਲਦਾ ਰਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੌਣ ਬਣੇਗਾ? ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਦੋ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤਕ ਉਹ ਕੀ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਅਸਾਂ ਦੇਖ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਤਾਂ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਸ਼ੈਅ ਬਣਾ ਵੀ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਦਾ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਵਾਧੂ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਾਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ। ਪਰ ਤਿੰਨ-ਚੌਬਾਈ ਜਨਤਾ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਤਨੀ ਗਰੀਬ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਵਕਤਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਐਸਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਾਂ ਸਕੀਮ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਦੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸ ਵੀ ਵਾਜਬ ਪੈਸਾ ਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਬਤ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਕੇ ਰੱਖੀ ਪਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਵਜੋਂ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੋਟ

ਬੈਂਕ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਵੋਟਾਂ ਸਿਰ ਉਤੇ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ, ਇਹ ਭਾਜਪਾ, ਇਹ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਹੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰਬਤ ਹੈ ਇਹੀ ਸਾਡੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਹੱਲ ਕੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂ ਤਕ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਆਬਾਦੀ ਦਿਹਾੜੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਦਿਹਾੜੀਦਾਰ ਵੀ ਘਰ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲ ਦੂਰ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਹੀ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਦਿਹਾੜੀਦਾਰ ਬਸ ਦੋ ਵਕਤਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਹੀ ਕਮਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸ ਪੈਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਸਾਮਾਨ ਖਰੀਦ ਕੇ ਵਾਜਬ ਜਿਹਾ ਜੀਵਨ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਣ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤਕ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਇਹ ਬਸ ਮੁੱਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਉਜਰਤਾਂ ਵਧਾਉਣ ਵੱਲ ਇਸ

ਪਾਸੇ ਹਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਕਾਂਗਰਸ, ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਉਤੇ ਰਾਜ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਕੌਣ ਕਿੰਨੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੈ ਅਸਾਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਅਜ ਤਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਵਾਲੀ ਗੁਰਬਤ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ।

ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗਰੀਬ ਹੋ ਜਾਣਾ ਇਹ ਦਰਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਲੋਕ ਰਲੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗੁਰਬਤ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਬਣਿਆ ਰਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਜੇ ਗੁਰਬਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ, ਸਕੀਮ, ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪਾਸ ਜੋ ਵੀ ਸਕੀਮ ਹੈ, ਇਹ ਅੱਜ ਤਕ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਈਆਂ ਅਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਥੇ ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਰਾਜ ਕਰ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ, ਕੋਈ ਭੇਤ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ, ਸਕੀਮ ਬਣਾ ਕੇ ਜਨਤਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਵੀ ਹੁਣ ਕਾਫੀ ਸਿਆਣੇ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਵਾਲੀ ਯੋਜਨਾ ਕਿਤਨੀ ਕੁ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਰਲ ਕੇ ਇਹ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੀ ਕਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਜਾਣ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਐਸਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਧਰਮ, ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਮੀਰਾਂ-ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਇਤਨੀ ਵਧਾ ਦੇਵੇ ਕਿ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਜਿਹਾ ਜੀਵਨ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੇ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸਾਮਾਨ ਵਕਤ ਸਿਰ ਵਿਕਦਾ ਰਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਦਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਖੜੋਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਇਹ ਵੀ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ। ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬ ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਵੀ ਵੋਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਕਾ ਅਗਰ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਗਵਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਕਦ ਆਵੇਗਾ, ਇਹ ਕੋਈ ਵੀ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਜੀ ਉਤੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਦਮੀ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਮਸੀਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੀ ਕੋਈ ਨਾਂ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੀ ਅਪੇਰਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਬੱਜਰ ਗਲਤੀ ਸੀ?

ਜਿਸ ਦੀ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤੰਤਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲਗਭਗ ਮੁਕੰਮਲ ਇਤਹਾਸਿਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਉਹ ਸਮਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਜ਼ਖਮ ਦੇ ਗਿਆ; ਤੇ ਇਹ ਜ਼ਖਮ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਵਿਸਰਨਗੇ। ਕਿਤਾਬ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਹੌਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਜੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਭਲੇਮਾਣਸ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਫਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਅਤੇ ਖੂਬੀ ਹੈ। ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਅਫਸਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ (ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ) ਦੀ ਐਮ. ਏ. ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਏ ਸੀ; ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਹ ਪੰਜਾਬ

ਸਰਬਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲਿਸਟ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਵੀ ਲਾਅ ਗਰੈਜੂਏਟ ਵੀ ਹਨ।

ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਧੁਰਾ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ 'ਟਰਮੋਇਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ: ਬਿਫੋਰ ਐਂਡ ਆਫਟਰ ਬਲੂ ਸਟਾਰ'। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਾਕੇ ਸਮੇਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਬੜੀ ਤਫਸੀਲ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਪਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੱਚਾ-ਪੱਕਾ, ਸੁਣਿਆ- ਸੁਣਾਇਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਕੁਝ ਮਿਥਾਂ ਵੀ ਤੋੜਦੀ ਹੈ। ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਮੇਂ ਅੱਖੀਂ ਘਟਦਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਰ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਕਿਤਾਬ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ 1984 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਚਾਰਜ 4 ਜੂਨ, 1984 ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਲਈ ਫੌਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਵਾਸੁਦੇਵਾ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਬੀ. ਡੀ. ਪਾਂਡੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 2 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਥੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਲੰਮੀ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ 1987 ਤਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਹੇ।

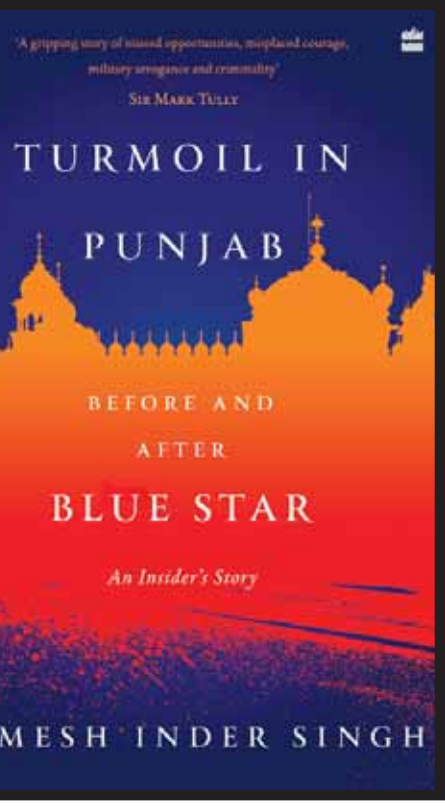
ਬਰਾੜ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਬਰਾੜ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਾਰਨ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਥੇ ਕੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਤਕ ਇਹ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਸਾਕੇ ਸਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੱਡਾ ਝੂਠ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆ ਗਿਆ

1984 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਫੌਜ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਵੇਲੇ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 4 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੀ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਕਈ ਹੋਰ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਉਹ ਚਸਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹੁਣੇ ਛਪੀ ਕਿਤਾਬ 'ਟਰਮੋਇਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ: ਬਿਫੋਰ ਐਂਡ ਆਫਟਰ ਬਲੂ ਸਟਾਰ' ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਹਨ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਵਧੀਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਰਾੜ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਸਮੇਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। 1979 ਵਿਚ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਧੀਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਸਨ। ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਥੇ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਸਨ, ਤੇ ਮਾਨ ਅਤੇ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਦੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਸਰਕਾਰੀ ਮਕਾਨ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਨ। ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਸੰਤ, ਮਾਨ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲ ਕੇ ਗਏ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖੜਕੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਟਕਰਾਓ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮਕਾਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਬਤੌਰ ਵਧੀਕ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕਰਕੇ ਸੀ।

ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਬੜੇ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਦਿਨ ਬਾਅਦ 8 ਜਾਂ 9 ਜੂਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲਾਹੌਰ ਟੀ. ਵੀ. ਤੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਪੀਚ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸੀ- "ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਕਮਰਕੱਸੇ ਕੱਸ ਲਉ, ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।" ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਨਵੀਂ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੂਰ ਤਕ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਗੱਲ ਫੈਲ ਗਈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਿੰਦਾ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਬਰਾੜ 3 ਜੂਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਰਾਜ ਭਰ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਲੱਗਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਫੌਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਫੌਜ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇੰਟਰਵਿਊ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਟੀ. ਵੀ. ਨੇ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਇਹ ਗੱਲ ਚੱਲ ਪਈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਿੰਦਾ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਸੁਰੰਗ ਰਸਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਗੱਲ 19 ਸਾਲ ਪ੍ਰਚਲਤ ਰਹੀ ਕਿ ਉਹ ਜਿੰਦਾ

ਹਨ ਤੇ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣਗੇ। ਅਖੀਰ 6 ਜੂਨ 2003 ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਤ 'ਸ਼ਹੀਦ' ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਬਾਰੇ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ

ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਟਰਮੋਇਲ ਇਨ ਪੰਜਾਬ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ।

ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਅਫਸਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋ ਜੂਨ, 1984 ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਟੀ ਵੀ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਵਿਚ ਫੌਜ ਭੇਜਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਾਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਇਲਮ ਨਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ। ਫੌਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ 3 ਜੂਨ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਇਹ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਓਹਲਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਨਾਲੇ ਫੌਜ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਵੇਗੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਕਰਫਿਊ 11

ਵਜੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਇਹ 6 ਜੂਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ।

ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਨੇ, 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਜੇ ਡੀ. ਸੀ. ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੀ, ਨਾਲ ਚਾਹ ਪੀ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਫੌਜੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਆਇਆ, ਉਸ ਕੋਲ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਤਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 5 ਵਜੇ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਕੇ. ਐਸ. ਬਰਾੜ ਨੇ ਬੁਲਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ; ਕਿਵੇਂ ਕਰਵਾਉਣਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਫੌਜ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਜਰਨਲ ਬਰਾੜ ਦੀ ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਦੇ ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ., ਜੀ. ਐੱਸ. ਪੰਧੇਰ ਨਾਲ ਖੜਕ ਗਈ। ਜਰਨਲ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐਫ. ਅਤੇ ਬੀ. ਐੱਸ. ਐਫ. ਨੂੰ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਵੱਲ ਲਗਾਤਾਰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਦਰੋਂ ਜਵਾਬੀ ਫਾਇਰ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੰਧੇਰ ਜੋ 1964 ਬੈਚ ਦੇ ਆਈ. ਪੀ. ਐਸ. ਅਫਸਰ ਸੀ, ਨੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ; ਤੇ ਜਰਨਲ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਲਿਖਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਵੇ। ਜਰਨਲ ਬਰਾੜ ਏਨੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਭਕਤ ਗਿਆ ਤੇ ਪੰਧੇਰ ਨੂੰ ਉਚਾ ਨੀਵਾਂ ਬੋਲਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਬਗ਼ਾਵਤ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਪੰਧੇਰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅੜੇ ਰਹੇ। ਜਰਨਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਧੇਰ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਜਾਂਚ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਡਿਸਮਿਸ ਹੁੰਦੇ-ਹੁੰਦੇ ਮਸਾਂ ਬਚੇ। ਪੰਧੇਰ ਹੁਣ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਐਸ. ਪੀ. (ਸੀ. ਆਈ. ਡੀ.) ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਰਨਲ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਅੰਦਰ 400-500 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਖਾੜਕੂ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਲੜਨਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਲੜਾਈ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣਗੇ, ਭੱਜਣਗੇ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵਧੀਆ ਹਥਿਆਰ ਹਨ ਪਰ ਬਰਾੜ ਨੇ ਸਿਵਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਵਲ ਬਹੁਤੀ ਤਵੱਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਕਾਲੇ ਭੂਤ ਦੇਖਣਗੇ ਤਾਂ ਭੱਜ ਜਾਣਗੇ।" ਕਾਲੇ ਭੂਤ

ਜਰਨਲ ਬਰਾੜ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਆਖਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੋਈ ਤੇ ਲੜਾਈ ਗਹਿ-ਗੱਚ ਹੋਈ, ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੱਛਮੀ ਕਮਾਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਰਨਲ ਸੁੰਦਰਜੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਚ ਉਂਗਲਾਂ ਪਵਾ ਦਿਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, "ਕਿੰਨੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਲੜੇ ਉਹ।"

ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਫੋਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਭ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਬੋਝੀ ਬਹੁਤੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਸਿਸਟਮ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪੂਨੀ ਛੁੱਟੀ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੂਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਚ ਫੌਜ ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਉਸ ਤੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਸਨ ਤੇ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਚ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 26 ਮਈ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹਲ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ 25 ਮਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਰਨਲ ਏ. ਐਸ. ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਬਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 6.30 ਵਜੇ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਭੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਵਾਸ਼ਰੂਮ ਵਲ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਵਾਪਿਸ ਭੇਰੇ ਚ ਚਲੇ ਗਏ; ਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਸਵੇਰੇ 9.30 ਵਜੇ ਭੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ "ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤਕ ਲੜਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।" ਇਸ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 3 ਟੈਂਕ ਵਰਤੇ ਗਏ। ਘਟੋ-ਘਟ ਟੈਂਕਾਂ ਵਿਚ 60 ਰਾਊਂਡ ਦਾਗੇ ਗਏ; ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਆਚਮਡ ਪਰਸੋਨਲ ਕੈਰੀਅਰ (ਏ. ਪੀ. ਸੀ.) ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਇਕ ਖਾੜਕੂ ਨੇ ਏ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਟਾਇਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਕਚਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਏ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੈਸ ਵਾਲੇ ਕਾਰਤੂਸ ਵੀ ਚਲਾਏ ਗਏ ਪਰ ਇਹ ਕਾਰਤੂਸ ਅਸਰਦਾਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਦੇਹ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਠਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਹ ਪਈ ਸੀ। ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰਨ ਗੁਰ-ਸਿੱਖ ਮਰਯਾਦਾ ਨਾਲ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਤੇ ਸਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਵਡੇ ਅਫਸਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਫੌਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਅਪਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਐਸ. ਪੀ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਭਾਈ ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।

ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੌਜ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਦਬਾ ਬਣਾ ਕੇ 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਘੰਟੇ ਲਈ ਗੋਲੀ ਬੰਦੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਫਿਰ ਸਮਾਂ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 7 ਵਜੇ ਤਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਮਕਸਦ ਅੰਦਰ ਫਸੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਯਾਤਰੂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਕਰਕੇ 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆਏ ਸਨ, ਕਰਫਿਊ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਫਸ ਗਏ ਸਨ। 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਾਰੀ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਵੈਨ ਰਾਹੀਂ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਪਰ 159

ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੋਤਵਾਲੀ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਜਰਨਲ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਸੀ- ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਹਲ ਨਿੱਕਲ ਆਵੇ ਪਰ ਜਰਨਲ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੌਜ ਕਾਰਵਾਈ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦੇਵੇਗੀ ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗਲਬਾਤ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦਿਤੀ। ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਫੋਨ ਬੰਦ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। 3 ਤੇ 4 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਤੇ ਫੌਜ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ 5 ਜੂਨ ਦੇ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦਾ ਦਰਦ

(ਸਫਾ 17 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਕਿ ਦੰਗਿਆਂ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ 'ਅਨੇਕਾਂ' ਸਬੂਤ ਸਨ ਕਿ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਭਾਗਲਪੁਰ (1989), ਬੰਬਈ (1992-93) ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜ਼ਾਲਮ, ਕੱਟੜ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਘਰ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਜਾਨ ਮਾਲ ਦੇ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਸਨ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਪਿੱਛੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਦੰਗਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅਤੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਮਿੱਤਰ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆਮ ਹੈ ਕਿ ਤਣਾਓ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਬਲ, ਮੰਦਰਾਂ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਪਾਰਕਾਂ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਖਾਲੀ ਮਕਾਨਾਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਠਹਿਰਦੇ ਹਨ। ਕਰਫਿਊ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਸਮਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸਮੂਹ ਫਿਰਕੂ ਤਣਾਓ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਤਲਾਸ਼ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਿੱਤਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਆਸ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਚੋਂ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ। ਜੇ ਕਦੇ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਇਕ ਹੈਰਾਨ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਠੱਗੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਵਰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਭਾਗਲਪੁਰ (1989) ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਅਜੀਤ ਦੱਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਇਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਬੜਾ ਸਟੀਕ ਵਰਨਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਦਿਲਚਸਪ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋੜ ਕੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਦੀ ਭੀੜ, ਦੱਤ (ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ.)

ਵਲੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਠਨੱਥਰ ਗਈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਦਰਦ ਛਲਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਲਾਹਾਬਾਦ (1980) ਵਿਚ ਗਾਡੀਵਾਨ ਟੋਲਾ ਨਾਮੀ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚ ਦੰਗਿਆਂ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹਿੰਦੂ ਭੀੜ ਨੂੰ ਫਾਇਰਿੰਗ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਚਿਤਾਵਨੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਸਮਝਿਆ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਕ ਹੌਲਦਾਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਾਇਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਤਿੱਤਰ-ਬਿੱਤਰ ਹੁੰਦੀ ਭੀੜ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਭਾਵ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਕਿ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਕੇਵਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਇੱਕ-ਇਕ ਉਪਾਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਹੀ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਇਹ ਸਖਤੀ ਤਸੱਦਦ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦਾਹਰਨ ਹਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਦੰਗਿਆਂ ਸਮੇਂ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ। ਇੱਥੇ ਕੇਵਲ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਦਾਹਰਨ ਆਪਣੀ ਡਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹਿੰਸਕ, ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਕਰਤੂਤ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

1987 ਵਿਚ ਮੇਰਠ ਵਿਚ ਭਿਆਨਕ ਦੰਗੇ ਹੋਏ ਜੋ ਰੁਕ-ਰੁਕ ਕੇ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਚਲਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੰਗਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਮੇਰਠ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਫਿਰਕੂ ਤਣਾਓ ਅਤੇ ਇੱਕਾ ਦੁੱਕਾ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਨ। 17 ਮਈ 1987 ਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਭੜਕ ਉਠੀਆਂ। ਹਿੰਸਾ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਬਾਹਰ ਤੋਂ 50 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੀ.ਏ.ਸੀ., ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲ ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੀਆਂ 70 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਦੰਗਿਆਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਅੰਦਰ ਝੌਕਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਦੰਗਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੰਗਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਉਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੁਸਤ ਸਨ, ਇਸ ਦਾ ਉਦਾਹਰਨ ਹਾਸ਼ਿਮਪੁਰਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਦੰਗਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਪੰਜ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਭਾਵ 22

ਮਈ ਨੂੰ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਫੌਜ, ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਾਸ਼ਿਮਪੁਰਾ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆਂ। ਹਾਸ਼ਿਮਪੁਰਾ ਮੇਰਠ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਸਿਆ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਇਲਾਕਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਖੱਡੀ ਉਦਯੋਗ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੁਣਕਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਆਏ ਬਿਹਾਰੀ ਬੁਣਕਰਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਹਰ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛਾਂਟ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਦੇ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਲੱਦ ਕੇ ਹਾਸ਼ਿਮਪੁਰਾ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਵੱਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੇਰਠ, ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੇ ਲਗਭਗ ਵਿਚਕਾਰ ਸਥਿਤ ਮੁਰਾਦਾ ਨਗਰ ਕਸਬੇ ਦੀ ਜੂਹ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲੀ ਗੰਗਾ ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਸੜਕ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਨਹਿਰ ਦੀ ਪੱਟੜੀ 'ਤੇ ਕੁਝ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਜਾ ਕੇ, ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਆਏ। ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥੀ ਨਾਟ ਥੀ ਦੀਆਂ ਰਫਲਾਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਕੇ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਉਥੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਲੱਗਦੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬਚੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਟਰੱਕ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਉਂਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਟਰੱਕ ਨੂੰ ਫਿਰ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਵੱਲ ਭਜਾਇਆ। ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਜਾਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਦੀ ਜਿਸ ਟੁਕੜੀ ਨੇ ਇਹ ਘਿਨਾਉਣਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ 41ਵੀਂ ਬਟਾਲੀਅਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਹੈੱਡ ਆਫਿਸ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈੱਡ ਆਫਿਸ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ-ਦਿੱਲੀ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਟਰੱਕ ਇਸ ਹੈੱਡ ਆਫਿਸ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਚੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਉਤਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਰੱਕ ਫਿਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਰਸਤਾ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦੇ ਹੈੱਡ ਆਫਿਸ ਅੰਦਰ ਭਜਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਰੁਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਮੇਰਠ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਡਿਊਟੀ ਉਪਰ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ।

ਮੈਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦਾ ਐੱਸ.ਪੀ. ਸੀ। ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਲਗਭਗ ਸਾਢੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਮੈਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਚਮਤਕਾਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਿੰਦਾ ਬਚੇ ਬਾਬੂਦੀਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ

ਸੁਣਾਈ। ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 25-30 ਨੌਜਵਾਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਨ। ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਹੱਲਾ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਕਰਫਿਊ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਜੀਅ ਉਸ ਬਦਕਿਸਮਤ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਏ ਗਏ ਸਗੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮੈਂ ਬਾਣਾ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਅਤੇ ਬਾਣਾ ਮੁਰਾਦਾ ਨਗਰ ਵਿਚ ਇਸ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। 23 ਮਈ 1987 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹੁਣ ਪਿੰਡੇ ਜਿਹੇ ਕੁਝ ਜੀਵਤ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝਣ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ, 34 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ।

ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਅਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਘਟਨਾ ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਦੀ ਟੁਕੜੀ ਨੇ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ? ਮੈਂ 1987 ਵਿਚ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੰਗਿਆਂ ਸਮੇਂ ਮੇਰਠ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਖਿਰ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹਰਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੌਸਲਾ ਦਿੱਤਾ? ਕੀ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਦੁਰਭਾਵਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਘਿਨਾਉਣਾ ਕਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸ ਭਾਵਨਾ ਤਹਿਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਸ਼ ਬਣ ਗਏ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਸਾਨੂੰ ਦੂਸਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗਾ। 1987 ਵਿਚ ਮੇਰਠ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਦੰਗਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਮੇਰਠ ਮਿੰਨੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਸਥਾਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੇਰਠ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੈਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਰਠ ਦੇ ਕਰਫਿਊਗ੍ਰਸਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਨਗਰ, ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਅਤੇ ਬੁਲੰਦ ਸ਼ਹਿਰ ਵਰਗੇ

ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰਠ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਦੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣ, ਹਿੰਦੂ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁੱਧੀਆਂ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਅੱਗ ਵਿਚ ਝੋਕ ਦੇਣ ਵਰਗੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਫੈਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਅਫਵਾਹਾਂ ਝੂਠੀਆਂ ਸਾਬਤ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੱਟੜ, ਜ਼ਾਲਮ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਮਨਾਂ ਨੇ ਸੌਖ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ।

ਮੇਰਠ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਹਾਸ਼ਿਮਪੁਰਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਸੀ।

ਹਾਸ਼ਿਮਪੁਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਾਲੇ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਾਰਤੀਪੂਰਨ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਸਾਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਤਣਾਓ ਦੌਰਾਨ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਤਣਾਓ ਦੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹਮਲਾਵਰ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਦਸੰਬਰ 1992 ਵਿਚ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕ-ਦੁੱਕਾ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਦੰਗੇ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਟਕਰਾਓ ਤੋਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਟਕਰਾਓ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਏ। ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ (1980) ਦਾ ਦੰਗਾ ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ।

ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਰੋਚਕ ਉਦਾਹਰਣ ਫਿਰਕੂ ਤਣਾਓ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਟੁਕੜੀ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਟੁਕੜੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ, ਚੌਕਸੀ, ਹਥਿਆਰ ਜਾਂ ਬਰੀਫਿੰਗ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਮੇਰਾ ਵਾਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਟੁਕੜੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆ ਜੋ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ 'ਦੁਸ਼ਮਣ' ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਵਧਾਨੀ ਗੈਰਜ਼ਰੂਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਆਪਸੀ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਬੀਜ ਪੁਲਿਸ ਕੰਟਰੋਲ ਰੂਮ ਜਾਂ ਬਾਇਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਲਈ ਬੈਠਕਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਉਹ' ਅਤੇ 'ਅਸੀਂ' ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। (ਚੱਲਦਾ)

ਕੀ ਅਪੇਰਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਗਲਤੀ ਸੀ?

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬ ਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਜਨਰਲ ਆਰ. ਐੱਸ. ਦਿਆਲ ਵੀ ਖੁੰਡੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਗੱਲ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਟੈਂਕ ਦਾ ਗੋਲਾ ਦੂਰ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅੜਿਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਿਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹੀ ਫਾਇਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੋਇਆ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ। ਗੋਲੇ ਦੂਰ ਤਕ ਗਏ ਤੇ ਸਿਵਲੀਅਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਫੌਜ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ 5 ਤੋਂ 6 ਜੂਨ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 1 ਵਜੇ ਤਕ ਅਪੇਰਸ਼ਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਲੜਾਈ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਚਲਦੀ ਰਹੀ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਪੇਰਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਫੌਜ ਕਿਸ ਨੇ ਭੇਜੀ ਹੈ? ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕਮਾਂਡਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਯ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਅਪੇਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਅਹਿਮਦ

ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਹਸਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਕਈ ਵਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।"

ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੋਟਵਾਲੀ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਜਰਨਲ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ- ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਹਲ ਨਿੱਕਲ ਆਵੇ ਪਰ ਜਰਨਲ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੌਜ ਕਾਰਵਾਈ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦੇਵੇਗੀ ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗਲਬਾਤ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ। ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਫੋਨ ਬੰਦ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। 3 ਤੋਂ 4 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਤੇ ਫੌਜ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ 5 ਜੂਨ ਦੇ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘਟੋ-ਘਟ ਦੇ ਵਾਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਕਰ ਲਈ ਮਨਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨ ਵੀ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੀਟਿੰਗ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1982 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਏਸ਼ੀਅਨ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਹਾਜ਼ ਮਗਵਾ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਕਈ ਵਾਰ ਹੋਇਆ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰੁਣ ਨਹਿਰੂ ਬਹੁਤ ਅਤਿੱਕੇ ਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ 3 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। 11 ਮਾਰਚ 1985 ਨੂੰ ਕਲਦੀਪ ਨਈਅਰ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਦਸੀ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਬੰਦੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ

ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਪਹਿਲਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਠੀਕ ਸਨ ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਤਲਖੀ ਭਰੇ ਹੋ ਗਏ। 1981 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1984 ਤਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ 26 ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ 3 ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਰਨਲ ਐਸ. ਕੇ. ਸਿਨਹਾ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਆਰ. ਵੈਂਕਟਰਮਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਇਹ ਸਭ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸੀ।" ਫੌਜ ਦੇ ਵਡੇ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਚ ਅਪੇਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਤਭੇਦ, ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਕਿਤਾਬ ਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਜਰਨਲ ਸੁੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਮਿਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ 3 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜਰਨਲ ਵੈਦਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਸੁੰਦਰ ਜੀ ਅਤੇ ਜਰਨਲ ਦਿਆਲ ਇਕੱਠੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲੇ ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਵੈਦਿਆ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸੁੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਿਤਾਬ ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੇਰਸ਼ਨ ਬੜੀ ਸਫਲਤਾ

ਪੂਰਵਕ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਝਗੜੇ ਤੇ ਟਕਰਾਓ, ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਕਤਲ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ, ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ, ਧਰਮੀ ਫੌਜੀ, ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ, ਇਕ ਬਜ਼ਰ ਗਲਤੀ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ, ਰਾਜੀਵ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ, ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਕਤਲ, ਖਾੜਕੂਵਾਦ: ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੇ ਅੰਤ, ਮੀਡੀਆ, ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ, ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਆਸਤ, ਤੋਸ਼ਾਖਾਨਾ, ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੈਕ ਬੰਡਰ-1 ਅਤੇ 2, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਦਖਲ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਪਰਵਾਸ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ, ਫੌਜ ਹੀ ਫੌਜ, ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ, ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਟਕਰਾਓ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ, ਗਰਮ ਖਿਆਲੀਆਂ ਦੇ ਉਥਾਨ ਵਾਰੇ ਵੀ ਬੜੀ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਨਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਅਤੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਨੇੜਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਟਕਰਾਓ ਦਾ ਕਾਫੀ ਲੰਮਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਲੇਖਕ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਜਾਂ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਦਾ ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਧੀਆਂ ! ਕਿਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਈਆਂ

ਦੋਹਰਤੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬੇਟੀ ਦੇ ਘਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘਰ ਦੀ ਆਬੋ ਹਵਾ ਵਿਚ ਬੱਚੀ ਦੀ ਆਮਦ ਨੇ ਨਵਾਂ ਰੰਗ ਭਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਨੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ। ਸਮੁੱਚੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਦੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਹੀ ਬਦਲ ਗਏ ਨੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਬਦਲ ਗਈ ਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ, ਸੋਚਾਂ ਦਾ ਵਹਾਅ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਦੇਣ ਦੀ ਚਾਹਨਾ। ਉਹ ਗੁਣਗੁਣਾਉਂਦੇ:

ਨੰਨੀ ਪਰੀ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਆਈ ਚਾਨਣ-ਪਰਾਗਾ ਨਾਲ ਲਿਆਈ ਹਰ ਖੁੰਜੇ ਵਿਚ ਲੋਅ ਖਿਲਾਰੀ ਹਰ ਜੀਅ ਜਾਵੇ ਸਦ-ਬਲਿਹਾਰੀ ਧੀਆਂ ਨੇ ਕਿਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਹਿਸ਼ਤਾਂ ਆਈਆਂ ਸੁੱਕੇ ਦਰ ਹੁਣ ਗਏ ਤੁੱਲੇ ਚੁੱਪ ਦੇ ਵਿਹੜੀਂ ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਜਦ ਭਰੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਮਾਪੇ ਕੱਢਦੇ ਅਰਥ ਬਹੁ-ਸਾਰੇ ਜਾਪੇ ਸਭ ਦੀ ਰੂਹ ਦਾ ਅੰਗ ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰੰਗ ਧੀਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੂਰ ਧੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਜਿਉਣ-ਸਰੂਰ ਧੀਆਂ-ਧਿਆਣੀਆਂ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਵੇ ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਮਿਠੜੇ ਮੇਵੇ।

ਬੱਚੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸਰਥੀ ਦੀ ਆਮਦ। ਬੰਨੇਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸੂਰਜਈ ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਤਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਕੋਸੇ ਕੋਸੇ ਚਾਨਣ ਦਾ ਪਸਰਨਾ। ਸਮੁੱਚੇ ਘਰ ਨੂੰ ਪੁੱਪਾਂ ਜਿਹੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗਣਾ ਅਤੇ ਘਰ ਦਾ ਭਰ ਜਾਣਾ।

ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸੋਚ ਵਿਚ ਆਏ ਸੁੱਚੇ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਹੀ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅੱਜ ਧੀਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਰ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੁਲਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੀ ਦੇ ਜਨਮ ਨੂੰ ਰੂਹ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਾਮਦੀਦ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਨੂੰ ਸੁਲੱਖਣੀ ਕਰਦਾ, ਘਰ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲੱਗਦੇ ਅਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਵਸੀਹ ਅਰਥ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੂਹੇ ਸਮੇਂ ਕਿਆਸਦੇ। ਇਹ ਧੀਆਂ ਹੀ ਕਿਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਈਆਂ ਬਣ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ ਦਿੰਦੀਆਂ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿੱਘ ਭਰਦੀਆਂ, ਨਵੇਂ ਸੰਬੰਧ ਸਿਰਜੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਗੀ ਤੇ ਤਕਤਾਈ ਮਿਲਦੀ।

ਚਾਰ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਦੋਹਰਤੀ ਅਨਾਹਤ ਮੇਰੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਸੌਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਠ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸੁਣਦਿਆਂ, ਉਹ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੀ, ਨਾਨੇ ਦੀ ਗੋਦ ਦਾ ਨਿੱਘ ਵੀ ਮਾਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਇਲਾਹੀ ਨੂਰ ਉਸਦੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਸਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਸੁਰਤੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮਾਸੂਮ ਜਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਇਕ ਉੱਗਲ ਉਪਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ। ਕਦੇ ਸੁੱਤਿਆਂ ਸੁੱਤਿਆਂ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਤਿਉਤੀਆਂ ਉਭਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਬੱਚੀ ਅੰਬਰ ਤੋਂ ਆਈ ਪਰੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹਦੀ, ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਆਹਰੇ ਲਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਲੀਆਂ ਭੋਲੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਕਿਆਸਣ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਅਨਾਹਤ ਕੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ? ਕੰਪਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਭਰੇ ਭਕੌਨੇ ਹੋਣ ਵਰਦਾਨ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਨਾਹਤ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ।

ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸਦੇ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਕੀ ਕੀ ਚੱਲਦਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਉਹ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਉਸ ਲਈ ਮਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਸਿਰਫ਼ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਣਾ, ਵਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਲਾਡ ਲਫ਼ਾਉਣਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮਝ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਉਸਦੇ ਦੁਆਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਉਸਰ ਗਏ ਨੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਤੇ ਪਕਿਆਈ ਨੇ ਤਾਅ-ਉਮਰ ਉਸ ਨਾਲ ਨਿਭਣਾ ਏ।

ਸੱਚੀ ਕਿੰਨਾ ਚਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾ। ਘਰ ਦਾ ਹਰ ਜੀਅ ਉਸਦੀ ਹਰ ਹਰਕਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਅਤੇ ਮਾਇਨੇ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦਾ ਹੱਥ ਉਠਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਲਈ ਬਾਏ-ਬਾਏ ਕਹਿਣਾ, ਕਿਸੇ ਲਈ ਵਾਅ ਨੂੰ ਪਕੜਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਲਈ ਅੰਬਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਵਰਗੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਾਵਿਕ ਰਵਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇੰਨੇ ਸਹਿਜ ਭਾਅ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਵਿਕ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਸ਼ਾਹ-ਅਸਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਅੰਤਰੀਵੀ ਨਾਦ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦੋਹਰਤੀ ਦੇ ਜਨਮ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿਚ ਬਣੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨ ਬੱਚੀ ਦੀ ਆਮਦ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਰੰਗ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਆਏ ਸੁੱਚੇ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁਣ ਧੀਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਹਰ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਲੈਣ ਦਾ ਹੰਭਲਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਬੱਚੀ ਦੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਨੂੰ ਨੀਝ ਨਾਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਂਗਲਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੀ ਉਂਗਲ ਫੜ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਸਿੱਖਣਾ ਏ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਪੁੱਟੇਗੀ। ਇਹ ਜੀਵਨ-ਯਾਤਰਾ

ਸਾਮਾਨ ਇਕ ਖਾਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਬੱਚੇ ਦਾ ਘਰ ਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ। ਸਮੁੱਚੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਆਪਣੀ ਮਹਿਕ ਬਿਖੇਰਦਾ ਅਤੇ ਸੁਗੰਧਤ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਆਸਥਾ ਭਰਪੂਰ ਬਣਾਉਂਦਾ।

ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਘਰ ਅਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਨਾਲੋਂ

ਵਿਲੱਖਣ ਹੋਵੇ। ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਪਾਰਮਿਕ ਆਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਉਚਾਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਅਨਾਹਤ ਜਦ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਤੱਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜ਼ਲੋਅ ਮੇਰੇ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਮ ਰਾਹੀਂ ਮੇਰੀ ਤੀਸਰੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹੇਗੀ।

ਦਰਅਸਲ ਨਿੱਕੀ ਜਹੀ ਅਨਾਹਤ ਤਾਂ; ਰੁੰ ਦਾ ਗੋਹਤਾ, ਰੇਸ਼ਮ ਵਰਗਾ ਕੌਮਲ ਤੇ ਮਾਸੂਮ ਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਹਿਮਤਾਂ ਲਿਆਈ ਨਿਆਮਤਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸੱਚ ਲਾਈ ਆਸਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਮਿਟਾਈ ਜੋ ਸੀ ਉਮਰਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਹਾਈ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੀ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨਿਹਾਰਦੇ ਨੈਣ ਤੇ ਰਲਵੇਂ-ਮਿਲਵੇਂ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਵਾਲੀ ਦਾਤ ਜਿਸ ਨੇ ਉਕਰੀ ਵਕਤ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਤ। ਇਹ ਚਾਨਣਾਂ ਦੀ ਆਬਸ਼ਾਰ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਜੋ ਘਰ ਅੰਦਰ ਵਹਿੰਦੀ ਕਦੇ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਦੇ ਲਾਡ ਲਫ਼ਾ ਕੇ ਕਦੇ ਉਚੇਚ ਤੇ ਅਪਣਤ ਰਾਹੀਂ ਬਚਪਨੀ ਅਦਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟਦੀ ਬੱਚੀ ਹਸਦੀ ਤੇ ਹਸਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਜਿਉਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀ। ਅਸੀਂ ਜੀਵਨੀ ਦੌੜ-ਭੱਜ 'ਚ ਤੇ ਉਮਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪਹਿਰੇ ਜਿਉਣਾ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਏ ਸੀ ਸਾਨੂੰ ਹੱਸਣਾ ਸਿਖਾਉਣ, ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਪਰਤਿਆਉਣ ਸਭ ਨੂੰ ਜਿਉਣਾ ਸਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਨੰਨ੍ਹੀ ਪਰੀ ਘਰ ਦਾ ਬਹਿਸ਼ਤ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਅਨਾਹਤ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵਤਾ ਅਨਾਇਤ, ਅਮੀਰਤਾ, ਅਣਭੋਲਤਾ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਦੌਲਤਾਂ ਵਾਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ।

ਸਿਰਫ਼ ਮਾਂ ਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲਾਡ ਲਫ਼ਾਉਣ, ਲੋਰੀਆਂ ਸੁਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦਿਆਂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਨੰਦਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸਮਾਦ। ਮਾਂ ਹੀ ਜਾਣਦੀ ਕਿੰਨਾ ਸੁਖਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਤੋਤਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਲੀਆਂ ਭੋਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ। ਕਿੰਨਾ ਚਾਅ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਬੱਚਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਭਰੇ। ਇਹ ਵੀ ਚਾਅ ਦਾ ਹੀ ਰੰਗ ਕਿ ਜਦ ਬੱਚਾ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਚਾਹਨਾ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਇਹ ਕੋਹ ਆਲਮ ਕਿ ਜਦ ਬੱਚੀ ਨਾਨਕੇ ਆਵੇ ਤਾਂ ਦਾਦੇ ਦੀ ਤਮੋਨਾ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਰਾਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਨਾਹਤ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਅਨਾਹਤ ਦੇ ਦਾਦੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵੀ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇੰਡੀਆ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਨਾਹਤ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਤੇ ਹਰ ਪਲ ਮਿਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜਦ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਪਿਆਰ ਦੀ

ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਗਾਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਮਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਨਵੇਲੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਪੈੜਾਂ ਦੀ ਤਾਮੀਦਾਰਗੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਖੁਦ ਮਿੱਥੇਗੀ। ਸਫ਼ਲਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਵੀ ਖੁਣੇਗੀ। ਫਿਰ ਉਮਰ ਦੇ ਇਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਂਗਲਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਬਿੜਕਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਜੋ ਨਿੱਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਜੇਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਢਲਦੀ ਸ਼ਾਮ ਵਿਚ ਓਟ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪਹਿਰ ਨੂੰ ਸੁਖਨਵਰ ਬਣਾਉਂਦੇ।

ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਇੰਨਾ ਰੁੱਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬੱਚਾ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੁਣ ਸਵਾਈ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਬੱਚੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਬਿਤਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਸੰਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ। ਘਰਦਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤੀ ਨਜ਼ਰੀਆਂ ਹੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ। ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ, ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕਾ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੁੱਖ-ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਹਰ ਉਚੇਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਖਾਲੀ ਘਰ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਨਿੱਤ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ। ਘਰ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਖਿਡੌਣਿਆਂ ਦਾ ਖਲਾਰਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਲਈ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਮਰਾ ਵੀ ਸਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਬੱਚਾ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਕਮਰੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਉਸਦੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦਾ ਹਰ

ਵੱਖਰਾ ਦੇਖਣਾ ਮਨੁੱਖੀ ਕੁਤਾਹੀ। ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੁਤਾਹੀ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਗੁਨਾਹ ਲਈ ਕੁਦਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਕੋਹ ਸੁਭਾਗਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਹੋਂਦ ਸਾਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਰੋਣਾ ਵੀ ਘਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੱਸਣਾ ਵੀ। ਉਸਦੇ ਰੋਣ 'ਤੇ ਸਾਰਾ ਘਰ ਹੀ ਉਸ ਲਈ ਆਹਰ ਕਰਦਾ। ਉਸਨੂੰ ਬੇਆਰਾਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚਾ ਹੀ ਘਰ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਅਤੇ ਅਮੁੱਲ ਸੁਗਾਤ ਜਿਸ ਨੇ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਉਤਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਤ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਆਈ ਜੀਵਨੀ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਅਜੇਹੀ ਬਰਸਾਤ ਕਿ ਇਸਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਨਾਇਤ।

ਬੱਚਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸਨੇ ਸਾਡੇ ਅਪੂਰਨ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਦੀਦਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸੁਪਨੇ ਧਰਦੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਲਏ ਹੁੰਦੇ। ਸੁਪਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪਾਠੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ, ਬੰਦੇ ਵਿਚਲੀ ਬੰਦਿਆਈ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਹਾਣੀ ਬਣਾਉਂਦੇ।

ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਰੱਖਣ ਵਲ ਬਹੁਤੀ ਤਵੱਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਪਰ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਸੁਚੇਤ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਸਤਪਾਲ ਵਿਚ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਹੀ ਬੱਚਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਨਾਮ

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਅਹਿਮੀਅਤ ਲੱਗਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰੇ ਜਹੇ ਬੱਚੇ ਬਣ ਕੇ ਮੋਹਵੰਤੇ ਖਿਡੌਣੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਬੱਚੇ ਜਿਉਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਹੁੰਦੇ। ਘਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਰੱਬ ਹੁੰਦੇ। ਅਤ੍ਰਿਪਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਰੱਜ ਹੁੰਦੇ। ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸੱਭ ਹੁੰਦੇ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਬੇਵੱਬੋਪਣ ਵਿਚ ਉਪਜਿਆ ਸੁਚੱਜ ਹੁੰਦੇ। ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਪੱਜ ਹੁੰਦੇ। ਜੀਵਨ ਵਿਚਲੇ ਸੰਸਾਰਕ ਨੰਗੇਜ਼ ਲਈ ਸੁੱਖਣਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਕੱਜ ਹੁੰਦੇ।

ਬੱਚੇ ਸੁੱਚੀਆਂ ਤਮੋਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਸ਼ਬੀਹ ਹੁੰਦੇ। ਜੀਵਨੀ ਸੁੱਚਮਤਾ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਹੁੰਦੇ। ਬੱਚੇ ਹੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਹੁੰਦੇ, ਤਸਵੀਰ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਉਦਮਾਂ ਲਈ ਤਦਬੀਰ ਹੁੰਦੇ।

ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ, ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਤਾਰੇ ਦਾ ਉਗਣਾ ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਰੀਝ ਦਾ ਪੁੱਗਣਾ। ਕਿਰਨ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਤੇ ਰੁਸ਼ਨਾਈ। ਇਹ ਕਿਰਨਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜੋ ਘਰ ਦੀਆਂ ਨੁੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਦੀਵੇ ਧਰਦੀਆਂ, ਆਲਿਆਂ ਵਿਚ ਚਿਰਾਗ ਧਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਦੀ ਡਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋਹੜੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਚਾਅ ਵਿਚ ਲੁੱਡੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਭੰਗੜੇ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਲਮਸਤੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਉਚੇਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਬੱਚੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹੁੱਤਦੰਗ ਘਰ ਨੂੰ ਰਸਣ ਅਤੇ ਵੱਸਣ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਦਿੰਦਾ। ਘਰ ਭਰ ਕੇ ਉਛਲਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਘਰ ਹੋਰ ਘਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਹਸਤੀ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ।

ਬੱਚੇ ਲਈ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਰੋਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੱਸਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਰੂਹ ਨਾਲ ਹੱਸਦਾ ਵੀ ਤੇ ਰੋਂਦਾ ਵੀ। ਪਰ ਉਮਰ ਵਧਣ ਨਾਲ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਬਚਪਨ ਦਾ ਜਮਾਨਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਬੱਚਾ ਮਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਚੰਦਾ ਮਾਮਾ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਪਰ ਉਹ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਕਾਹਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਬਚਪਨੀ ਮਸਤੀ, ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸਦੀ ਕੰਮਾਲ ਦੀ ਹਸਤੀ। ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਸਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਮਹਿੰਗੀ ਜਾਂ ਸਸਤੀ ਸਗੋਂ ਉਸ ਲਈ ਹਰ ਪਲ ਨੂੰ ਮਾਨਣ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਬਿਰਤੀ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ ਅਸੀਮਤ ਖੁਸ਼ੀਆਂ।

ਬੱਚੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭੀਵੱਖ ਹੁੰਦੇ। ਸਾਡੇ ਦੀਦਿਆਂ ਵਿਚ ਪਨਪੀ ਰੰਗਲੀ ਦਿੱਖ ਹੁੰਦੇ। ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਹੁੰਦੇ।

ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਹੀ ਘਰ ਦੀ ਫ਼ਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਫਿਰ ਪਰਤਦਾ ਹੈ ਬਚਪਨਾ ਜਿਸਨੂੰ ਨਾ ਖ਼ਰੀਦਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਮੁੱਲ ਮਿਲਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਬਚਪਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਜਿੱਥੇ ਰੋਸਿਆਂ ਲਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਗ਼ਮ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪੈਮਾਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਹਰ ਭਾਵ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਬੋੜੂ-ਚਿਰਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਲੁੱਤਫ਼ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਰੁਬਾਈ ਰੱਖਦਾ।

ਬੱਚਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਹਜਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ। ਕੂੜ-ਕਪਟ ਤੋਂ ਅਲੋਪ। ਨੀਚ ਹਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ। ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚਲੀ ਕਸ਼ੀਦਗੀ ਤੋਂ ਨਿਰਲੋਪ।

ਬੱਚਾ ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗਾ, ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਸਾਥੀ, ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਤੇ ਮਹਿਕਾਂ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ। ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਇਬਾਰਤ। ਖਿੜ ਕੇ ਜੀਵਨ-ਬਗੀਚੀ ਨੂੰ ਉਮਰਾਂ ਜੇਠਾ ਭਾਗ ਲਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਘਰ ਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਗਨ ਪਾਉਂਦਾ।

ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਸਾਰਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਮੰਦੀ ਦੇ ਅਰਥ

ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਮੰਦੀ ਦਾ ਦੌਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ ਪਰ ਹੁਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਦੀ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਸਤਾਰ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੂਸ ਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿਚਕਾਰ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਅੱਜ ਅਜਿਹੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਲੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਫੈਲੀ ਮੰਦੀ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਸਾਰਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੁਹੰਮਦ ਅੱਬਾਸ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 98552-59650

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਸੁੀਲੰਕਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੀਵਾਲੀਆ ਹੁੰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਜ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਹਨ ਜੋ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਚੱਕਰਵਿਊ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਧਰ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਹਿਤ ਆਰਥਿਕ ਪੈਕੇਜ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਪਰ ਵਧੇਰੇ ਖਰਚ, ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਭੋਜੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਚੋਣ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ, ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਰੂਸ ਦਾ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੁਜੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਉਚ ਸਤਹਿ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਵਧਾਉਣ ਵਰਗੇ ਕਦਮ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵਜੋਂ ਚੁੱਕਣੇ ਪਏ ਹਨ। ਦੁਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸੱਜਰੀ ਮਿਸਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕਾਂ 'ਤੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰਿਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਕਤ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਸਾਡੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਮੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੰਦੀ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਕਮੀ ਦਾ ਆ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ (ਜੀਡੀਪੀ) ਵਿਚ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਤਿਮਾਹੀਆਂ ਤਕ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਤਕਨੀਕੀ ਮੰਦੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਧਰ ਇਕ ਨਿਊਜ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ

ਫਾਈਨੈਂਸ਼ੀਅਲ ਟਾਈਮਜ਼ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਬੁਥ ਦੇ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਸਰਵੇਖਣ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦਸ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੱਤ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੈ ਕਿ ਮੰਦੀ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸਾਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਜੂਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ 'ਬਲੈਕ ਵੀਕ' ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਵੇਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੰਦੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਮਹਿੰਗਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਹੁਣ ਹੋਰ ਪੁਖਤਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਦੀ ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਆਉਣ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਪਤ ਅਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿਚ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਕਗਾਰ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨੌਕਰੀਆਂ ਘਟ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਲੋਕ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕ ਡਿਫਾਲਟ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਦੀਵਾਲੀਆ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਡੇਵਿਡ ਵੇਸਲ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀਸੀ ਵਿਚ ਬਰਕਿੰਗਜ਼ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਹੇਂਚਿਸ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਫਿਸਕਲ ਐਂਡ ਮੋਨੇਟਰੀ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ "ਮੰਦੀ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਹੈ। ਮੰਦੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਿਰ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ

ਮੰਦੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।" ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੇਸਲ ਅੱਗੇ ਆਖਦੇ ਹਨ, "ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ 2023 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮੰਦੀ ਦੀ ਠੋਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ 65% ਤਕ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੈ। ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜੇ ਪਾਵੇਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਾਵੇਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਖੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, "ਫਿਲਹਾਲ ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਨੂੰ ਮੰਗ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਰੱਖਣ, ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਉਪਰਲਾ ਦਬਾਅ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਰਗੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫੈਡਰਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣੇ ਪੈਣਗੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਕਰ ਕੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਨੂੰ 2% ਦੇ ਟੀਚੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।" ਵੇਸਲ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਹਰੇਕ ਵਿਕਲਪ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਚੰਗੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਪਵੇਲ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਖਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੱਸਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਮੰਦੀ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੱਕੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਇਕ ਮੱਧਮ ਮੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋਵਾਂ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਪਲਾਈ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਣ, ਕਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਪਏ ਮਾੜੇ ਅਸਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਅਤੇ ਫੈਡਰਲ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜਾ

ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਵੀ ਸਾਥ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।" ਉਧਰ, ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਹਿਰ ਜੋ ਕਿ ਗੈਬਰੀਅਲ ਗੈਸਵੇ 'ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਟ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਗਲੋਬਲ ਪ੍ਰੋਸਪੈਰਿਟੀ' 'ਚ ਰਿਸਰਚ ਐਂਡ ਸੀਏਟ ਅਤੇ (ਓਕਲੈਂਡ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਗੈਸਵੇ ਹਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ 2023 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਅਸੀਂ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੋਵਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਮੰਦੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ, ਸਪਲਾਈ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਆਈ ਰੁਕਾਵਟ, ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਰੂਸੀ ਹਮਲੇ, ਭੋਜਨ ਦੀ ਕਮੀ ਜਾਂ ਉੱਰਜਾ ਦੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਗੈਸਵੇ ਅੱਗੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਫਿਲਹਾਲ ਉੱਤਰੀ ਅਰਧ ਗੋਲੇ ਵਿਚ ਗਰਮੀਆਂ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਕਰਕੇ, ਮੇਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਦੀ ਮੱਧਮ ਮਿਜ਼ਾਜ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕ ਘੁੰਮਣਗੇ, ਖਰਚ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣਗੇ ਪਰ ਮੌਜੂਬਾ ਮਸਤੀ ਦਾ ਦੌਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ।" ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਮ ਵਾਂਗ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਉਸ ਆਮ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮੰਦੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਬਾਡਾਂ ਦਾ ਰਿਟਰਨ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲ ਪਰਤਣ ਦੀ ਖਿੱਚ ਵਧੇਗੀ।" ਉਧਰ ਇਕ ਹੋਰ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਪਿਏਗਜ਼ਾ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ, "ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਨੇ ਮਹਿੰਗਾਈ

ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਜੂਨ 'ਚ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਚ 0.75% ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ 'ਚ ਫਿਰ ਤੋਂ 0.75% ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।"

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਆ ਬਾਇਡਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਮੰਦੀ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਜਾਂ ਸਟੈਗਫਲੇਸ਼ਨ ਭਾਵ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਮੰਦੀ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਪਲਾਈ ਚੋਣ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਣ ਅਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਤਕਰੀਬਨ 4% ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ਸ਼ੁਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦਰਾਂ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ।

ਜਦਕਿ ਇਸੇ ਨਿਊਜ਼ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਐਂਡਰੋਸ ਮੋਰੇਨ ਜਾਰਾਮਿਲੋ ਜੋ ਕਿ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੁਤੰਤਰ ਵਿੱਤੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ (ਬੋਗੋਟਾ) ਵੀ ਹਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਕਈ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘਟਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਮੰਦੀ ਦੇ ਦੌਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਵਿਆਜ ਦਰ ਵਧਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਚੱਕਰ ਉਲਟਾ ਘੁੰਮਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਭੂ-ਰਾਜਨੀਤੀ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜੀ ਹੈ ਕਿ ਮੰਦੀ ਹੀ ਆ ਜਾਵੇ।" ਉਹ ਅੱਗੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਅਜੇ ਤਕ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਮੰਦੀ ਨਾ ਆਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਜਦੋਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉੱਚੀਆਂ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਛੋਟੀ ਮੰਦੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, "ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਮੰਦੀ ਨੂੰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਭੂ-ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੀ ਬਦਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ, "ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰਾ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੁਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੌਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਇੰਨੀ ਵੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਂ:
ਗੁਰਬਾਣੀ: ਇੱਕ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ
ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਂ: ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ
ਪੰਨੇ: 168, **ਮੁੱਲ:** 295/-
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ: ਸੰਗਮ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼, ਸਮਾਣਾ

ਧਰਮ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਹੀ ਦੁਸਰਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਨੈਤਿਕਤਾ ਚਾਹੇ ਆਚਰਨਕ ਹੋਵੇ, ਸਮਾਜਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਾਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮਨ, ਵਚਨ ਤੇ ਕਰਮ ਰੂਪੋਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜਗਰਾਓਂ

ਆਪਣੇ ਆਪਦੀ ਹੀ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਧੋਂਦੇ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਰਮਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਇਕ 'ਸਚਿਆਰਾ' ਮਨੁੱਖ ਬਣਦੇ ਹਾਂ, ਤਦੋਂ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਹੀ 'ਸਚਿਆਰੀ' ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਣ' ਤੇ 'ਕੂੜ ਦੀ ਪਾਲਿ' (ਝੂਠ ਦੀ ਕੰਧ) ਤੋੜਨ ਦੀ ਜਾਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ 'ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਰਜਾ ਵਿਚ ਚੱਲਣਾ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਹੀ ਇਕੋ-ਇਕ

‘ਗੁਰਬਾਣੀ : ਇੱਕ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ’ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ...

ਰਾਹ ਹੈ। ਯਾਦ ਰੱਖੋ, ਜਿੱਥੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਧਰਮ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਧਰਮ ਹੈ।

ਬਹੁ-ਵਿਧਾਈ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਲੇਖਕ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਕੁੱਲ ਬਾਰਵੀਂ, ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ-ਅਧਿਐਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਤੀਜੀ ਪੁਸਤਕ 'ਗੁਰਬਾਣੀ : ਇੱਕ ਜੀਵਨ ਜਾਚ' ਸਾਨੂੰ ਇਸੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦੀ ਥਾਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਲੇਖੇ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਸੁਚੱਜੀ ਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਪੱਖੋਂ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਬਹੁ-ਪਾਸਾਰੀ ਤੇ ਬਹੁਪਰਤੀ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ, ਸੰਕਲਪਾਂ, ਸੰਵਾਦਾਂ ਤੇ ਫਲਸਫੇ ਦਾ ਸਤਿਆਰਥਕ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

'ਗੁਰਬਾਣੀ-ਸਿਧਾਂਤ' ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸੁਚੱਜੀ ਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਪੱਖੋਂ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦੀ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਸ਼ੇ ਹਨ-ਮਨੁੱਖ

ਆਤਮਾ ਕਿ ਸਰੀਰ?, ਆਪੁ ਪਛਾਣੇ ਸੇ ਸਭਿ ਗੁਣ ਜਾਣੈ, ਸੁਚਿ ਹੋਵੈ ਤ ਸਚੁ ਪਾਈਐ, ਸਚੁ ਸਭਨਾ ਹੋਇ ਦਾਰੂ, ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਤਿਆਗ,

ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ, ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ

ਮਨੋਰਥ, ਭੈ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤ ਨਹਿ..... ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੁਹਰੁ ਮਹਿ ਏਕੈ, ਸੇ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ, ਸਿੱਖ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਬਾਣੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਭਾਈਚਾਰਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਰਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਨਾਨਕ ਚਿੰਤਾ ਮਤਿ ਕਰਹੁ...

ਜਦ ਕਿ 'ਗੁਰਬਾਣੀ-ਅਧਿਐਨ' ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਹਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਇਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਅਦਭੁਤ ਰਚਨਾ ਮੂਲ ਮੰਤਰ, 'ਜਪੁ' ਜੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਰਹੱਸਵਾਦ, ਜਪੁ ਜੀ ਵਿਚ ਪੰਜ ਖੰਡਾਂ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਯਾਤਰਾ, ਬਾਣੀ 'ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ' ਵਿਚ ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਜਾਚ, 'ਅਨੰਦੁ' ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਦਾ ਸੰਕਲਪ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਵਰਣਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਲਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬਾਣੀ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ-ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਮਨ', ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ

ਜਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਭੱਟ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ: ਸਵੱਈਏ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਥਲੀ ਪੁਸਤਕ 'ਗੁਰਬਾਣੀ : ਇੱਕ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ' ਬੜੀ ਸਰਲਤਾ ਤੇ ਸੁਖਮਤਾ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਰਮਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨੁਹਾਰੀ ਤੋਂ ਨਿਰਾਕਾਰ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਵੇਖਣ, ਸਮਝਣ ਤੇ ਆਤਮਸਾਤ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਵਿਚ ਢਾਲਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸੋਝੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਸਾਰੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਬੁੱਢਾ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਆਪਣੇ-ਆਪ 'ਵੈਰਾਗੀ' ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਅੱਪੜ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਏਦਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਸਰੀਰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਕੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਆਤਮਾ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਜੁੜ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਜਦ ਸਾਡਾ ਮਨ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੇ ਇੰਦਰਿਆਵੀ ਸੁੱਖ-ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਭੋਗਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਸਮ-ਚਿੰਤ (ਇਕ-ਸਮਾਨ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਵਿਚ ਸਥਿਰ), ਸ਼ਾਂਤ-ਚਿੰਤ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਸੁੱਖ ਤੇ ਦੁੱਖ, ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਦੋਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਸਮ-ਚਿੰਤਤਾ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਸਮੁੱਚੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਹੀ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ 'ਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ਦਿੱਲੀ ਵੱਸਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਜਗਤਾਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਖੁਦ ਹੱਥ ਵਿਚ ਬੁਰਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਚਿੱਤਰ ਵਾਹੁਣ ਦੀ ਥਾਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਆਰੰਭਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਉਹਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਰੇ ਬਣਾਏ ਚਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਤਾਬ ਛਪਵਾਈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ' ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਬੜੇ ਦਿਲਚਸਪ ਵੇਰਵੇ ਹਨ।

ਸਾਲ 2021 ਵਿਚ ਛਪੀ ਮੇਰੀ ਪੁਸਤਕ 'ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ' ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਗੁਣ-ਲੱਛਣ ਪਛਾਣਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਹੈ। ਇਕੋ ਥਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਵੇਚਨ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਦੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੀਵਨ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਕਈ ਮੌਕਾ ਮੇਲ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ, ਕਿਉਂ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਈ ਚਿੱਤਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹਰ ਇਕ ਬਾਬਤ ਲਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਇਕੋ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਪੇਂਟਿੰਗ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦਿਸਦੀਆਂ-ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਬਾਬਤ ਲਿਖਣਾ ਲਿਖੇ ਨੂੰ ਪੇਂਟਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਇਕ ਗੁਰੂ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਬਤ ਲਿਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮਾਤਰ ਹੈ, ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਅੰਤਿਮ ਨਹੀਂ। ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਫਰੇਲਾ-ਫਰੇਲੀ ਕਰਦਿਆਂ ਗਿਆਤ ਹੋਇਆ ਜਿੰਨੀ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਲਘੂ ਸ਼ੈਲੀ ਚਿੱਤਰਾਂ ਹਿੱਸੇ ਆਈ ਹੈ,

ਜਗਤਾਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98990-91186

ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਦਾਰਦ ਹੈ। ਕੀ ਪੇਂਟਰ ਸਵੈ-ਰੋਕ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨਵਸ ਉੱਪਰ ਉਤਾਰਨ ਤੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਸਮਰਥ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਪਣੇ ਪਰਮ ਸਿੱਖਾਂ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਸਚਿੱਤਰ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਭੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਕੱਢ ਚਿੱਤਰੇ ਆਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦ੍ਰਿੜਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਨ ਹਿਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਨੂੰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਦੀ ਹੋਂਦ-ਅਣਹੋਂਦ ਬਾਬਤ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਰਾਏ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਪਾਤਰ ਬਾਰੇ ਇਕਮਤ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੇਂਟਰ ਨੇ ਲਿਖ-ਬੋਲ ਕੇ ਪੱਖ-ਵਿੱਖੋਂ ਬਾਬਤ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ, ਇਹ ਪੱਖ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਪਰੰਪਰਕ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਅੰਗ ਰਿਹਾ ਪਾਤਰ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਅਚਾਨਕ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਮੱਧ ਬਾਅਦ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ, ਜੀ.ਐਸ. ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ, ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੀ ਚਿੱਤਰਿਆ ਹੈ। ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਗੈਰ-ਲੋੜੀਂਦਾ ਪਾਤਰ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਪਲੇਸ' ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਾਕਾਰ ਕਰਤਾ ਖਾਸ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਅੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਚੇਤ-ਸੁਚੇਤ ਕਬੂਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਨੋ-ਬਣਤਰ, ਸਮਰਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜਵਾਬ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਚਿੱਤਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਚਿੱਤਰ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੂਰਤ ਆਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।

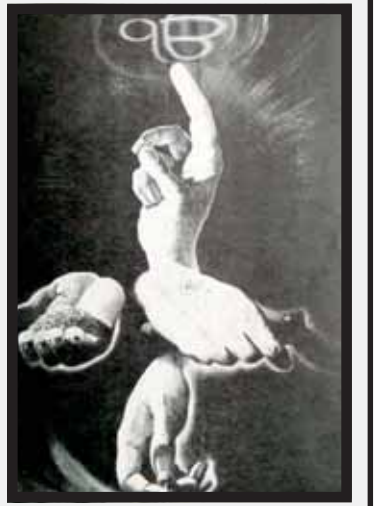
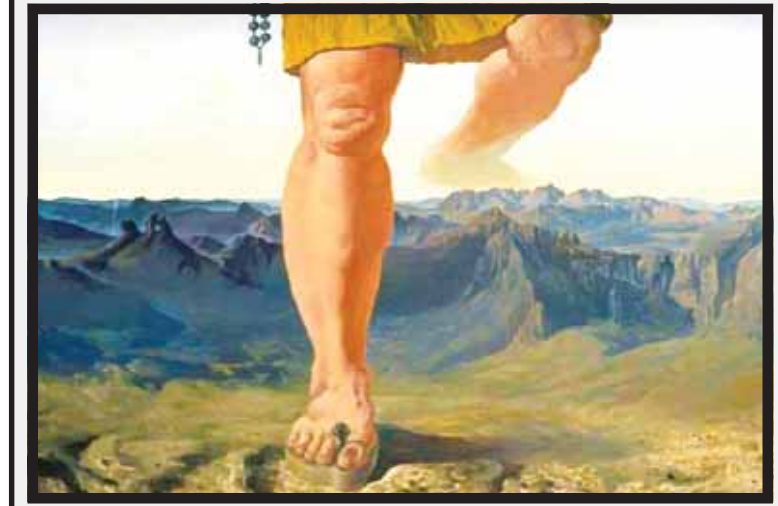
ਕੁਝ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਅਹਿਮ ਪੜਾਅ ਛੋਹਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਇਕ ਪੇਂਟਿੰਗ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਪੇਂਟਿੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਾਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਰਹਿੰਦਾ ਸਮਾਂ ਈਸ਼ਵਰ ਭਗਤੀ, ਪ੍ਰਚਾਰ, ਗਿਆਨ ਗੋਸ਼ਟ, ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਸਭਾ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਂਤ ਦੇ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਦੂਸਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਿਰਤਾਂਤ ਆਏ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਲੋਂ ਆਰੰਭੀ 'ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਰੀਤ' ਆਪਣੀ ਜਿਹੀ

ਆਪ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਦੋ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਕਿਰਤ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਲੈ ਦੂਸਰਾ ਚਿੱਤਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਸਤੂ ਜਦ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦੀ ਹੈ, ਵਖਰੇਵਾਂ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੇਂਟਿੰਗ ਸੰਗੀਤ-ਸੰਗੀਤੀ ਹੈ। ਲਗਦਾ ਹੈ, ਘਰ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਲੋਕ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਦਿਸ ਰਹੇ ਮੰਜਰ

ਫਲਕ ਉੱਪਰ ਇਹ ਦੋ ਸੰਸਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਵਾਦ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗਿਆਨ/ਅਨੁਭੂਤੀ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਜੇਤੂ ਬਣਦਾ ਹੈ; ਭਾਵ ਗਿਆਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਸਤਰ ਵੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹਨ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਕਾਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੀ.ਐਸ. ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਹਨ। ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ 1924, 1969 ਅਤੇ 1982 ਨੂੰ ਤਿੰਨੋਂ ਕਿਰਦਾਰ

ਪੱਖ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਚਿਤਰਨ ਬਰੀਕ-ਬੀਨੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਲੇਖ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੇਖ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਉਸ ਸਰੂਪ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਜੀ.ਐਸ. ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਿਆਰ ਸਰੂਪ ਇਸ ਵਰਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ (ਕ੍ਰਿਤ ਭਗਤ ਸਿੰਘ) ਚੌਕਤਾ ਲਾਈ ਕੁਦਰਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਏ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਰੇ ਬਣਾਏ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋ ਚਿੱਤਰ।

ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਉੱਪਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਆਖਰੀ ਤਰਲਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਮਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਦਮ ਹੌਸਲੇ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਕਾਨ ਭਰਵਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਾਕ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਮਨੋ-ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਮਨੋ-ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਬੇਮੁਹਾਰ ਨਹੀਂ, ਸੰਜਮੀ ਹੈ। ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਲ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਅ ਏਨੀ ਸੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ ਕਿ ਉਹ ਵਕਫ਼ੇ ਬਾਅਦ, ਤੇਜ ਕਦਮੀ ਤੁਰਦਿਆਂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਅਗੇ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲੇਗਾ ਜਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਬਾਰੇ ਕਹੇਗਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਮਿਲਣ-ਖਿਣ ਹੀ ਵਿਦਾਈ-ਖਿਣ ਵੀ ਹੈ। ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਜੁੱਸਾ ਲਚਕਦਾਰ, ਫੁਰਤੀਲਾ ਦਿਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਣ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਕਿਰਤਾਂ ਦਾ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਇਹੋ ਗੱਲ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦੋ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਕ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਵੀ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਬਦਿਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਆਪਣੇ ਕਿਰਤੀ ਸਿੱਖ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਜਾ ਕੇ ਰਹਿਣਾ, ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬੈਠ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣਾ ਅਲੋਕਾਰੀ ਘਟਨਾ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਚਿੱਤਰ ਅੰਦਰ ਕੈਦ ਕੀਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਬਾਬਰ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸੰਵਾਦ ਹੈ। ਵੱਡੇ

ਇਕੋ ਸਪੇਸ ਵਿਚ ਪੇਂਟ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਰ ਵਾਰ ਬਦਲਵੀਂ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਰਦਾਰ ਅ-ਬਦਲਵੇਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਨਿਰੰਤਰ ਬਦਲਵੀਂ ਸੋਚ ਨੂੰ ਰੇਖਾਕਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੀ.ਐਸ. ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਰੋਲ ਚਿੱਤਰ ਨਹੀਂ। ਲਗਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਨਿਆ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਆਕਾਰ ਸਿਰਜੇ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਵੱਡਾ ਆਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਸੋਚ, ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਚਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚਿੱਤਰਾ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਨੂੰ ਵਿਖ ਉੱਪਰ ਟਿਕਿਆ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਰੂਪ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ ਬਖਸ਼ੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਅਜਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਹੇ।

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਜੇ ਦੋਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਜਿਵੇਂ ਦਾ ਹੈ, ਉਦੇਂ ਦਾ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਜੀ.ਐਸ. ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕਿਰਤ 'ਆਰਤੀ' ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਨਖੱਤਰ ਚਾਲ ਨੂੰ ਦੇਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦਰਮਿਆਨ ਹਾਜ਼ਰ ਵੀ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਾ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਜੇ ਹਾਲਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਜਗਨਨਾਥ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦੇਖੀ, ਉਹ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਸੀਮਤ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਸੀਮ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਵਿਜੁਲਾਇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਇਆਂ ਜੇ ਕਾਇ ਰਚਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਆਰਤੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਲ ਰੰਗ ਵਰਤਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਟਿਕਾਏ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸਜਾਵਟੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਰਚਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਤਰਕ ਜਾਂ ਕਲਾ ਦਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਉਭਰਦਾ।

ਅੱਲਾ ਬਖਸ਼ ਦੀ ਕਿਰਤ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ' ਕਾਲਪਨਿਕ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਵੀ ਸੱਚ ਦਾ ਭਰਮ ਰਚਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਿਭਾਅ ਅਤੇ ਨਿਯੋਜਨ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਅਸਲੀ ਤਸਵੀਰ ਮੰਨੀ ਤੁਰੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਲਾ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰੀ

ਜੁਜ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਬਿਨਾਂ 'ਠਾਠ' (ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਅੱਜ ਤੋਂ 60-70 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਖੂਬ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ ਜਿਹੜੀ 'ਤੇਤੇ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਇਥੇ ਸਾਦਗੀ ਸਜਾਵਟ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਅਕਸ ਪੂਰਬਲੇ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮੋਈ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਖਾਸੀ ਸੱਟ ਲਗਦੀ ਹੈ ਜਦ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਦਿਖਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅੰਗ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨਹੀਂ।

ਅਸੀਸ ਕਿਰਤ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਏਨੀ ਕਰੀਬੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ-ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਸ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੱਥ ਵੀ, ਇਸੇ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਅੰਗ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਓਨਾ ਹੀ ਰੂਪ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਇਹ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਅਸਲ ਸਰੂਪ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ 'ਮੰਨਣਯੋਗ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ' ਤਕ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾ ਸਕੀ। ਸਿਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੱਖਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਕਲਾ-ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਚਿਹਰਾ-ਮੁਹਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮਾਤੀ-ਮੋਟੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਖਸ ਚਿੱਤਰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸ਼ਕਲ-ਸੂਰਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਵੀ ਹਨ, ਨੂੰ ਕੈਨਵਸ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਰੂਪ ਵੀ ਪੇਂਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਿਜੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਇੰਨੀ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਲੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੋਏ ਹੋਏ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਅੰਦਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 'ਚੀ ਪਿਲਮ' ਅਤੇ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ' ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪਰਖ-ਪੜਚੋਲ

ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਰੀਰ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਸਰੀਰਕ ਅੰਗ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਰੀ ਵਿੱਥਿਆ ਸਿਰਫ ਪੈਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਡੇਰੇ ਯਾਤਰੂ ਵੀ ਸਨ। ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਚਿੱਤਰਨ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਨਵਾਂ ਬਿਬ ਰਚਿਆ। ਇਕੋ ਰਚਨਾ ਨੇ ਚਿੱਤਰੇ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਲ ਤੋਰ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਇਮੋਜ਼ ਦਰਸ਼ਕ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਤੋੜ ਦੂਏ ਪਾਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਰੂਪ ਪ੍ਰਤੀ ਬੋਲੋਤੀ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ ਸ਼ਰਧਾ ਨੂੰ ਇਹ ਇਕੋ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਛਿਟਕ ਕੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਡੀ.ਏ. ਆਰਜੂ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਚਿੱਤਰ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਰੰਗ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਖਾਸਾ ਹਟਵਾਂ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ, ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਵੀ ਹਨ। ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਬੌਤਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੇਰਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਯੁਗ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ ਸਹੀ ਹੈ।

000

ਕਿਸੇ ਚਿੱਤਰੇ ਦੇ ਰਚੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੰਮ ਦੀ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਦੀ ਕਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੀ ਗੈਲਰੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਥਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਛਪਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਮਿਲੇ ਕੰਮ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਆਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜਿੱਤ-ਹਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਿਸਚਿਤ ਹੈ, ਦਰਸ਼ਕ-ਪਾਠਕ ਹੁੰਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਿਆਰ ਬਾਰੇ ਕਿੰਤੂ-ਪੁੰਤੂ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਉਚਿਤ ਵੀ ਹੈ। ਇਕ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ, ਸ਼ਾਮਲ ਚਿੱਤਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕਲਾ ਸਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸਵੈ-ਸਿੱਖਿਅਤ ਹਨ ਜਾਂ ਗੁਰੂ-ਸ਼ਿਸ਼ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਵਰਗ ਅੰਦਰ ਜੀ.ਐਸ. ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇੰਨੀ ਕੁ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੰਚਾਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚਿੱਤਰਿਆਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰਿਹਾ। ਸਵੈ-ਯਤਨ ਨਾਲ ਅਰਜਿਤ ਕੀਤੇ ਗਿਆਨ ਨੇ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾਪਨ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਚੰਗਾ ਲੱਛਣ ਹੈ। ਗੁਰੂ-ਸ਼ਿਸ਼ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਲੋਚਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਵੱਖਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਯਤਨ ਵਿਚੋਂ ਰਲੇਵਾਂ ਝਾਤੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਬਸ ਪਛਾਣਨ ਵਾਲੀ ਅੱਖ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਏਧਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਮਵਾਰ ਚਿੱਤਰੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੜੀਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਂਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਕਾਰ, ਵੱਡੇ ਫਲਕ ਵਾਲੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਉਡੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਉਡੀਕ ਨੂੰ ਕਦ ਬੂਰ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਆਪਣੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਘਰ ਦੀ ਬਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਜੇ ਪੱਛਮੀ ਕਲਾ ਸੰਸਾਰ ਵਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੰਕੇਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਮਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ। ਏਦਾਂ ਗੱਲ ਉਲਝ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਕੁ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਏਧਰ ਉੱਚ ਪਾਏ ਦੇ ਰਚਨਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਵਸੀਹ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਲਪਨਾਸ਼ੀਲ ਕਿਸੇ ਪੇਂਟਰ ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਭੱਖਿਆ, ਰੋਹ ਭਰਿਆ ਪੱਖ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਸਵੀਰ-ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਆਪਣਾ ਮੱਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਤਸਵੀਰਕਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਪਿਰ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਪਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਨਾ ਟਿਕਾਇਆ ਜਾਏ। ਵੱਖਰੀ ਥਾਂ ਜਾਂ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਅੰਦਰ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।

- 1946 ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪ ਦਾਸਤਾਨ -

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਆਖਰੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ

1946 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਟਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਹਰਿਆਣਾ (ਨੇੜੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਨਾਲ ਖੇਡਣਾ ਸੀ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ) ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਆਖਰੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਗੜਨ ਲੱਗੀ ਪਰ ਸਾਡੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਆਮ ਵਾਂਗ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਰਹੇ। ਦੋਵਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟਬਾਲ ਅਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਖੇਡੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀਆਂ ਸਨ। ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੀਮ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਜਿੱਤਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਇੱਕ ਜਗੀਰ ਸੀ ਜੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਇੱਥੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਹੀ ਬਣਾ ਸਕੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ

ਰਾਣਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਜ਼ਹਰ
ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ: ਕੰਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਉੱਚੇ ਮਿਆਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜ਼ਰੀਏ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬੁਲੰਦ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੈਂਡਮਾਸਟਰ ਲਾਲਾ ਮਦਨ ਲਾਲ ਚੰਢਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਅਮਲੇ ਦੇ ਮਿਸਾਲੀ ਆਚਰਨ ਨੇ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਰਾਪ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸਿਹਤਮੰਦ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ।

ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਉੱਚੇ-ਲੰਮੇ, ਸਿਹਤਮੰਦ, ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਵਾਲੇ, ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਮੁੰਡੇ ਸਨ ਜੋ ਫੁੱਟਬਾਲ ਬੁਟ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਬਦੁਲ ਹੱਕ ਸੀ ਜੋ ਫੁੱਲ-ਬੈਕ ਵਜੋਂ ਖੇਡਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਗੇਂਦ ਨੂੰ ਕਿੱਕ ਮਾਰ ਕੇ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਬੜੀ ਉੱਚੀ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕੌਮੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ।

ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਹਰਿਆਣਾ (ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪੰਡਤ ਹਰਚਰਨ ਦਾਸ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ) ਦੀ ਟੀਮ ਜੋ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਖੇਡਦੀ ਸੀ, ਮਧਲੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਹੀ ਖਿਡਾਰੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਰਾਣਾ ਆਸਿਫ ਸੀ ਜੋ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਈਟ ਆਊਟ ਖੇਡਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦਾਦੇ ਰਾਣਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਨੇ ਸਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਲਾਲਾ ਹਰਚਰਨ ਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਵੇਚ ਕੇ ਪੈਸੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਾਨ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਰਾਣਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦਿਓ; ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਘਰ ਵੇਚ ਕੇ ਸਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੇਵਾਂਗਾ।” ਦੂਜਾ ਖਿਡਾਰੀ ਫੈਵੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਕਰਮਾ ਸੀ। ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ-ਬੱਥੇ ਖੇਡਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਖੇਡਣਾ ਉਸ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੀ।

ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਲੱਖਣ ਨਾਂ ਵਾਲਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਸੀ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਉਹ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦਾ ਦੌਰਾ

ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਕਰਤਾ ਰਾਣਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਜ਼ਹਰ ਦਾ ਜਨਮ 14 ਦਸੰਬਰ 1934 ਨੂੰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਸਬੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੇਰਵੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇੜਲੇ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬੜੇ ਮੋਹ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਮੋਹ-ਮੁਹੱਬਤ ਹੈ ਜੋ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਝਲਕਦੀ ਅਕਸਰ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕਰਨ ਆਏ। ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੱਡੇ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਡੀ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਸਕੂਲ ਦੀ ਟੀਮ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਉੱਚੇ-ਲੰਮੇ, ਤਕੜੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਗੇਂਦ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਅੱਧਾ ਸਮਾਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗੇਂਦ ਗੇਂਦ ਹੋ ਗਈ ਸਨ।

ਦੇਖਣੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਟੀਮਾਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜੁੜੀਆਂ ਤੇ ਮੈਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਮ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦੀ ਟੀਮ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ। ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸੀ। ਸੀਟੀ ਵੱਜੀ ਤੇ ਮੈਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਜੱਗਾ ਸੀ। ਉਹ ਸੈਂਟਰ ਹਾਫ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਖੇਡਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੁਟ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਉੱਚੀ ਕਿੱਕ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪਾਸ ਦਿੱਤੇ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਟੀਮ ਵਿਚ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੁਟ

ਕਈ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਪੱਟਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕਾ ਕੇ ਲੰਮੇ ਸਾਰ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੇਂਦ ਗੋਲ ਵੱਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਪਰ ਫੁੱਲਬੈਕ ਕਰਕੇ ਗੋਲ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਦਰਸ਼ਕ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਸਨ। ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਗੇਂਦ ਅੰਦਰਲੇ-ਸੱਜੇ ਕੋਲ ਆਈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹ ਸੈਂਟਰ-ਫਾਰਵਰਡ 'ਤੇ ਖੇਡ ਰਹੇ ਜੱਗੇ ਵੱਲ ਮੋੜੀ। ਉਸ ਨੇ ਗੋਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਰੌਲਾ-ਰੌਪਾ ਅਤੇ ਹਲਚਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਦੋਵੇਂ ਟੀਮਾਂ ਹੁਣ ਦੁੱਗਣੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਅੱਧੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੀਟੀ ਵੱਜ ਗਈ।

ਦੀ ਸੀਟੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਜਾਉਂਦਾ? ਉਦੋਂ ਹੀ ਵਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਖਿਡਾਰੀ ਉਹਦੀ ਲੱਤ ਤੋੜ ਦੇਵੇ? ਸਾਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” ਅਚਾਨਕ ਰੈਫਰੀ ਨੇ ਸੀਟੀ ਵਜਾਈ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਆਗਮੇ-ਸਾਗਮਣੇ ਸਨ। ਸੂਰਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕੇਰ ਪੈਣ ਲੱਗੀ ਸੀ।

ਜੱਗਾ ਹੁਣ ਹਾਫ-ਬੈਕ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੁਟ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦਾ ਸੱਜਾ ਗੇਂਦ ਲੈ ਕੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਭੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੱਗੇ ਨੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਉਸ ਤੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਦੇ ਇੱਕ ਖਿਡਾਰੀ ਵੱਲ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦੀ ਟੀਮ ਜੱਗੇ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਗੋਲ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਗੇਂਦ ਖਤਰਨਾਕ ਡੀ ਜ਼ੋਨ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਵੀ ਜੱਗਾ ਸ਼ਾਂਤ ਰਿਹਾ। ਉਹਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਵੱਲ ਕਿੱਕ ਕੀਤਾ। ਦੋ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਗੇਂਦ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਉੱਚੀ ਕਿੱਕ ਮਾਰੀ ਕਿ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਹ ਸਮਾਂ ਲੰਘਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਚ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਦੋਵੇਂ ਟੀਮਾਂ ਹੁਣ ਗੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, “ਇੰਨਾ ਸਮਾਂ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।” ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਖੇਡ ਅਚਾਨਕ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬੱਸ ਦੇਖਦੇ ਰਹੋ।”

ਫਿਰ ਸੀਟੀ ਵੱਜ ਗਈ। ਮੈਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਭੀੜ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਚੰਭੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਅਣਹੋਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਹਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੰਮੇ ਕੱਦ ਵਾਲੇ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਖਿਡਾਰੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਦਰਸ਼ਕ ਰਲੀਆਂ-ਮਿਲੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। “ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ!” ਕਈਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਦੂਜਿਆਂ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, “ਇਹ ਕੋਈ ਚਮਤਕਾਰ ਹੈ।” ਕਈ ਖੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਹਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਈਰਖਾ ਅਤੇ ਸਾੜਾ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਲਈ ਭੰਗੜਾ ਪਾ ਕੇ ਕੀਤਾ।

ਜੱਗੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਨਾ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ ਨਾ ਗ਼ਮ; ਉਹ ਚੁੱਪਚਾਪ ਮੈਦਾਨ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਭੀੜ ਮੇਲੇ ਵਰਗੇ ਰਉਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਗੈਰ-ਮਾਮੂਲੀ ਮੈਚ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ; ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮੈਚ ਸੀ।

ਹੁਣ ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੱਗੇ ਜਿਹੀ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦੀ ਮਾਣਮੱਤੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਸ਼ਰੂਆਤ ਰੋਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਜੱਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਗੁਪਤ ਹਥਿਆਰ ਵਾਂਗ ਸੀ ਜੋ ਦਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਦੰਗ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਟੀਮ ਹੁਣ ਫੁੱਟਬਾਲ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਸੀ।

ਪਰ ਜੱਗੇ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ? ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡਣੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ, ਕੋਈ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਬੋੜੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੇਡੀ-ਵਾਰੀ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ? ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਸਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹਰਿਆਣੇ ਤੋਂ ਉੱਜੜ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆ ਗਿਆ। ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਹੰਝੂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ 75 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਅਕਸ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਮੇਰਾਡੋਨਾ ਜੱਗੇ ਅਤੇ ਕਰਮੇ ਦੇ ਅਕਸ ਵੀ ਹਨ। ਜੱਗੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ!

ਹਰਿਆਣਾ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਦੀ ਟੀਮ ਦੀ ਗਰੁੱਪ ਫੋਟੋ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਪੰਡਿਤ ਹਰਚਰਨ ਦਾਸ।

ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ ਦੌਰਾਨ ਸਾਡੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਇੰਚਾਰਜ ਮਾਸਟਰ ਨਿਆਜ਼ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਖੁਦ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਸਨ, ਨੇ ਟੀਮ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਖੇਡਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਤੀਜਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਾਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਇਆ!

ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਦਾ ਗੋਲਚੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ-ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਣਾ ਆਸਿਫ ਨੂੰ ਗੋਲਚੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਗੋਲ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਛੇਵਾਂ ਗੋਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਰਾਣਾ ਆਸਿਫ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਨਿਆਜ਼ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹੌਸਲਾ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ- “ਰੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਆਖਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਫੁੱਟਬਾਲ ਮੈਚ ਵਿਚ ਹਾਰ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਗੱਲ ਹੈ ਸੱਚੀ ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।”

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਬੱਚੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੈਚ ਸੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਹਾਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਮੈਚ ਦੇਖਣ ਲਈ ਡਟੇ ਰਹੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਾਰੇ ਹੀ ਹੋਏ ਸਾਂ।

ਨਿਆਜ਼ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਬੱਚੇ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀ ਖੇਡ

ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰਵਰਡ ਵਜੋਂ ਖੇਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਖੇਡਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਗੇਂਦ 'ਤੇ ਬਿਹਤਰ ਕਾਬੂ ਹੋਣਾ। ਸੈਂਟਰ ਫਾਰਵਰਡ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਸੈਂਟਰ ਹਾਫ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜੱਗੇ ਦੀ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਕੱਦ ਔਸਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਥ ਵਿਚ ਬੇਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਉਹ ਪੱਕੇ ਰੰਗ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸੋਹਣੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਾਧਾਰਨ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਹੈ ਜਾਂ ਖੁਸ਼। ਉਹ ਟੀਮ ਵਿਚ ਬਾਕੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਸ ਇੱਕ ਜਣਾ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵੱਲ ਕੋਈ ਵੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇਵੇ।

ਜੱਗਾ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰਵਰਡ 'ਤੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਰਾਈਟ ਆਊਟ ਅਤੇ ਲੈਫਟ ਆਊਟ ਦੋਵੇਂ ਗੇਂਦ ਨੂੰ ਗੋਲ ਵੱਲ ਸੁੱਟ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਜੱਗੇ ਨੂੰ ਫੁੱਲਬੈਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੋਸ਼ੀਲੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਫੁੱਲਬੈਕ ਜੇਤੂ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਗੇਂਦ ਨੂੰ ਕਿੱਕਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਵਗਾਹ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਚ ਅਤਿ ਉਤੇਜਨਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀ ਪਸੀਨਾ ਵਹਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ

ਅੱਧੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਜ਼ਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਕ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਸੰਤਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫਲ ਖਰੀਦਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਦੋਂਕਿ ਕਈਆਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਰਾਖਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀ, ਕੋਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫਲ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਤਾਕਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੂਜੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਖਿਡਾਰੀ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਜਾਂ ਸਲਾਹ ਨਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਗੇਂਦ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਵੱਲ ਪਾਸ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਫੜੀ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ। ਕਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ- “ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਤੂੰ ਸਿਰ ਨਾਲ ਗੇਂਦ ਬੁੜ੍ਹਕਾਉਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ।” ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਟੀਮ ਦੇ ਫਲਾਣੇ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਆਪਣੇ ਖਿਡਾਰੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ।” ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ- “ਅੱਧਾ-ਸੱਜਾ ਸਾਨੂੰ ਲੈ ਬੈਠੇਗਾ, ਉਹ ਬਾਹਰਲੇ ਸੱਜੇ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਬਜਾਇ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿਆ ਰਹੇ।” ਫਿਰ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੇ ਵੀ ਸੁਣਿਆ, “ਰੈਫਰੀ ਫਾਊਲ

ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਦਾ ਗੋਲਚੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ-ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਣਾ ਆਸਿਫ ਨੂੰ ਗੋਲਚੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਗੋਲ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਛੇਵਾਂ ਗੋਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਰਾਣਾ ਆਸਿਫ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਨਿਆਜ਼ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹੌਸਲਾ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ- “ਰੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਆਖਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਫੁੱਟਬਾਲ ਮੈਚ ਵਿਚ ਹਾਰ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਗੱਲ ਹੈ ਸੱਚੀ ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।”

ਜੁਗਨੂੰ

‘ਹਾਇ ਰੱਬਾ! ਦੇਖ ਲਉ ਸਨੌਆ ਦੇ ਹਾਲ...! ਚਿੱਟਾ ਈ ਚਿੱਟਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ! ਬੱਚੇ ਇਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ‘ਦਿਸ ਵਾਈਟ ਬਿੰਗ...’! ਕੁਝ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ!’

ਸਾਵੀ ਨੇ ਅਜੇ ਇੰਨਾ ਕਿਹਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ। ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਰਹਿੰਦੀ ਉਸਦੀ ਸਹੇਲੀ ਰੇਨੂੰ ਦੀ ਕਾਲ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਰੇਨੂੰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤੀਹ-ਚਾਲੀ ਮਿੰਟ ਤਾਂ ਗੁਜ਼ਰ ਹੀ ਜਾਣਗੇ। ਉਹ ਰਿਸੀਵਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗੀ,

“ਹਾਂ ਜੀ...! ਰੇਨੂੰ ਕੀ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਐ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਈ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ...”

ਸੁਰਜੀਤ/ਟੋਰਾਂਟੋ
suriytk33@gmail.com

“ਠੀਕ ਐ, ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਾਓ...”
“ਉਝ ਤਾਂ ਠੀਕ ਈ ਆਂ! ਬੱਸ, ਰਾਤ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪੈ ਰਹੀ ਬਰਫ਼ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਉਦਾਸ ਜਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤੈ...”

“ਮੈਂ ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਬਰਫ਼ ਪੈਂਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਈ ਬੜੀ ਲੱਗਦੀ ਆ, ਲੋਕ ਤਾਂ ਦੂਰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਵੇਖਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਬਰਫ਼ ਪੈਂਦੀ...”

“ਹਾਂ! ਮੁਝ ਦੀ ਗੱਲ ਐ...ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੁਹਣੀ ਲੱਗਦੀ ਏ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮਿਸੀਸਾਗਾ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਅੰਦਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਹੁੰਦਾ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ! ਬਸ ਇਹੀ ਡਰ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਤੇ ਤਿਲਕ ਕੇ ਲੱਤ-ਬਾਂਹ ਟੁੱਟ ਗਈ ਤਾਂ ਲੈਣੇ ਦੇ ਦੇਣੇ ਪੈ ਜਾਣੇ...ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੀ 22ਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਟੰਗੇ ਗਏ ਹੋਈਏ...ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਲਿਫਿੰਗ ਰੂਮ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚ ਹੀ ਖੜੀ ਬਾਹਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵੇਖਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਾਈਵੇਅ ਅਤੇ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਮਾਲ ਨਾ ਦਿਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰਹਿ ਕੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕਮਲੀ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ...” ਸਾਵੀ ਇੱਕੋ ਸਾਹੇ ਬੋਲ ਗਈ।

“ਸੱਚੀ! ਹੈ ਤਾਂ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜੇ ਬਾਹਰ ਈ ਨਾ ਜਾ ਸਕੋ...ਇਹ ਤਾਂ ਕੈਦ ਹੋਈ ਫਿਰ...!”

“ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ...ਜਦ ਵੀ ਖਿੜਕੀ ਕੋਲ ਖੜੀ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਤਸੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਐ ਕਿ ਮੈਂ ਅਜੇ ਬਾਹਰਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹਾਂ...”

“ਹੋਰ ਸੁਣਾ ਫੇਰ...”

ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਚੁੱਪ ਪੱਸਰ ਗਈ। ਸਾਵੀ ਨੇ ਫਿਰ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ,
“ਸੱਚੀ ਇੰਡੀਆ ਬਹੁਤ ਯਾਦ ਆਉਂਦੈ-ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਫਿਰਨਾ, ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਪੁੱਪਾਂ ਸੇਕਣੀਆਂ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਇਹ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਕੈਦ? ਸੱਚੀ ਰੇਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਸੋਚਦੀ ਆਂ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਬਰਫਾਂ ਲੈਣੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਈਜਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਭਲਾ ਕੀ ਸੁੱਝੀ ਹੋਵੇਗੀ! ਹੈ ਦੱਸ? ਇੰਡੀ ਵੱਡੀ ਧਰਤੀ ਛੱਡ...ਲੱਭ ਲਈ ਆਹ ਥਾਂ...ਤੇ ਇਸਨੇ ਕਰਤੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਮਲੀ!”

ਰੇਨੂੰ ਨੇ ਝੱਟ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, “ਹਾਅ ਕੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤੂੰ? ਆਪਣੇ ਉਥੇ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਆਦਮੀ ਹੀ ਬੋਰੀਆ-ਬਿਸਤਰਾ ਬੰਨ੍ਹੀ ਬੈਠਾ ਹੈ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ!”

“ਤਾਂ ਹੋਰ...! ਆ ਲੈਣ ਦਿਉ ਇਕ ਵਾਰੀ, ਸਾਡੇ ਵਾਂਗੂ ਆ ਕੇ ਈ ਪਤਾ ਲੱਗ, ਕੈਨੇਡਾ ਕਿਹੜੇ ਭਾਅ ਵਿੱਕਦੀ ਐ!” ਸਾਵੀ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਸਾਵੀ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਰੇਨੂੰ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਧਿਆਨ ਉਸਦਾ ਫੇਸਬੁੱਕ ਵੱਲ ਸੀ! ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ‘ਤੇ ਜੁਗਨੂੰ ਦਾ ਨਾਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਉਖੜੀ ਉਖੜੀ ਜਿਹੀ ਸੀ। ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਖਬਰ? ਉਸਨੂੰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਅਸਤ-ਵਿਅਸਤ ਹੋਇਆ ਲੱਗੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੇਬੱਸੀ ਜਿਹੀ ‘ਚ ਜਾ ਕੇ ਖਿੜਕੀ ਮੁਹਰੇ ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ, ਬਰਫ਼ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਹਾਈਵੇਅ ‘ਤੇ ਹੋਏ ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਅਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ‘ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਲ ਬੱਤੀਆਂ ਵੇਖ ਹੋਰ ਬੁੱਝ ਗਈ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਬੁੜਬੁੜਾਉਣ ਲੱਗੀ, “ਹਾਇ, ਹਾਇ! ਆਹ ਵਾਈਟ ਬਿੰਗ! ਕਦੋਂ ਮੁੱਕਣੈ ਇਹ ਮੌਸਮ?”

ਕੁਝ ਚਿਰ ਰੁਕ ਕੇ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, “ਰੇਨੂੰ

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਜੁਗਨੂੰ’ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ‘ਤੇ ਜਾਅਲੀ ਆਈਡੀਜ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਜ ਲੋਕ ਫੇਸਬੁੱਕ ‘ਤੇ ਫੇਕ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਫਾਈਲ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਕਈ ਭੋਲੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਦੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਸੱਚੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਭਾਵਨਾਤਮਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਵਾਰ ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ, ਦੇਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤੇ ਤੇਰੇ ਵੀਰ ਜੀ ਦੋਨੋਂ ਲੈਕਚਰਾਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਾਂ! ਚੰਗੀ-ਚੋਖੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲਦੀ ਸੀ...ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ-ਜੁਲਣਾ...ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜਾ ਸੁਪਨਾ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆ ਗਏ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ...?”

“ਨਾ! ਨਾ! ਨਾ! ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ...ਇੱਥੇ ਇਕ ਸਿਸਟਮ ਹੈ...ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਇੱਥੇ...ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸਕਿਓਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵੀ...ਪਰ ਅੱਜ

ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਖੇਡਣ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਿਆ।

ਨਵੀਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਗੁੰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਵੀ ਕਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਕਦੇ ਬਾਰੀ ਕੋਲ ਪਈ ਕੁਰਸੀ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਬੈਰ ਬੱਚੇ ਸਨ ਪਰ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅੰਦਰੋਂ ਅੱਚਵੀਂ ਤਾਂ ਸਾਵੀ ਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ; ਉਹ ਵੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਕਦੋਂ ਲੈਪਟੌਪ ਵਿਹਲਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕਦੋਂ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀ ਫੇਸਬੁਕ ਚੈਕ ਕਰੇ। ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਇਸ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਆਏ ਸਨ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਘਰ ਇਕੱਲੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਦੋਂ ਦੇਵ ਨੂੰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ‘ਵੇਅਰਹਾਊਸ’ ਦੀ ਜੌਬ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਹੇਠਾਂ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੀ ਲੋਬੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ। ਇਥੇ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਲੋਕ ਦਿਸਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮਨ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੰਗੀਤਾ ਮਿਲ ਪਈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ, “ਮੈਂ ਆਪਕੋ ਰੱਜ ਦੇਖਤੀ ਹੂੰ, ਯਹ

ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਏਂ ਸਾਵੀ...ਤੂੰ ਯਾਰ ਆਪਣਾ ਮੁਝ ਠੀਕ ਕਰ, ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਆਂ...”

ਫੋਨ ਰੱਖਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਵੀ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਦੋਵੇਂ ਬੇਟੇ ਲੈਪਟੌਪ ਪਿੱਛੇ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ।

“ਮੈਂ ਹੋਮ ਵਰਕ ਕਰਨੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਲੈਪਟੌਪ!”

“ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਮੇਰੇ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਭੇਜੀਆਂ ਨੇ, ਦੇਖ ਕੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ‘ਚ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ।” ਉਸਦੀ ਰੋਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਾਵੀ ਦੇ ਕੰਨ ਪਾੜ ਗਈ।

ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਭੜਕ ਪਈ, “ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਐਵੇਂ ਆਪਣੀ ਕਾਵਾਂ-ਰੋਲੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਐ? ਅੱਗੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਘੱਟ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨੇ ਇੱਥੇ? ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੌਲਵ ਕਰਨੀਆਂ ਸਿੱਖੋ ਆਪਣੀਆਂ ਪਰੋਬਲਮਜ਼।”

“ਮਾਂ, ਨਵੀਂ ਨੂੰ ਆਖੋ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਮਿੰਟ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਚੈਕ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇਵੇ। ਮੇਰੇ ਫਰੈਂਡਸ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਪਿਕਚਰਜ਼ ਭੇਜੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੈਸਜ਼ ਵੀ।”

“ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਦੁੱਗਾ...ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ...ਇਹਨੂੰ ਕਹੋ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੋ...ਫੇਸਬੁੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਐ ਕਿ ਕੰਮ?” ਨਵੀਂ ਬੋਲਿਆ।

“ਹੱਐ...ਆ! ਇਹ ਫੇਸਬੁੱਕ ਵੀ ਬੱਸ...!” ਭਾਵੇਂ ਉਤਾਵਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਉਨੀ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ। ਬੰਟੀ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਈ,

“ਬੰਟੀ ਤੂੰ ਵੱਡਾ ਏਂ ਸਬਰ ਕਰ, ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਹੋਮ ਵਰਕ ਉਸਨੂੰ, ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਬੋਤੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਤੈਨੂੰ...! ਬੜਾ ਸੈਂਟ ਹੋ ਲਈਏ, ਲੈ ਦੇਵਾਂਗੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ...“ਕੇ...!” ਸਾਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਝਗੜਾ ਨਿਬੇੜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਤੁਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਨਵੀਂ ਦੀ ਫੇਵਰ ਕਰਦੇ...” ਬੰਟੀ ਰੁਆਂਸਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਦੌੜ ਕੇ ਬੈਠਦੀ

ਅਡਿਕਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਉਸਨੂੰ ਟੋਕਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਅਕਸਰ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੀ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਬਰਫ਼ੀਲੇ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦਾ ਹੀ ਤਾਂ ਸਹਾਰਾ ਹੈ...ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਜਹਾਨ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਈਏ, ਨਾਲੋਂ ਅੱਜ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਉਤਾਵਲੇਪਨ ਦੀ ਵਜਾਹ ਜੁਗਨੂੰ ਸੀ।

ਸਾਵੀ ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਖਿੱਲਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਂਭਦੀ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਕਾਹਦੀ ਚੜ੍ਹੀ, ਫੇਸਬੁੱਕ ਨੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਕਮਲੇ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਸਟਾਫ਼ ਰੂਮ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੁੰਦੈ; ਲੈਕਚਰਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਲੈਪਟੌਪ ‘ਤੇ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ; ਸਟਾਫ਼ ਰੂਮ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ‘ਤੇ ਚੈਟ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ। ਅੱਜ-ਕੱਲ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈਪਟੌਪ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮਾੜਾ ਮੌਤਾ ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਹੱਥ ਮਾਰਨਾ ਸਿਖ ਕੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ‘ਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਘਰ ਪਾ ਲਿਆ ਹੋਇਐ...।

ਅਜੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਦੇਵ ਆ ਗਿਆ।

“ਚਾਹ ਬਣਾਵਾਂ?” ਪੁੱਛ ਕੇ ਉਹ ਕਿਚਨ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਲਿਆ ਕੇ ਮੇਜ ‘ਤੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਸਨੂੰ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, “ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਿਆ ਕੋਈ ਕੰਮ?”

“ਹਾਂ ਇਕ ਨਿਊਜ਼ ਪੇਪਰ ਦੇ ਆਫਿਸ ‘ਚ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਹੈ...ਪਰ ਹੈ ‘ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ’...“ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਦੇਵ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ।

“ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਵਿੱਡ ਵਿਚ ਹੋਲ ਪੈਂਦੈ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ...”

“ਲੈ ਐਵੇਂ ਨਾ ਸੋਚਿਆ ਕਰ ਫਜ਼ੂਲ ‘ਚ! ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੁੰਦੈ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ.. ਇਹ ਤਾਂ ‘ਸਰਵਾਈਵਲ ਜੋਬ’ ਹੈ...ਕਿਹੜਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੈ।”

ਦੇਵ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਸਾਵੀ ਲੈਪਟੌਪ ਵੱਲ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਜੁਗਨੂੰ ਦੀ ਖਬਰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਦੇਵ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਿਆ। ਉਹ ਭਾਂਡੇ ਧੋਣ ਲੱਗੀ।

ਪੇ...ਲਗਤਾ ਹੈ ਆਪ ਨਏ ਆਏ ਹੈਂ ਔਰ ਅਭੀ ਆਪਕਾ ਦਿਲ ਭੀ ਨਹੀਂ ਲਗਤਾ।”

ਸਾਵੀ ਨੇ ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਐਧਰ-ਓਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਸੰਗੀਤਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ, “ਆਪ ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਕਲਾਸ ਮੇਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚਲਤੇ? ਆਪਕਾ ਦਿਲ ਭੀ ਲਗ ਜਾਏਗਾ, ਵੇਹ ਕੰਪਿਊਟਰ ਭੀ ਸਿਖਾਤੇ ਹੈ ਔਰ ਆਪ ਕੇ ਵਹਾਂ ਕੁਛ ਦੋਸਤ ਭੀ ਮਿਲ ਜਾਏਗੇ।”

ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਥੇ ਨਵੇਂ ਇਮੀਗਰਾਂਟਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਇਹ ‘ਆਈਡੀਆ’ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਸੰਗੀਤਾ ਨਾਲ ਇਕ ‘ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਏਜੰਸੀ’ ਵਿਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣੀ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ‘ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਪਾਓ। ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ ਉਹੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਦਿਆਂ ਸਿੱਖਦਿਆਂ ਇਕ ਦਿਨ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਵੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ‘ਤੇ ਆਪਣਾ ਫੇਸਬੁੱਕ ਅਕਾਊਂਟ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ...ਫੇਸਬੁੱਕ ਕੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਉਸਦੇ ਅੱਗੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ...ਦੋਸਤੀਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਲੱਭ ਪਏ... ਇੱਥੇ ਹੀ ਸਾਹਿਤਕ ਚਰਚਾਵਾਂ ਛਿੜਣ ਲੱਗੀਆਂ...ਨਿਤ ਨਵੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਕੰਧ ‘ਤੇ ਥੱਪੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਲੱਗੀ...ਇਕ ਕਵਿਤਾ ‘ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਕਿੰਨੇ ‘ਕੁਮੈਂਟਸ’ ਆਉਂਦੇ ਵੇਖ ਹੈਰਾਨੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ...ਆਪਣੇ ਲਈ ਲਿਖੇ ‘ਕੁਮੈਂਟਸ’ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦਿਲ ਬਾਗ ਬਾਗ ਹੁੰਦਾ...ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਦੋਸਤ ‘ਧੰਨਵਾਦ’, ‘ਮਿਹਰਬਾਨੀ’, ਵਧਾਈ ਅਤੇ ‘ਬੈਕਯੂ ਦੋਸਤੋ’, ਕਹਿੰਦੇ ਨਾ ਥੱਕਦੇ। ਕਈ ਤਾਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ‘ਫੇਸਬੁੱਕ ਸਿਲੇਬ੍ਰਿਟੀ’ ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਕਈ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ। ਉਸਨੇ ਵੀ ਦੋ ਚਾਰ ਲਾਈਨਾਂ ਝਰੀਟਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਹੁਣ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਫੇਸਬੁੱਕੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਤੋਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ? ਹੁਣੇ ਕੱਚੀ-ਪਿੱਲੀ ਰਚਨਾ ਲਿਖਦੇ ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਕੰਧ ‘ਤੇ ਥੱਪ ਦਿੰਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਦੇਸ ਵਿਚ ਕੰਧਾਂ ‘ਤੇ ਪਾਥੀਆਂ ਥੱਪਦੇ ਨੇ...ਨਾਹ ਕਰਦੇ ‘ਕੁਮੈਂਟਸ’ ਤੇ ‘ਕੁਮੈਂਟਸ’ ਅਤੇ ਲਾਈਕ ਤੇ ਲਾਈਕ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ-‘ਵਾਹ ਜੀ, ਖੂਬਸੂਰਤ, ਕਮਾਲ ਆ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਐ ਜੀ, ਅੱਤ ਆ ਜੀ...’ ਆਦਿ ਆਦਿ। ਸਾਵੀ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਨਿਹਾਲ ਹੁੰਦੀ।

ਫੇਸਬੁੱਕ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਦੇਸ ਤੋਂ ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਫੋਟੋਆਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਸਮਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ‘ਫੇਸਬੁੱਕ ਗਰੁੱਪ’ ਬਣਾ ਲਏ ਤੇ ਸਾਵੀ ਨੂੰ ਵੀ ‘ਐਡ’ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣਾ ਆਪ ‘ਇੰਪੋਰਟੈਂਟ’ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ।

‘ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ’ ਨਾਲ ਈਮੇਲਾਂ ਭਰਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਉਸਨੂੰ ‘ਟੈਗ’ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕੁਛ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ’ ਅਤੇ ‘ਟੈਗਸ’ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਵੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੰਧ ‘ਤੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ, ‘ਰੱਬ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਟੈਗ ਨਾ ਕਰੇ, ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਐਡ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।’ ਕਈ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਵਾਲ ਤੋਂ ਪੋਸਟਾਂ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਾਲ ‘ਤੇ ਪਾ ਦਿੰਦੇ। ਬਰਿਸ਼ਾਂ, ਲੜਾਈਆਂ ਤੇ ਕਈ ਮਸਲੇ ਭਖਣ ਲਗੇ; ਕੋਰਟ ‘ਚ ਲਿਜਾਣ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਕਈਆਂ ਦੇ 5000 ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੋਸਤ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ- ‘ਪਲੀਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਫਰੈਂਡ ਰਿਕੁਐਸਟ ਨਾ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ।’ ਪੁਰਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਉਸਦਾ ਤਾਂ! ਬੜਾ ਮਜ਼ਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਦਾ ਸੁਆਦ ਹੀ ਅਨੋਖਾ ਸੀ। ਨਾ ਫੋਨ ਕਰੋ, ਨਾ ਖਤ ਲਿਖੋ, ਸੈਆਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਕਰੋ। ਬਸ ਆਪਣੀ ਕੰਧ ‘ਤੇ ਦੋ ਕੁ ਝਰੀਟਾਂ ਮਾਰ ਦਿਉ ਤੇ ਕੰਮ ਹੋ ਗਿਆ! ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸੋ ਬਿਨਾਂ ਉਸਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਕੰਧ ‘ਤੇ ਝਾੜੀ ਮਾਰ ਆਓ।

ਫਿਰ ਉਸਦਾ ਧਿਆਨ ਲੈਪਟੌਪ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ...ਅੱਜ ‘ਸਨੌਆ ਸਟੋਰਮ’ ਆਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਘਰ ਹਨ ਤੇ ਲੈਪਟੌਪ ਉਸਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ...ਇਸ ਲਈ ਬਾਰ ਬਾਰ ਖਿੜਕੀ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਨਵੀਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾ ਘੰਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਛੱਡ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ।

ਉਹ ਦਿਨ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਿਨ ਫੇਸਬੁੱਕ ‘ਤੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਗਰੁੱਪ ਬਣਿਆ- ‘ਅੱਜ ਦੀ ਕਵਿਤਾ- ਹਾਇਕੂ’। ਉਸ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ‘ਹਾਇਕੂ’ ਦਾ ਨਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਸੀ ਉਸਨੂੰ...ਰੋਜ਼ ‘ਹਾਇਕੂ’ ਪੜ੍ਹਣੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾ ਆਈ; ਇੱਥੇ ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਬੱਸ ਕੋਈ ਵੀ ਤਿੰਨ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖ ਦਿਉ ਤੇ ‘ਹਾਇਕੂ’ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਇਹ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਸੁੱਝਣੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ‘ਇੰਗ’ ਲਾ ਕੇ ਸਾਰ ਲਈਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ‘ਪੀਈਗ, ਖਾਈਇੰਗ, ਸੋਇੰਗ’ ਆਦਿ। ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਨੇ ਤੇ ਦੇਵ ਨੇ ਘਰ ਬਹਿ ਕੇ ਹਾਇਕੂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣਾ ਤੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਗੱਲ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਹਾਇਕੂ ਬਣਾਉਣੇ,

ਸਵੇਰ ਵੇਲਾ
ਚਾਹ ਦੇ ਦੋ ਕੱਪ
ਇਕ ਡੁੱਲੁ ਗਿਆ
ਦੇਵ ਨੇ ਕਹਿਣਾ, “ਨਹੀਂ, ਵਿਚ ਮੱਖੀ ਪੈ ਗਈ।”
“ਮੱਖੀਆਂ ਤਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ‘ਚ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ...“ ਸਾਵੀ ਨੇ ਆਖਣਾ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਹੱਸ ਹੱਸ ਲੈਣ-ਪੈਟ ਹੋ ਜਾਣਾ।

ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ‘ਹਾਇਕੂ’ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੀ ਸਮਝ ਆਉਣ ਲੱਗੀ। ਇਸ ‘ਗਰੁੱਪ’ ਦੇ ‘ਐਡਮਿਨਜ਼’ ਉਸਦੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੋਸਤ ਬਣ ਗਏ। ‘ਗਰੁੱਪ’ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੀ ਸਾਂਝ ਪੈ ਗਈ। ‘ਹਾਇਕੂ’ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖੀਦਾ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਲੇਖ ਇਸੇ ‘ਗਰੁੱਪ’ ਦੇ ‘ਡੋਕਸ’ ‘ਚੋਂ ਉਸਨੇ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ।

ਅਚਾਨਕ ਇਸ ‘ਗਰੁੱਪ’ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਨਾਂ ਚਮਕਣ ਲੱਗਿਆ- ‘ਜੁਗਨੂੰ’। ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਦਾ

ਇਹ ਨਾਂ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ। ਉਸਨੇ 'ਗਰੁੱਪ' ਵਿਚ ਬੜੇ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ 'ਹਾਇਕੂ' ਲਿਖਣ ਤੇ ਦੁਜਿਆਂ ਦੇ ਹਾਇਕੂਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਬੜੇ ਵਧੀਆ 'ਕ੍ਰਮੈਂਟਸ' ਕਰਨੇ। ਕੁਛ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗਲਤ 'ਹਾਇਕੂ' ਉਸਨੇ ਦਰੁਸਤ ਵੀ ਕਰਨੇ ਤੇ ਵਧੀਆ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣੇ। ਫਿਰ ਉਹ ਵੀ ਇਸ 'ਗਰੁੱਪ' ਦੀ 'ਐਡਮਿਨ' ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਵੀ ਨੂੰ ਭਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਕੋਈ ਗੈਰੀ ਖਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਡਰਦਿਆਂ ਡਰਦਿਆਂ ਸਾਵੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਹਾਇਕੂ ਇਸ 'ਗਰੁੱਪ' ਦੀ 'ਵਾਲ' 'ਤੇ ਥੱਪ ਹੀ ਦਿੱਤਾ,

ਸੰਝ ਵੇਲਾ
ਉਦਾਸ ਘਰ
ਇਕ ਮੋਮਬੱਤੀ ਜਲੇ

ਪਸੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਸਾਵੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਨਸ਼ਾ ਹੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਆਪਣੀ ਇਕੱਲਤਾ ਦੀ ਵਿਖਿਆ ਮੈਂ ਬੜੀ ਸੁਹਣੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਮਾਣ ਜਿਹਾ ਹੋਇਆ। ਜੁਗਨੂੰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, "ਦੀਦੀ ਤੁਹਾਡਾ ਪਹਿਲਾ ਹਾਇਕੂ ਹੀ ਬੜਾ ਸੁਹਣਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਲਿਖਿਆ ਕਰੋ।" ਸਾਵੀ ਇਕੋ ਦਿਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹਾਇਕੂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਸੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦਾ ਕਮਾਲ!

ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕੁਛ ਦੋਸਤੀਆਂ 'ਹਾਇਕੂ ਗਰੁੱਪ' ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 'ਇਨ ਬਾਕਸ' ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੁਗਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਸੀ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਕਲਾਸਾਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਸਨੇ ਬੱਸ ਲੈਪਟੌਪ ਔਨ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰੀ ਜਾਣਾ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਮਾਰ ਲੈਣੀ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਜਿਵੇਂ ਸੁਗਲ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਝ ਲਗਦਾ ਸੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ; ਇਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਾਜ! ਕੋਈ ਵੀ ਦੂਰ ਜਾਂ ਓਪਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ।

ਜੁਗਨੂੰ ਅਕਸਰ 'ਇਨ ਬਾਕਸ ਚੈਟ' 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 'ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ' ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਸਾਵੀ ਨੇ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸਦੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਥੇ ਉਹ 'ਐਰੰਜ ਕਾਊਂਟੀ' ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਵਾਇਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸਾਵੀ ਜਦ ਵੀ 'ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ' ਜਾਵੇਗੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੇਗੀ।

ਜੁਗਨੂੰ ਨਾਲ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਸਦੀ ਦੂਰ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਧੀ ਹੋਵੇ। ਘਰ ਵੀ ਅਕਸਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਦੇਵ ਤੇ ਬੱਚੇ ਅਕਸਰ ਉਸਨੂੰ ਛੇੜਦੇ ਕਿ ਉਹ 'ਫੇਸਬੁੱਕੀਆ' ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਫੇਸਬੁੱਕ ਤੋਂ ਵਰਜਦੀ, ਹੁਣ ਬੱਚੇ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, 'ਮੈਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ਨਾਲ ਇੰਨਾ 'ਐਡਿਕਟ' ਨਾ ਹੋਵਾਂ। ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ। ਸਾਈਬਰ ਕਰਾਈਮ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਇੱਥੇ।' ਸਾਵੀ ਖਿੜ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਸੋਚਦੀ ਦੱਸੋ ਭਲਾ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਕਾਹਦਾ ਖਤਰਾ? ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਹੈ ਨਾ, ਤੁਸੀਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਕੁਣਨਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇ ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਦੋਸਤ ਚੁਣੇ ਨੇ, ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ ...ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਕਾਹਦਾ ਡਰ?

ਸਿਲਸਿਲਾ ਇਵੇਂ ਹੀ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਉਡੀਕਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਬਸ 'ਫੇਸਬੁੱਕੀਏ' ਦੋਸਤ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ ਹੁਣ ਤਾਂ!

ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਈ ਦਿਨ ਜੁਗਨੂੰ 'ਫੇਸਬੁੱਕ' 'ਤੇ ਨਾ ਦਿਸੀ। ਸਾਵੀ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ 'ਮੈਸੇਜਸ' ਘੱਲੇ। ਕਾਫ਼ੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ 'ਇਨ ਬਾਕਸ' ਉਸਦਾ 'ਮੈਸੇਜ' ਚਮਕ ਪਿਆ,

"ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਦੀਦੀ?"

"ਮੈਂ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਦੱਸ? ਇੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਆਈ ਨੀ?"

"ਬਸ ਐਵੇਂ ਹੀ! ਜ਼ਰਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ!"

"ਕੀ ਹੋਇਆ?"

"ਬਸ ਗਲਾ ਖਰਾਬ ਸੀ..."

"ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਆਪਣਾ..."

ਕਿੰਨਾ ਕੁਛ ਹੋਰ ਸਾਂਝਾ ਹੋ ਗੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਬਾਹਰ ਖੜਕ ਹੋਇਆ। ਬੱਚੇ ਸਕੂਲੋਂ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਵੀ ਨੇ ਜਲਦੀ ਦੇਣੀ ਫੇਸਬੁੱਕ

ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਉਹ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ 'ਫੇਸਬੁੱਕੀਆ' ਕਹਿ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣਗੇ। ਕਈ ਦਿਨ ਫੇਰ ਜੁਗਨੂੰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਜੁਗਨੂੰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸਾਵੀ ਦਾ ਮਨ ਭਰ ਆਇਆ, ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸੂਰ ਬੇਹੱਦ ਉਦਾਸ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਜੁਗਨੂੰ ਨੂੰ ਮੈਸੇਜ ਬਾਕਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ,

"ਜੁਗਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਆਂ?"

ਉਹ ਝੱਟ 'ਔਨ ਲਾਈਨ' ਆ ਗਈ।

"ਹਾਂ ਜੀ ਦੀਦੀ!"

"ਕੀ ਗੱਲ ਐਡੀ ਉਦਾਸ ਕਵਿਤਾ ਕਿਉਂ ਲਿਖੀ?"

ਹੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਟਾਈਮ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।

"ਘਿਹ ਕੌਨਸੀ ਨਈ ਬਾਤ ਹੈ ਸਾਵੀ ...ਦੇਸ ਸੇ ਅਕਸਰ ਵੇਰੋਂ ਲੜਕੀਆਂ ਬਾਹਰ ਆਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਕਿਆ ਕਿਆ ਪਾਪੜ ਬੋਲਤੀ ਹੈ...ਆਪਕੇ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਕਿਆ? ਬੁੱਢੇ ਸੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਕੇ ਆ ਜਾਤੀ ਹੈ ਯਹਾਂ! ਅਮਰੀਕਾ ਆਨਾ ਬਾ, ਆ ਗਈ। ਕੈਸੀ ਹਮਦਰਦੀ? ਬੇਕਾਰ ਮੇਂ ਹੀ ਨਾ ਲੋਗੋਂ ਪੇ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲੀਆ ਕਰੋ।"

ਸਾਵੀ ਨੂੰ ਜੁਗਨੂੰ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚਦੀ। ਉਸਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਖਰਵਾਪਨ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਿਆ।

ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਤੰਦ ਟੁੱਟੀ ਤਾਂ ਉਸਦਾ

"ਬੱਸ ਦੀਦੀ ਐਵੇਂ ਹੀ!"
"ਇਥੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਈ ਸੀ?"
ਸਾਵੀ ਨੇ ਉਸਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹਿਆ।

"ਜੀ ਦੀਦੀ"

"ਘਰ ਵਾਲਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ?"

"ਦੀਦੀ, ਮੈਂ 'ਕੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ।"

ਨਾਜ਼ੁਕ ਮਸਲਾ, ਸਾਵੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈ।

"ਤੇਰੇ ਮੰਮੀ-ਡੈਡੀ ਕਿੱਥੇ ਨੇ?"

"ਡੈਡੀ ਹੈ ਨੀਂ ਦੀਦੀ"

"ਉਫ! ਵੈਰੀ ਸੌਰੀ, ਤੇ ਮੰਮੀ?"

"ਉਹ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ 'ਡੋਮੈਸਟਿਕ ਹੈਲਪ' ਦੀ ਜੋਬ ਕਰਨ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ"

"...ਆਈ ਸੀਆ!"

ਉਸਨੇ ਆਪ ਹੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ,

"ਮੇਰਾ ਹਸਬੈਂਡ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਗੇਅ

ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ! ਸਾਡਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਬਣਿਆ ਈ ਨਹੀਂ। ਧੋਖਾ ਹੋਇਆ ਮੇਰੇ ਨਾਲ...ਅਸੀਂ ਚੈਟ ਰੂਮ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਵਿਆਹ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੇ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਥੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ।"

"ਜੁ...!"

ਇੱਥੇ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਏਂ?"

"ਮੈਂ ਸਾਈਕੋਟਰਿਸਟ ਹਾਂ।"

"ਵੈਰੀ ਗੁੱਡ! ਚਲੋ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਹੈ...।" ਸਾਵੀ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ ਕਿ ਉਹ ਪੈਸੇ-ਧੇਲੇ ਦੀ ਮੁਹਤਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

"ਜੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਮਦਦ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਵੇ ਤਾਂ ਦੱਸੀ... ਤੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਮੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ।"

"ਜੀ ਦੀਦੀ"

ਅਚਾਨਕ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਗੀਤ ਸੀ। ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ ਜੁਗਨੂੰ ਨੂੰ ਮੈਸੇਜ ਲਿਖਿਆ, "ਚੱਲ ਜੁਗਨੂੰ ਫਿਰ ਕੱਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅੱਜ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਜਾਣੈ" ਕਹਿ ਉਹ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਜੁਗਨੂੰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛਿੜ ਪਿਆ,

"ਯਾਰ ਇਕ ਕੁੜੀ ਹੈ ਵਿਚਾਰੀ...ਉਸ ਨਾਲ

ਬੜਾ ਧੋਖਾ ਹੋਇਆ! ਬੜੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਉਸੇ ਨਾਲ

ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸਨੇ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਉਸ ਲਈ 'ਪ੍ਰੇਮ ਫਾਰ ਜੁਗਨੂੰ' ਗਰੁੱਪ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਉਸ 'ਗਰੁੱਪ' ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮ ਲਿਖਦੀ ਅਤੇ ਜੁਗਨੂੰ ਲਈ ਫੰਡ ਰੇਜ਼ ਕਰਨ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਕਰਦੀ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸ ਨੇ, ਉਹ ਵੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਦਿੰਦੇ। ਕਿੰਨਿਆਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਸ਼ਰਤੀਆ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸੀ ਤੇ ਹੋਮਿਊਪੈਥਿਕ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਵੀ ਭੇਜੇ। ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੁਝਾਅ ਆਏ।

ਉਹ ਸੋਚਦੀ 'ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜੁਗਨੂੰ ਵਿਚਾਰੀ ਕਦੇ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਵੇਖ ਵੀ ਸਕੀ ਕਿ ਨਾ...ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣ ਜੋਗੀ ਹੈ ਵੀ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ... ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਸਨ, "ਜੁਗਨੂੰ ਦੀਦੀ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਉ ਪਲੀਜ਼"... ਕਿ ਕਈ ਰੋਜ਼ ਉਸਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਭੇਜਦੀਆਂ ਸਨ...ਕਿ ਕਈ ਕੁੜੀਆਂ ਜੁਗਨੂੰ ਦੀਦੀ ਲਈ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਦੀਆਂ ਸਨ। ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਵਾਲ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਈ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਵੀ ਨੂੰ ਉਦਾਸ ਵੇਖ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਪੁੱਛਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਐ ਤੇ ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖ ਦਿੰਦੀ 'ਕੁਛ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ'। ਪਰ ਅੰਦਰ ਕੁਛ ਕੁਤਰ ਕੁਤਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ... ਅਚਾਨਕ ਜੁਗਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਦੇਵਤੇ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਵੀ ਦੇ ਸਾਹ ਵਿਚ ਸਾਹ ਆਇਆ।

"ਜੁਗਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਐਂ ਹੁਣ?"

"ਠੀਕ ਹਾਂ ਹੁਣ, ਦੀਦੀ।"

"ਬੇਟਾ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ ਦੇ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ।"

"ਦੀਦੀ! ਦੀਦੀ! ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਦੀਦੀ! ਮੈਂ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰ ਨੰਬਰ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸੇ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਇਗਨੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।"

ਸਾਵੀ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜੁਗਨੂੰ ਨੇ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਬੜੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹਾਇਕੂ ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਛ ਇੱਝ ਸਨ, ਘੱਟਦਾ ਚੰਨ
ਮੇਰੇ ਸਿਰਾਹਣੇ 'ਤੇ
ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਗੁੱਛਾ
ਸਾਵੀ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਝੜ ਰਹੇ ਉਸਦੇ ਵਾਲ ਦਿਸਦੇ।
ਬੱਕਿਆ ਰਾਹੀ
ਬਲਦ ਦੇ ਸਿੰਗਾਂ 'ਤੇ
ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸੂਰਜ
ਉਸਨੂੰ ਉਸਦਾ ਬੱਕਿਆ ਚਿਹਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ।

ਹੱਟ ਲਲਾਰੀ

ਚੁੰਨੀਆਂ ਰੰਗ ਬਰੰਗੀਆਂ 'ਚੋਂ

ਮੈਂ ਚੁਣਿਆ ਰੰਗ ਮਜੀਠਤਾ

ਹਾਇ ਨੀ ਕੁੜੀਏ ਤੇਰੀ ਕਿਸਮਤ? ਸਾਵੀ ਹਉਕਾ ਭਰਦੀ।
ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਦੁੱਖ ਡੁੱਲੂ ਡੁੱਲੂ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਉਸ ਲਈ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਜੁਗਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਵੀ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਸਦਾ ਨਾਂ ਜੁਗਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜੁਗਨੂੰ ਦੀ ਉਮਰ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ- ਬੱਸ ਇਕ ਝਲਕਾਰਾ ਜਿਹਾ। ਸੋ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਜੁਗਨੂੰ ਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਣ ਲਗੀ। ਉਸਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੋਸਤ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਅਸਲ ਨਾਮ ਤਾਂ ਮਨਵੀਰ ਕੌਰ ਸਿੰਧੂ ਹੈ, ਸਾਵੀ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਲੰਮੀ ਚੁਪ ਪਸਰ ਗਈ ਸੀ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਤੋਂ ਜੁਗਨੂੰ ਗਾਇਬ ਸੀ ਤੇ ਜੁਗਨੂੰ ਦੀ ਕਨਸੋਅ ਵੀ! ਸਹਿਜ ਤੌਰ ਚੱਲਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚੋਂ ਜੁਗਨੂੰ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਦੇ ਰੁਖਸਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਕਦੇ ਉਸਦੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੀ ਅਤੇ 'ਗੁਗਲ' 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ 'ਸਰਚ' ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਪਰ ਜੁਗਨੂੰ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਸਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਵੀ ਵੇਖਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਨਾ ਲੱਭਿਆ। ਉਡਦੀ ਉਡਦੀ ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਕਹੇ ਉਸਦੇ ਹਸਬੈਂਡ ਨੇ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਘੁਟਾਲਾ

ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਇਕ ਫਰਜ਼ੀ ਨਾਮ ਟੀਨਾ ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੁਗਨੂੰ, ਬਨਾਮ ਮਨਵੀਰ ਕੌਰ ਸਿੰਧੂ, ਬਨਾਮ ਟੀਨਾ ਕਿਸੇ ਸਰਚ ਵਿਚੋਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਾ ਲੱਭ ਸਕੀ।

'ਪ੍ਰੇਮ ਫੋਰ ਜੁਗਨੂੰ' ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਟੇਟਸ ਪਾਇਆ, "ਜੁਗਨੂੰ 'ਕੋਮਾ' ਵਿਚ ਹੈ" ਪਰ ਸਾਵੀ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਵਾਂਗ ਇਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਜੁਗਨੂੰ ਫਿਰ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਇਲਾਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਾਸ਼! ਕਿਸੇ ਦਾ ਫੋਨ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਜੁਗਨੂੰ ਦਾ ਪਤਾ ਲੈ ਲੈਂਦੀ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ 'ਜੁਗਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੈ?' ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਉਸਦੀ ਖਬਰ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਅੱਜ ਉਸੇ ਜੁਗਨੂੰ ਦੀ ਕੋਈ ਖਬਰ ਉਸਨੇ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਵੇਖੀ ਸੀ। ਸਾਵੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਆਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀ ਆਣ ਡਿੱਗੀ ਸੀ ਪਰ ਵੇਖੋ ਕਿਵੇਂ ਲੈਪਟੌਪ 'ਤੇ ਤਾਂ ਨਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਲੋਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਨਵੀ ਨੂੰ ਤਰਲੇ ਵਾਂਗ ਕਿਹਾ, "ਨਵੀ ਬੱਸ ਇਕੋ ਮਿੰਟ ਪਲੀਜ਼!"

ਉਸਨੇ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਫੇਸਬੁੱਕ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਜੁਗਨੂੰ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਈ ਸੀ। ਸਾਵੀ ਦੀਆਂ 'ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਜ਼' ਵਿਚ ਕੁਛ ਨਵੇਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਦਿਸ ਰਹੇ ਸਨ, 'ਜੁਗਨੂੰ ਰੈਸਟ ਇਨ ਪੀਸ', 'ਆਰ. ਆਈ. ਪੀ ਜੁਗਨੂੰ'...! ਸਾਵੀ ਨਾਲੇ ਹੰਝੂ ਪੂਝ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲੇ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਦੇ 'ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਜ਼' ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ...ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੋਗ ਮਨਾ ਰਹੇ ਸਨ... ਲੋਕ ਉਸਦੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਵੀ ਖਬਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸੱਚ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹੱਥ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈ ਰਿਹਾ।

ਸਾਵੀ ਕਿ ਜਿਸ ਦੀ ਜੁਗਨੂੰ ਨਾਲ ਦਿਲੀ ਸਾਂਝ ਸੀ, ਹਾਰ ਕੇ 'ਪ੍ਰੇਮ ਗਰੁੱਪ' 'ਚ ਐਨਾ ਹੀ ਲਿਖ ਸਕੀ, 'ਹਾਇ ਜੁਗਨੂੰ ਜੇ ਤੂੰ ਐਨੀ ਛੋਟੀ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਇੰਨਾ ਮੋਹ ਹੀ ਕਿਉਂ ਪਾਇਆ ਕਮਲੀਏ! ਐਨੀ ਛੋਟੀ? ਰੈਸਟ ਇਨ ਪੀਸ ਬੱਚੀਏ! ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾ ਕਿੰਨਾ 'ਕੱਲੀ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੀ?'

'ਅਜਾਈ' ਚਲੀ ਗਈ ਵਿਚਾਰੀ ਜੁਗਨੂੰ...!" ਸਾਵੀ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਪੁੰਝਦਿਆਂ ਹਉਕਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬੱਕਿਆ ਸਿਰ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ 'ਮੇਰੀ ਤੇ ਜੁਗਨੂੰ ਦੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਸਾਂਝ ਇਸ ਖਬਰ ਨਾਲ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਜੁਗਨੂੰ ਤੇ ਮੇਰਾ ਕੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ?' ਉਸਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਇਸ ਮਰਜ਼ੀ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ 'ਪ੍ਰੇਮ ਗਰੁੱਪ' ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚੀ। ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਫੇਕਬੁੱਕ' ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ ਪਈ। ਕਹਾਣੀ ਖਤਮ!

ਸਾਵੀ ਨੇ ਲੈਪਟੌਪ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਸਭ ਕੁਝ ਸੁੰਨਾ ਸੁੰਨਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਸਾਵੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੁਗਨੂੰ ਤਾਂ ਗਈ ਹੁਣ ਫੇਸਬੁੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਨੈ? ਉਸਨੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਤੁਝਕ ਗਈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ,

"ਦੋਸਤੋ ਜੁਗਨੂੰ ਇਕ 'ਫੇਕ ਆਈ. ਡੀ.' ਸੀ ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਗਈ...। ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਇਸ ਲਿੱਕ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖੋ... ਜੁਗਨੂੰ ਦੀ ਆਈ.ਡੀ. ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਇਸ ਗਲਤ ਜਿਹੀ ਸਾਈਟ ਤੋਂ ਲਈਆ ਗਈਆਂ ਹਨ।"

ਸਾਵੀ ਨੇ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਉਸ ਲਿੱਕ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕੀਤਾ। ਉਥੇ ਉਹੀ ਫੋਟੋਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਵੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਭੋਲੀ-ਭਾਲੀ ਕੁੜੀ, ਜੁਗਨੂੰ ਦਾ ਅਕਸ ਉਭਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਹੱਕੀ ਬੱਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ...ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਰੋਹ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਿਕਨ ਉਭਰੀ...ਇਕ ਲੰਮਾ ਸਾਹ ਲੈਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਤੇਜ਼ ਤੇਜ਼ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ 'ਹਾਇ ! ਨੀ ਜੁਗਨੀਏ... ਆਖਿਰ ਕਿਉਂ ? ਕਿਉਂ??

ਤੂੰ ਫੇਕ ਆਈ ਡੀ...?"
ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ ਤੇਜ਼ ਚੱਲਦੀਆਂ ਸਾਵੀ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਘੁਲਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੇਰੀ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਦੀ ਫੇਰੀ

ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ ਦੀਆਂ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਤੋਂ ਸੁੱਖੀ ਘੁੰਮਣ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ। ਡਾਇਲ 'ਤੇ ਨਾਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹਦਾ 'ਯੂਨੀਅਨ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ' ਦਿਸਣ ਲੱਗਾ। ਉਹਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਾਠੇ ਵਿਚ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਲੱਗੀਆਂ ਰੋਣਕਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਉਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੁੰਢਾਂ ਵਰਗੀ ਸੋਭ ਸਜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਤਰਾਰੇ 'ਚ ਆਏ ਗਾਲਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਕੁੰਡੇ ਮੇਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣਾਏ ਜੋ ਟ੍ਰੱਕਿੰਗ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਚ ਲੱਗ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਰ ਖਰੀਦੇ, ਨਵੇਂ ਟਰੱਕ ਲਏ ਤੇ ਵੱਡੇ ਫਾਰਮਰ ਅਖਵਾਏ। ਹਾਸੇ ਮਜ਼ਾਕ 'ਚ ਸੁੱਖੀ ਦੇ ਯਾਰ ਦੋਸਤ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਕਹੀ ਜਾਣ ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਦੀ 'ਟ੍ਰੱਕਿੰਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ' ਦਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ' ਸਮਝਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਏਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਿਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜਿੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਨੇ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਾਇਆ। ਮਾਤੋ ਮੇਟੇ ਅੱਖਰ ਉਠਾਣ ਜੋਗਾ ਜਿਹਤਾ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ 'ਚ ਹੀ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਕੋਰਸ ਕਰਾ ਕੇ, ਉਹਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਬਣਵਾਇਆ ਤੇ ਟਰੱਕ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ। ਫਿਰ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਮਗਰ ਡਾਲਰ ਦੀ ਡਾਲਰ, ਵਿਆਹ ਦੀ ਵਿਆਹ, ਨਰਸਾਂ ਦੀ ਨਰਸਾਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਆਏ। ਇੰਜ ਝੁੰਦ-ਅਮਰਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਐਮੇਏ ਇਕਨੌਮਿਕਸ ਪੜ੍ਹਨੀ ਬੀਬੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤੇ ਬਣੇ। ਸੁੱਖੀ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਦੀ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਹਸੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰਡਰ ਟੱਪਦੇ, ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਜਰਦੇ, ਤੰਗੀਆਂ ਕੱਟਦੇ, ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਤੇ ਬਿਗਾਨੀਆਂ ਧਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡਦੇ ਵੇਖਦਾ।

ਸੁੱਖੀ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਨਾਲ 'ਪੈਰਾਡਾਈਜ਼ ਪੈਲਸ' ਵਾਲੇ ਰੇਡੀਓਕਾਰ ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕੂਨਰ ਦਾ ਫੋਨ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਗਾਉਣ ਲੱਗੇਗਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਆਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵੇਗੀ। ਦੋਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੇਲੇ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣੋ। 2004 ਵਿਚ ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕੂਨਰ ਨੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ' ਦੀ ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਤੋਂ ਨੌ ਸੌ ਮੀਲ ਦੂਰ ਐਸਪੀਨੋਲਾ ਲਿਜ਼ਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਯੋਗੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਸੀ। ਮੌਕਾ ਸੀ ਯੋਗੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ। ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘਾਸਨ-ਏ-ਖਾਲਸਾ ਕੋਲ ਜੁੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜਿਥੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਣੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਨ। ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਸਨ।

ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ' ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਉਹ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ 'ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ' ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਾਪੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਯੋਗੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਉਹ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਸਨ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਸਤਰੇ 'ਚ ਪਏ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਤਾਂ ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕੂਨਰ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਮੰਡੇਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਆਣ ਲਿਆ। ਮੰਡੇਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਸਦੇ ਹੋਏ

ਕਿਹਾ, "ਟੋਹੜਾ ਫੋਟੋ ਖਿਚਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਚੱਲ ਵਸਿਆ ਸੀ। ਵੇਖਿਓ ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਉਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ!" ਉਥੇ ਯੋਗੀ ਜੀ ਨੇ 'ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ' ਦਾ ਸਿਰ ਪਲੇਸਿਆ ਤੇ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਈ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਚਲਾਇਓ ਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਨਰੋਈ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਚੇਟਕ ਲਾਇਓ।

ਸੁੱਖੀ ਘੁੰਮਣ ਤੇ ਨਾਜ਼ਰ ਕੂਨਰ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ 1990 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਆਪਣਾ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ 'ਮੇਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਫੇਰੀ' ਵੀ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਨਾ ਰੱਜੀਆਂ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਛੇ

ਸਾਲ ਬੀਏ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਵਿਚ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਕਾਂਡ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ 'ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸੱਦਾ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਮੰਨਦਾ? ਉਂਜ ਵੀ ਕਰੋਨਾ ਦੀਆਂ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਕਰਕੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘਰ 'ਚ ਡੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਹੁਣ ਕਰੋਨੇ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਘਟ ਗਈਆਂ ਸਨ ਸੌ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਸਿੰਘਾ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸੱਰੀ ਤੋਂ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਸੱਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵੈਨਕੂਵਰ ਆ ਜਾਓ, ਏਥੋਂ ਆਪਾਂ ਸਿਆਟਲ ਤਕ ਕਾਰ 'ਚ ਚੱਲਾਂਗੇ। ਉਥੇ ਬੜੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੱਬੀ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵਾਂਗੇ ਜਿਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤ ਮਿੱਤਰ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਸਿਆਟਲ ਤੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਾਂਗੇ ਤੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਜਾ ਉਤਰਾਂਗੇ। ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਤੋਂ ਸੁੱਖੀ, ਪਾਲ ਸਹੋਤਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਥੀ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੰਨ੍ਹਾ ਕੀ ਭਾਲੇ ਦੇ ਅੱਖਾਂ! ਮੈਨੂੰ ਓਲੰਪੀਅਨ ਫੋਟੋਕਾਰ ਮੰਡੇਰ ਦਾ ਸਾਥ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਡੇਰੀ ਉਮਰੇ ਸਾਥ ਚਾਹੀਦਾ ਵੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਉਡਾਣ ਫੜੀ ਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਜਾ ਉਤਰਿਆ। ਸ਼ਾਮ 'ਬੀਲੋ ਦੀ ਖੇਡ' ਵਾਲੇ ਗਰੇਵਾਲ ਭਰਾਵਾਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਿੰਦਰ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੇ ਸਵੇਰ ਸਾਰ ਸਿਆਟਲ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾ ਲਏ।

ਸਿਆਟਲ ਵੱਲ ਦੀ ਜਾਣ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਡਾਣ ਫੜਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਪੈਰ ਕਰੋਨਾ ਟੈਸਟ ਕਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਸਭਕ ਰਸਤੇ ਬਾਰਡਰ ਕਰਾਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਅੜਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਐਂਟਰੀ ਲਵਾਉਣ ਲਈ ਰੁਕਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਟਾਈਮ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇ ਦਸ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਹੀ ਲੱਗਾ। ਹਾਂ, ਸਿਆਟਲ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਸਕਿਉਰਿਟੀ 'ਚੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਖੱਜਲ ਖੁਆਰੀ ਹੋਈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਾਂ। ਬੇਧਿਆਨੀ 'ਚ ਅਸੀਂ ਬੈਲਟਾਂ ਲਾਹੁਣੀਆਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਕਲਾਂ ਨੇ ਕੈਬਿਨ 'ਚ ਲਾਲ ਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫੇਰ ਕੀ ਸੀ, ਬੱਕਰੇ ਦਾ ਮਾਸ ਟੋਹਣ ਵਾਂਗ ਸਾਨੂੰ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੋਂ ਟੋਹਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਪੱਗਾਂ ਤਕ ਖਰਖਰਾ ਜਿਹਾ ਫੇਰਦਿਆਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਰੋਕੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਏਨੀ ਕੁ ਸਖਤਾਈ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਮੱਤ ਮਿਲ ਗਈ ਕਿ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਣ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਬੈਲਟ, ਘੜੀ, ਕੜਾ, ਛਾਪ-ਛੱਲਾ, ਬੂਟਾ, ਪੈਨ, ਐਨਕਾਂ, ਬੂਟ, ਗੱਲ ਕੀ ਤਨ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੁੜਦੀ ਵਾਰ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਕਰਕੇ

ਰੁਕਾਵਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਈ।

ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਟੋਹਰੀ ਕਾਰ 'ਬਰੈਂਡਲੇ' ਵਿਚ ਸੁੱਖੀ ਘੁੰਮਣ ਤੇ ਬੇਪਾਰਾਏ ਵਾਲਾ ਸਿਮਰਨ ਦਿਓਲ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਿਲਣ ਗਿਲਣ ਬਾਅਦ ਕਾਰ 'ਚ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸਿਮਰਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਸਵਰਨੇ ਬਾਰੇਆਲੀਏ ਦਾ ਭਾਣਜਾ ਹੈ। ਸਵਰਨੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ। ਜੇਠ ਹਾੜ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਅੰਦਰੋਂ ਠੰਢੀ-ਠਾਠ ਕਾਰ ਸ਼ਾਹਰਾਹ 99 'ਤੇ

ਫਰਾਟੇ ਭਰਨ ਲੱਗੀ। ਸਵਾ ਕੁ ਘੰਟੇ 'ਚ ਅਸੀਂ ਸੁੱਖੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ 'ਯੂਨੀਅਨ ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ' 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਚੌਲ ਕੜ੍ਹੀ, ਰਾਇਤਾ, ਤਾਜ਼ੀ ਟਿੱਡੋ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ, ਦੇਸੀ ਤੜਕੇ ਵਾਲੀ ਦਾਲ ਤੇ ਮੀਟ ਦੀ ਤਰੀ ਮਹਿਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਭੁੱਖ ਵੀ ਵਾਹਵਾ ਲੱਗੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੰਡੇਰ ਸਭ ਕੁਝ ਬੰਨੇ ਲਾਈ ਗਿਆ। ਉਹ ਖਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਖਾ ਜਾਂਦੈ, ਨਾ ਖਾਵੇ ਤਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਖਾਂਦਾ ਈ ਨਹੀਂ! ਖਾ ਪੀ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕਬੱਡੀ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਮੈਦਾਨ ਵੇਖਣ ਗਏ ਜੋ ਵਾਹਿਆ ਸੁਹਾਗਿਆ ਖੇਤ ਸੀ। ਉਥੇ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀ ਉਸ ਦੀ ਸਾਫ ਸਫਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੰਡੇਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਸੰਵਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਸਟੇਜ ਦਾ ਮੂੰਹ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਧੁੱਪ ਨਾਲ ਤਪਣ ਲੱਗ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਹਦਾ ਮੂੰਹ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਸਫੈਦਿਆਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਜਾ ਸਜਾਇਆ। ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਦੁਆਲੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਟੈਂਟ ਲਾਏ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਡਾਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਜਿਥੇ ਨਾਜ਼ਰ ਕੂਨਰ ਤੇ ਸੁੱਖੀ ਘੁੰਮਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਣਾ ਲੌਟ, ਸਿਮਰਨ ਦਿਓਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਟੁੱਟ, ਸੋਨੂੰ ਸਿਮੀ ਲਿੰਕ, ਬੱਬੀ ਬਰਾੜ, ਪਾਲ ਸੇਖੋਂ, ਹਰਦੀਪ ਰਾਏ, ਪਿੰਦਾ ਰਾਏ, ਲੱਕੀ ਸਪਰਾ, ਨਵਦੀਪ ਗਰੇਵਾਲ-ਸਿਟੀ ਲਿੰਕ, ਪਾਲ ਸੇਖੋਂ, ਦੀਪੀ ਉਪਲ, ਭਜਨ ਸੰਧੂ, ਮਹਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅਮਰੀਕ ਅਟਵਾਲ, ਕੰਵਲਜੀਤ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੀਪਾ, ਮਾਨ ਢੀਡਸਾ, ਰਵਿੰਦਰ ਬਸਰਾ, ਰੰਗੀ, ਹਰਬੰਸ, ਮਨਜੀਤ ਰੰਧਾਵਾ, ਮੇਜਰ ਚਾਹਲ, ਡਾ: ਮਹਿਤਾਬ, ਰਾਮਿੰਦਰ, ਰਾਜਪਾਲ, ਕਰਮਜੀਤ ਕੰਗ, ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਮਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਹੀਰੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਉਥੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਫਾਈਨਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

12 ਜੂਨ ਸਵੇਰੇ ਕੂਨਰ ਦੇ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੰਡੇਰ ਕੈਮਰੇ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਗਰਾਊਂਡ ਦੀ ਮਾਰਕਿੰਗ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਲਾਗੇ ਹੀ ਕੂਨਰ ਦੇ ਘਰ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਬੱਡੀਆਂ ਤਾਂ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਕੂਨਰ ਦੇ ਘਰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਹਰਮੋਹਨ ਸਮੇਤ ਬੀਬੀ ਆਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ ਵੀ ਆ ਗਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਦਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਭੁਗਤਾ ਕੇ ਆਈ ਸੀ। ਬਾਰਾਂ ਕੁ ਵਜੇ ਅਸੀਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਟੈਂਟ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤੇ ਕਬੱਡੀ

ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿਤਰਨ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਟੀਮਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ 'ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ, ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ, ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਰਿਵਰਸਾਈਡ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਪੰਜਾਬ ਕਲੱਬ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਤੇ ਬੀਬੀ ਆਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਇਕਬਾਲ ਗਾਲਿਬ ਤੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਚਾਂ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੇ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਵਾਲਾ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਟੈਕਨੀਕਲ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੁੱਖੀ ਤੇ ਕੂਨਰ ਨਾਲ ਕਰਦਰਜ਼ ਤੋਂ ਸੌਗੀ ਦਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ਮੇਲੇ ਦੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰੀਏ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ, ਪੰਜ ਪੰਜ ਸੌ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਮੈਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਤੋਂ ਰਾਇਲ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਦੇ ਹਰੇ ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਪਾਲ ਸਹੋਤਾ ਹੋਰੀ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਲੱਛਰ ਆਪਣੀ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਟੀਮ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਦਲਬੀਰ ਚੌਧਰੀ, ਵੀਰੂ ਵੱਡਾ ਘਰ, ਮੇਸ਼ੀ ਭਲਵਾਨ ਤੇ ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੋਚ ਮੈਚਾਂ ਦੇ ਰੈਫਰੀ ਸਨ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ, ਕਬੱਡੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਡਰੱਗ ਦੇ ਜੱਫੇ ਤੋਂ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਦੇ ਜੱਫੇ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਬਰੀ ਖੇਡ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ। ਬੀਬੀ ਆਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ ਸ਼ਿਅਰੋ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨਾਲ ਮੇਲਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਮੈਥੋਂ ਕਹਿਣੋਂ ਨਾ ਰਿਹਾ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੱਤ ਹਲ ਚਲਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੱਤ ਟਰੱਕ। ਆਹ ਸੁਣੋ ਸਟੇਜ ਦੀ ਮਲਕਾ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਹੀ ਸੱਤਾਂ ਹਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਐ! ਬੀਬੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਕਲਮ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਵੀ ਸੱਤਾਂ ਹਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ! ਕਬੱਡੀ ਮੈਚਾਂ ਨਾਲ ਹਾਸੇ ਖੇਡੋ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਸੱਦੇ ਹੀ ਸੁਬਰੀ ਫੁੱਲਝੜੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਾਂ।

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਫਸਵੇਂ ਮੈਚ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਾਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ, ਕੁਮੈਂਟਰ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ, ਦਰਸ਼ਕ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ, ਸੰਤੋਖ ਮੰਡੇਰ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਆਦਰ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਬਿਨਾਂ ਸੱਟ-ਫੇਟ ਤੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਵਧੇਰੇ ਖਿਡਾਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸਨ। ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪੁਸਤਕ 'ਖੇਡ ਖਿਡਾਰੀ' ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ਸੁੱਖੀ ਘੁੰਮਣ, ਨਾਜ਼ਰ ਕੂਨਰ, ਪਾਲ ਸਹੋਤਾ, ਸਿਮਰਨ ਦਿਓਲ ਤੇ ਰਾਣੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਅਗਲੀ ਪੁਸਤਕ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਦੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਵਰਲਡ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਦੀ ਕਪਤਾਨ ਬੀਬੀ ਰਾਮ ਭਟੋਰੀ ਦਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਦੇ ਮੇਅਰ ਨੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕੂਨਰ ਨੇ ਤਰਜਮਾ ਕਰਦਿਆਂ

ਕਮਾਲ ਦਾ ਦੁਭਾਸ਼ੀਆ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦੈ, ਕਬੱਡੀ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਰਵਾ ਕੇ ਮੜ੍ਹਕ ਨਾਲ ਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਛੜ ਕੇ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਚ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਮਸੀਂ ਮੁੱਕੇ। ਤਦ ਤਕ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ 'ਪੈਰਾਡਾਈਜ਼ ਪੈਲਸ' ਵਿਚ ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਗਿੱਧੇ ਭੰਗੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮੇਲਾ ਫੇਰ ਉਧਰ ਨੂੰ ਉਮੂਲ ਪਿਆ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੈਲਸ ਨੌਕੋ-ਨੌਕ ਭਰ ਗਿਆ।

ਸਟੇਜ ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਸੀ ਜਿਸ ਉਤੇ ਅੱਠ-ਦਸ ਸਾਜ਼ੀ ਸਾਜ਼ ਵਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿੱਛੇ ਬੈਨਰ ਉਤੇ ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ 'ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ' ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਚੇਚ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਕਿੱਲੋਗਰਾਮ ਦਾ ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਧਾ ਕੁ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਪਰ ਡੇਢ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਲੀ, ਮਸਤੀ 'ਚ ਝੁੰਮਦਾ ਹੋਇਆ ਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਾਲ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਚਾਲੀ ਕੁ ਟੇਬਲ ਸਨ ਜਿਥੇ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰੋਤੇ ਸੁਭਾਏਮਾਨ ਸਨ। ਕੰਵਰ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਝੁੰਮਣਾ ਹੀ ਸੀ ਸਜੀਆਂ ਧਜੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਵੀ ਝੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਲ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਧੱਕਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਥੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਮੱਘੇ ਕੱਢ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਉਹ ਆਖਰੀ ਸ਼ੋਅ ਸੀ। ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਰੀਲ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸਰੂਰ ਹੁੰਦੈ!

ਕੰਵਰ ਗਾਉਂਦਾ-ਗਾਉਂਦਾ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉੱਤਰ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਜ਼ਾਂ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਗਾਉਂਦਾ ਪੋਲੇ-ਪੋਲੇ ਪੈਰ ਚੁੱਕਦਾ ਨੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਤਲੀਆਂ ਲੱਤਾਂ, ਲੰਮੀ ਦਾੜ੍ਹੀ, ਲਾਲ ਡੱਬੀਦਾਰ ਲੁੰਗੀ, ਲਾਲ ਕਮੀਜ਼ ਤੇ ਲਾਲ ਹੀ ਪੱਗ। ਮੇਢੇ ਉਤੇ ਦੀ ਹਰੇ ਪਰਨੇ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਵੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਨੱਚਣ ਗਾਉਣ ਲੱਗਾ: ਖਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿੱਚ ਤਿਆਰੀ, ਪੇਚਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੈਂਟਰ ਨਾਲ, ਅਕਲਾਂ ਵਾਲਿਓ ਚੱਕ ਲਓ ਕਲਮਾਂ, ਮਾਰ ਦੇਣਗੀਆਂ ਰਫਲਾਂ ਸਾਨੂੰ, ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਿਸਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਏਕਤਾ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ, ਬੋਲੇ ਸੇ ਨਿਹਾਲ। ਛੱਲਾ ਨੌਂ ਨੌਂ ਬੇਵੇ। ਨਾ ਜਾਈਂ ਮਸਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਮਸਤ ਬਣਾ ਲੈਣਗੇ ਬੀਬਾ, ਨੱਚਣ ਲਾ ਲੈਣਗੇ ਬੀਬਾ... ਏਕ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ, ਨੱਚ ਸੋਹਣਿਆਂ ਤੂੰ ਬੰਨ੍ਹ-ਬੰਨ੍ਹ ਘੇਰੇ...। ਕੋਈ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੇਜ਼ ਟੁੱਟ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਮੇਜ਼ ਲਿਫ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਉਹ ਪੱਥ ਹੀ ਪੰਛੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪੋਲੇ-ਪੋਲੇ ਧਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੰਜ ਉਹ ਕਈ ਮੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨੱਚਦਾ ਗਾਉਂਦਾ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਕਰਦਾ ਗਿਆ। ਤਦੇ ਮੁਹਰਲੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਨੇ ਚੌਕ ਬੁੱਕ ਕੱਢੀ ਤੇ ਸੁੱਖੀ ਘੁੰਮਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਰਕਮ ਭਰ ਕੇ ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਵਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੇਅਰ ਸ਼ੀਮਤੀ ਕੈਰਨ ਗੋਅ ਤੇ ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਮੇਲੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਿਮਰਨ ਦਿਓਲ ਨੂੰ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਟਰਾਫੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਸਿਮਰਨ ਨੇ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਉਚੇਚਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਕਬੱਡੀ ਨਾਲ ਗਾਉਣ ਤੇ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ, ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲੇ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੱਖ ਸਫਲ ਰਹੇ। ਲੱਗਦੇ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਦੇ ਏਹੋ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਵੀ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਰੋਣਕਾਂ ਲਾਉਣਗੇ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਇਰਾਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਖਿਡਾਰੀ ਖਿਡਾ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਕਰਾਉਣਗੇ।

ਮਾਤਾ ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਬਿਸ਼ਨੋਈ-ਰੁੱਖਾਂ ਲਈ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸ਼ਹਾਦਤ !

ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਗਰਮ ਹੈ, ਦਰਅਸਲ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ,

ਦੇਵੀ ਜੋ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਸੰਪਰਦਾਇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੀ, (ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਸਮਾਜ ਦੇ ਲੋਕ ਜੰਗਲ ਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਾ ਵਾਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਇੱਥੋਂ ਤੀਕ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣਾ ਦੁੱਧ ਹਿਰਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਲਾ ਕੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ) ਨੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰੇ ਦਰੱਖਤ ਨਹੀਂ ਵੱਢਣ ਦੇਣੇ, ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਦਰੱਖਤ ਘੱਟ ਨੇ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਕੀ ਬਣਾਵਾਂ'। ਰਾਜੇ ਦੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਜਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਾਰ ਕਰ ਲੈ, ਇਹ ਰਾਜੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਵੱਢਾਂਗੇ, ਤੂੰ ਕੀ

ਸੁੀ ਜੰਭੋਸ਼ਵਰ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਦੋਹਾ, "ਸਿਰ ਸਾਨੇ ਰੁੱਖ ਰਹੇ, ਤੋ ਭੀ ਸਸਤੋ ਜਾਨ" (ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਕ ਸਿਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਇਕ ਦਰੱਖਤ ਬਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੌਦਾ ਮਹਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ), ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ, "ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਧੋਣ ਵੱਢੋ, ਫੇਰ ਦਰੱਖਤ ਵੱਢਣਾ"। ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਇਕੋ ਵਾਰ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਫੇਰ ਮਾਤਾ ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇਵੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਧੀਆਂ, ਆਸੂ, ਰਤਨੀ ਤੇ ਭਾਗੂ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰੱਖਤਾਂ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚਿਪਕ ਕੇ ਦਰੱਖਤ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੂਰਾ ਪਿੰਡ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਸਮਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਆ ਗਏ, ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਵੀ ਦਰੱਖਤਾਂ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਸੈਨਿਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਉਸ ਦਿਨ 363 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਲਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਰਾਜਾ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਦਰੱਖਤ ਵੱਢਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵਜੋਂ ਜੋਧਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਖੇਜਤਲੀ 'ਚ ਵੱਡਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਬਣਿਆ ਹੈ ਪਰ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮਾਤਾ ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇਵੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ 363 ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ, ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਵਾਤਾਵਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚ, ਉਹ ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ 1974 ਵਿਚ ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਸੁੰਦਰਲਾਲ ਬਹੁਗੁਣਾ, ਕਾਮਰੇਡ ਗੋਵਿੰਦ ਰਾਮ, ਚੰਡੀਪ੍ਰਸਾਦ ਭੱਟ ਤੇ ਗੋਰਾਂਦੇਵੀ ਨੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ 'ਚਿਪਕੋ ਅੰਦੋਲਨ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਜੰਗਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਚਾਏ, ਸਗੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਹੁਣ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਮਾਤਾ ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਅਮਰ ਮਹਾਨਾਇਕਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਸ਼ੋਕ ਸੋਨੀ
ਫੋਨ: 98727-05078

ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਲਈ ਕੱਚਾ ਜਿਹਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਅਸਲ 'ਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਜਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਰਦ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ ਰੁੱਖਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਮਰਿਆ ਬੋਝੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਹੈ, 'ਹਾਂ' ਮਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਜੋਧਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪਿੰਡ 'ਖੇਜਤਲੀ' ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਨ ਲਈ ਮਾਤਾ ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇਵੀ ਬਿਸ਼ਨੋਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਸਮੂਹ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ, ਬਲਿਦਾਨ ਦੀ ਅਮਰ ਕਹਾਣੀ ਜਾਣ ਕੇ, ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋ ਜਾਵੋਗੇ।

1731 ਈ: 'ਚ ਜੋਧਪੁਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਅਭੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੋਹਰਾਨਗੜ੍ਹ ਕਿਲੇ 'ਚ ਮਿਸਤਰੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀਮੈਂਟ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਚੂਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਤ ਸਾੜਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਗਿਰਧਰ ਦਾਸ ਨੇ ਰੁੱਖ ਵੱਢਣ ਲਈ ਸੈਨਿਕ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਖੇਜਤਲੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ 'ਖੇਜਤਲੀ' ਨਾਮਕ ਦਰੱਖਤ ਵੱਢਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇ ਦਰੱਖਤ ਵੱਢਦਿਆਂ ਦੇਖ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਹਾਨਾਰੀ, ਮਾਤਾ ਅਮ੍ਰਿਤਾ

ਕਰ ਲਵੇਂਗੀ'। ਹੁਣ ਉੱਥੇ ਆਮ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਮਾਤਾ ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਨੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਦਰਜ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾਉਂਦਿਆ, ਖੇਜਤਲੀ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾ ਲਈ ਤੇ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਸਥਾਪਕ

ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਤੇ ਉਜਾੜਾ
ਛੇਨ ਚੰਗੀ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਚੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ
ਸਾਨੂੰ ਮੱਤੇਵਾੜੇ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।

ਕਰਗੀ ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਸਹੁੰਦੇ ਠੰਡੇ ਠੰਡੇ ਨੂੰ, ਕਿਨਾਰਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ
ਸਾਨੂੰ ਮੱਤੇਵਾੜੇ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ
-ਕੁਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਾਨਸੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 778 863 2472

ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀਆਂ ਮਿੱਲਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ
ਬੁੱਢਾ ਨਾਲਾ ਚੰਦਰਾ,
ਜਵਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾ ਗਿਆ
ਰੁੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਚੱਲਦਾ ਕੁਹਾੜਾ
ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ
ਸਾਨੂੰ ਮੱਤੇਵਾੜੇ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।

ਲਿਆ ਕੇ ਗਲਾਡਾ ਸਾਡੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਬਿਨਾਲਤੀ ਖੋਹ ਕੇ ਜਮੀਨ ਸਾਡੀ
ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਗਲਤੀ ਖੇੜਾਂ ਦਿਆਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ,
ਭਾੜਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ
ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।

ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਮੁੱਕ ਗਈਆਂ ਨੇ
ਮੁੱਕੀਆਂ ਨਾ ਕੈਦਾਂ ਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮੁੱਕ ਗਈਆਂ ਨੇ
ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕਿਆ,
ਹਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ
ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।

ਸਾਡੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ, ਮਿੱਲਾਂ ਜੇ ਉਸਾਰੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਾਡੀ,

ਛਾਵਾਂ ਵੀ ਤੇ ਵਾਂਗ ਨੇ ਮਾਂਵਾਂ ਠੰਡੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਵਗਾਉਣ ਹਵਾਵਾਂ ਜੇ ਨਾ ਸਾਂਝੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੇ ਰੁੱਖ ਅਣਆਈਆਂ ਮੌਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਮਰਨਗੇ।

ਮੱਤੇਵਾਲ ਦੇ ਹੋਵਣ ਭਾਵੇਂ ਜੰਗਲ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਬਾਗ ਅੰਬਾਂ ਦੇ ਅੰਬਾਂ ਦੇ ਤੇ ਬਾਗ ਉਜੜ ਗਏ ਜੰਗਲ ਕੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਨਗੇ।

ਜਾਮਣਾਂ ਤੁਹਤ ਦੇ ਟਾਹਲੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਿੱਕਰਾਂ, ਡੋਹਕਾਂ ਵੀ ਉਜਾੜ ਛੱਡੀਆਂ ਸਾਹਵਾਂ ਲੈਣ ਨੂੰ ਤਰਸ ਜਾਵੋਗੇ
ਦੇਸ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰੀ ਫਿਰ ਰੁੱਖ ਮੜ੍ਹਨਗੇ।

ਟਾਵੇਂ ਟਾਵੇਂ ਬਚੇ ਪਿੱਪਲ ਤੇ ਬੋਹੜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਨੇ ਲੋੜਾਂ ਬਦਲਾਂ ਦੇ ਸੁੱਖਵਿਦਰਾ ਏਹ ਮਨੁੱਖ ਕਦੇ ਅਕਲ ਦਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਪੱਲਾ ਫੜਨਗੇ
ਸੁੱਖਵਿਦਰ ਬਦਲਾਂਵਾਲਾ
ਫੋਨ: 360-281-2624

ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਿਆਹ

ਵਿਚ ਲਾਈਫ ਬਦਲਾਅ ਆ ਗਿਆ
ਰਲ ਮਿਲ ਪਾਓ ਭੰਗੜੇ,
ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਿਆਹ ਆ ਗਿਆ।

ਪੂਰੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਵਾਂਗੇ
ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਵੋਟਾਂ ਪਾੜੀਆਂ
ਹੁਣ ਭੰਗੜੇ ਵੀ ਪਾਵਾਂਗੇ।

ਸਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਬੁਲਾਵਾਂਗੇ
ਅਨਮੋਲ ਫਿਰ ਪਾਉ ਬੋਲੀਆਂ
ਟੈਂਟ ਚੰਨੀ ਦਾ ਲਵਾਵਾਂਗੇ।

ਬੱਬੂ ਮਾਨ, ਲੱਗਾ ਗਾਉਣ ਸੀ
ਮੋਦੀ ਪੁੱਛੇ ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ
ਭਲਾ ਦੱਸ ਵਿਚੋਲਾ ਕੌਣ ਸੀ ?

ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ
ਕਹਿੰਦਾ ਮੇਰੀ ਬਾਅਦਕ ਦੁਖਦੀ
ਮੈਥੋਂ ਜਾਣਾ ਨੀ ਵਿਆਹ ਦੇਖਿਆ।

ਕਾਰਤੂਸ ਚੱਲਿਆ ਈ ਨੀ
ਬਾਦਲ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ
ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਨੂੰ ਕਾਰਡ ਘੱਲਿਆ ਈ ਨੀ।

ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਦਿਓ
ਮਜ਼ੀਨੀਏ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੇਖਣਾ
ਦੋ ਦਿਨ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਦਿਓ।

ਆਹ ਤਾਂ ਚੌਕਾ ਈ ਮਾਰ ਗਿਆ
ਝਾੜੂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹੋ
ਮਾਨ ਪੱਚਾ ਈ ਮਾਰ ਗਿਆ।

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਕਹੇ ਅਤ ਕੇ
ਘੋੜੀ ਉਤੇ ਮੈਂ ਚੜ੍ਹਨਾ
ਕਹਿੰਦਾ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਝਾੜੂ ਫੜ ਕੇ।

ਕਿੱਥੇ ਜੋੜਤਾ ਟਰਾਲਾ ਬੇਲੀਓ
ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਪੁੱਛਦਾ ਫਿਰੇ
ਕੌਣ ਬਣੂ ਸਰਬਾਲਾ ਬੇਲੀਓ।

ਰਹਿਣ ਸਦਾ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਮਿੱਤਰੇ
ਸਾਹੋਤੇਆ ਸਤੋਂਜ ਵਾਲੇ ਨੂੰ
ਦਿਓ ਦੱਬ ਕੇ ਵਧਾਈਆਂ ਮਿੱਤਰੇ।
-ਕੁਲਵੀਰ ਸਹੋਤਾ ਡਾਨਸੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 778 863 2472

ਦੋਗਲੇ ਚਿਹਰੇ
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਜੋ ਦੋਗਲੇ ਚਿਹਰੇ ਨੇ।
ਉਹ ਸੱਜਣਾ ਨਾ ਤੇਰੇ ਨੇ ਨਾ ਮੇਰੇ ਨੇ।

ਇੱਕੋ ਥਾਲੀ ਵਿਚ ਖਾ ਜ਼ਹਿਰ ਬਣਾਉਂਦੇ
ਉੱਤੇ-ਉੱਤੇ ਜੋ ਪੱਗ ਵਟਾਉਂਦੇ
ਯਾਰ ਮਾਰ ਉਹੀ ਨੇ ਕਰਦੇ
ਜੋ ਦਿਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨੇ
ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਜੋ ਦੋਗਲੇ ਚਿਹਰੇ ਨੇ
ਉਹ ਸੱਜਣਾ ਨਾ ਤੇਰੇ ਨੇ ਨਾ ਮੇਰੇ ਨੇ।

ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਤੂੰ ਫਿਰਦਾ ਏ ਭੁੱਲਿਆ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇਰਾ ਚੇਤਾ ਵੀ ਭੁੱਲਿਆ
ਉਹ ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ
ਜੋ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਗੂੰਗੇ ਬਹਿਰੇ ਨੇ
ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਜੋ ਦੋਗਲੇ ਚਿਹਰੇ ਨੇ
ਉਹ ਸੱਜਣਾ ਨਾ ਤੇਰੇ ਨੇ ਨਾ ਮੇਰੇ ਨੇ।

ਭੱਜ-ਭੱਜ ਜੋ ਗਲ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ

ਕਾਵਿ ਕਿਆਰੀ

ਇੱਕ ਦਿਨ ਓਹੀ ਗਲ ਫਾਹਾ ਲਾਉਂਦੇ
ਗਗਨ ਏਥੇ ਹੀ ਅਮਲਾਂ ਦੇ ਹੋਣੇ ਨਿਬੇੜੇ ਨੇ
ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਜੋ ਦੋਗਲੇ ਚਿਹਰੇ ਨੇ
ਉਹ ਸੱਜਣਾ ਨਾ ਤੇਰੇ ਨੇ ਨਾ ਮੇਰੇ ਨੇ।
-ਗਗਨਦੀਪ ਕੌਰ ਪਾਲੀਵਾਲ

ਦਾਗ
ਬਤਮੀਜ਼, ਬੇ-ਅਕਲ, ਬਦ- ਦਿਮਾਗ
ਕਿਉਂ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਜੰਜੀਰ ਤੋੜ ਦੀ

ਪੀਰੀਅਡਜ਼ ਬਾਰੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਬੋਲ ਰਹੀ
ਕਿਉਂ ਸੱਭਿਅਤਾ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਰੋੜ ਦੀ

ਬਾਪੂ ਬੈਠਾ, ਵੀਰਾ ਵੀ ਸੁਣ ਲਊ
ਕਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਨਾ ਤੂੰ ਸੋਚ ਦੀ?

ਤੂੰ Pads, ਕੱਪੜੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਵਰਤੇ
ਕਿਉਂ ਟਰੈਕ ਇਹਨੂੰ ਨਾ ਲਕੋਵਦੀ?

ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਰੋ ਧੀਏ ਕੋਈ ਸੁਣ ਨਾ ਲਵੇ
ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਦਰਦ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ
'ਦਾਗ' ਨਾ ਲੱਗੇ 'ਕਾਟੋ' ਧਿਆਨ ਜਾਈ
ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਮਖੌਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ।

ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦਾਗ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਏ
ਤੈਨੂੰ ਲੋੜ ਨੀ ਗੁਮਾਨ 'ਚ ਆਉਣ ਦੀ।

ਦਾਗ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਜਾਂ ਸਰਾਪ ਏ

ਕੀ ਲੋੜ ਏ 'ਸ਼ਿਵ' ਤੈਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ।
-ਸ਼ਿਵ ਜਿੰਦਲ (ਕਾਟੋ)
ਫੋਨ: 98766-27160

ਪਿਤਾ ਦਾ ਰੁਤਬਾ
ਬੱਚਿਆਂ ਖਾਤਰ ਪਿਤਾ
ਬੜਾ ਕੁੱਝ ਸਹਿੰਦਾ ਏ।
ਦੁੱਖ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਹਿ ਵੀ
ਉਫ਼ ਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਏ।
ਜਾਨ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖਦਾ
ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਲਈ,
ਦਿਨੋ-ਰਾਤ ਨਾ,
ਨਾਲ ਚੈਨ ਦੇ ਬਹਿੰਦਾ ਏ।

ਲੈ ਕੇ ਦੇਵੇ
ਬਰੈਂਡਡ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ,
ਫਟੋ-ਪੁਰਾਣੇ ਪਾ ਖੁਦ ਨੂੰ
ਖੁਸ਼ ਕਹਿੰਦਾ ਏ।
ਕਦੇ ਮਾਯੂਸੀ
ਆਉਣ ਨਾ ਦੇਵੇ ਚੇਹਰੇ 'ਤੇ,
ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਦਬਾਅ ਦਿਲ ਵਿਚ
ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ ਏ।
ਰੱਖਦਾ ਸਦਾ ਖਿਆਲ
ਫੈਮਿਲੀ ਪੂਰੀ ਦਾ,
ਖੁਦ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਦਬਾ ਕੇ ਵੀ
ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਏ।

ਮਾਣ ਪਿਤਾ ਨੂੰ
ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ,
ਮਾਣ ਮਿਲੇ ਪਿਤਾ ਫੇਰ ਨਾ
ਢਿੱਲਾ ਪੈਂਦਾ ਏ।
ਪਿਤਾ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਉਚਾ
ਸਾਰੇ ਰੁਤਬਿਆਂ ਤੋਂ,

'ਨਾਗਰ' ਸਭ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾ
ਇਹ ਪੈਂਦਾ ਏ।
-ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰ
ਫੋਨ: +13604481989

ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਈਏ
ਆਓ ਸਾਰੇ ਰੁੱਖ ਲਗਾਈਏ।
ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਬਣਾਈਏ।
ਰੱਖੀਏ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ,
ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨਾ ਕਦੇ ਫੈਲਾਈਏ।

ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਰੱਖੀਏ ਸਾਫ਼,
ਕੂੜਾ ਸੁੱਟ ਕੇ ਗੰਦ ਨਾ ਪਾਈਏ।
ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਕਰੀਏ ਪਿਆਰ,
ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਰਗ ਬਣਾਈਏ।

ਫਸਲਾਂ ਉਪਰ ਪਾ ਕੇ ਜ਼ਹਿਰਾਂ,
ਮਨੁੱਖਤਾ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਪਾਈਏ।
ਬਦਲਵੀਂ ਖੇਤੀ ਕਰ ਕੇ ਪੈਦਾ,
ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਬਚਾਈਏ।

ਕੁਦਰਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਰੀਏ ਸੰਭਾਲ,
ਚੰਗਾ ਖਾਈਏ ਚੰਗਾ ਹੰਢਾਈਏ।
ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ,
ਰਹਿੰਦੇ-ਖੁੰਹਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਾ ਲਾਈਏ।

'ਪਸਨਾਵਾਲੀਆ' ਆਕਸੀਜਨ ਨੂੰ,
ਜਨ ਜਨ ਤੀਕਰ ਪਹੁੰਚਾਈਏ।
ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਨਾ ਰੱਖੀਏ ਝਾਕ,
ਆਓ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਈਏ।
-ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਪਸਨਾਵਾਲ
ਫੋਨ: 99150-33740

ਮਾਈ ਦੇ ਬਲਿਹਾਰੇ ਭਾਈ

ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਕੇ-ਸੋਧਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਮਿਲਦੇ-ਵਰਤਦੇ ਪੰਜਾਬ ਰਹਿੰਦੇ ਜਾਣੂਆਂ ਦੇ ਘਰੇ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੈਠੇ 'ਲਾਈਵ' ਤਕਨੀਕ ਰਾਹੀਂ ਉਸਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਉਸ ਟੱਬਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ-ਸਾਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਟੀ.ਵੀ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੁੰਮਦਿਆਂ-ਫਿਰਦਿਆਂ ਦੇਖ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ 'ਦੁਪਾਲ ਪੁਰ'
ਫੋਨ: 001-408-915-1268

ਦੇਖ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ 'ਔਹ ਫਲਾਣਾ ਐ...ਔਹ ਛਿਮਕਾ ਐ।' ਜਾਣੇ ਸਾਨੂੰ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਦੂਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਉਸ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਏ।

ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਦੇ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਛਕਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਨਾਲ-

ਨਾਲ ਸਿਆਣਦੇ ਪਛਾਣਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਤਾ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀਏ ਕੋਲ ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਸਾਡੇ ਪਛਾਣ 'ਚ ਨਾ ਆਈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੇਖ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਉਸ ਮਾਤਾ ਨੂੰ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਿਆਣੇ-ਸਿਆਣੇ ਝੁਕ-ਝੁਕ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਉਸਨੂੰ ਬੈਠੀ ਨੂੰ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਿਆ-ਲਿਆ ਕੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਚਾਹ ਦੇ ਗਿਲਾਸ। ਗੱਲ ਕੀ ਉਸ ਮਾਈ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ 'ਚ ਉਤਸੁਕਤਾ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਹਦਾ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਕਦੋਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇਗਾ?

ਗੱਲ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਦੂਜੇ-ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀਏ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਮਾਤਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਸੀ? ਮੇਰਾ ਸਵਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਜਣੇ ਇਹੋ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦੇ ਰਹੇ ਭਰਾਵਾਂ। ਆਪ ਕੁੱਝ ਦੱਸਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਡੇ ਨੂੰ ਫੋਨ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੈ ਆਪਣੇ

ਪੁਲਸੀਏ ਭਤੀਜੇ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁੱਛ ਲੈ ਉਸ ਮਾਈ ਬਾਰੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਮੇਰੀ ਜਗਿਆਸਾ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ। ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁਲੀਸ

'ਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਉਸ ਮੂੰਡੇ ਨੇ ਮਾਤਾ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵਾ ਇੰਜ ਸੁਣਾਇਆ:

ਪੁਲੀਸ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ ਦੀ ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਰੁਟੀਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਰਾਹੋਂ ਲਾਗੇ ਪਿੰਡ ਛੋਕਰਾਂ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇਸ ਮਾਤਾ ਦੇ ਘਰੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਪੁਲਸੀਆ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਾਈ ਤੈਂ ਏਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿੱਥੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਜਾਣਾ ਐ? ਮਾਤਾ ਕਹਿੰਦੀ ਵੇ ਪੁੱਤ ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲਾਘਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਐ... ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਮੈਂ ਵੀ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਆਵਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ।

ਕਾਗਜ਼ ਪੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਵਗੈਰਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜਦ ਇਹ ਪੁਲਸੀਆ ਮਾਤਾ ਕੋਲੋਂ ਉਠਿਆ ਤਾਂ ਮਾਈ ਨੇ ਖੀਸੇ 'ਚੋਂ ਕੁੱਝ ਨੋਟ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਵਧਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ- "ਲੈ ਪੁੱਤ, ਜਿਹਨੂੰ ਤੁਸੀਂ 'ਚਾਹ-ਪਾਣੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਐ?"

ਨੋਟ ਮੋੜਦਿਆਂ ਪੁਲਸੀਆ ਬੋਲਿਆ- "ਮਾਤਾ ਜੀ, ਉਹ ਹੋਰ ਹੋਣਗੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਖਾਣ ਵਾਲੇ। ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।" ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਈ ਨੇ ਇਸ

ਪੁਲਸੀਏ ਨੂੰ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਕੇ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਹਾ ਲਿਆ। ਬੜੇ ਮੋਹ ਅਤੇ ਅਪਣਤ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਪਿੱਠ ਪਲੋਸਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਪੁੱਤ ਮੇਰਿਆ! ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਐਂ, ਤੇਰੇ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੇ। ਪਰ ਸੋਹਣਿਆਂ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਦਸਤਾਰ ਹੈ ਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਜੁੜਾ ਵੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਦਾਹੜੀ ਕਿਉਂ ਕਤਰਦਾ ਐ? ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਂ।"

'ਲਓ ਚਾਚਾ ਜੀ...' ਉਪਰੋਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ ਮੂੰਡਾ ਮੈਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਇਆ, 'ਕਬੀਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰਮੇਂ ਬਾਹਿਆ ਬਾਣ ਜੋ ਏਕ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਦਿਨ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਆਇਆ, ਮਾਤਾ ਦੇ ਚਰਨ ਪਰਸਦਿਆਂ ਉਸ ਦਿਨ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਮੁੜ ਕੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਕੈਂਚੀ ਨਹੀਂ ਲਾਵਾਂਗਾ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਵੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਘਰੇ ਹਰ ਕਾਰਜ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ-ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਵਰਤਦੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਪੋਤਿਆਂ-ਦੋਹਤਿਆਂ ਵਾਲੇ ਭਰੇ-ਭਕੁੰਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੀ ਉਸ ਸਤਿਕਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਵਾਈ। 'ਹਮਨਸੀਨੀ ਆਰਿਫੋਂ ਸੇ ਮਿਲਤੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਬਦ ਸੋਹਬਤੋਂ ਨਾਦਾਨ ਗੋਇਆ ਮੌਤ ਕਾ ਪੈਗਾਮ ਹੈ।'

ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਬਣਿਆ ਬਾਕਸਿੰਗ ਕੋਚ

ਗੀਤਕਾਰੀ ਤੇ ਗਾਇਕੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਆਮ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਉਸਦੀ ਸੋਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਜੁਝਾਰੂਵਾਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਕੌਮ ਦੇ ਹੀਰੋ' ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਖੂਬ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਇਆ ਭਾਵੇਂ ਕਿ

ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ "ਪਦਮ ਸ੍ਰੀ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਉਸ ਦੇ ਪਰਮ ਮਿੱਤਰ ਕਰਮ ਬਾਠ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਰਮ ਬਾਠ ਨੇ

'ਕੌਰ ਸਿੰਘ' ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕਰਮ ਬਾਠ, ਪ੍ਰਭ ਗਰੇਵਾਲ, ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ, ਬਨਿੰਦਰ ਬਨੀ, ਮਲਕੀਤ ਰੌਣੀ, ਸੁੱਖੀ ਚਾਹਲ, ਸੁਖਬੀਰ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਭੰਗੂ, ਸੀਮਾ ਕੌਸ਼ਲ ਆਦਿ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਕਿਰਦਾਰ

ਜੱਜਾਂ/ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਦਰਦ - 'ਕਾਲੇ ਕੋਟ ਦਾ ਦਰਦ'

ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਸਦੀ ਰਸਦਾਇਕ ਵਾਰਤਕ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਪਾਠਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਸ਼ੈਲੀਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਵਾਰਤਕ ਤਿੱਖੀ ਤੇ ਕਰਾਰੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਗੰਢ ਦੇ ਤੱਤੇ-ਤੱਤੇ ਗੁੜ ਵਰਗੀ ਵੀ। ਉਸਨੂੰ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਗੱਲ ਬਣਾਉਣੀ ਵੀ। ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਤੋੜਾ

ਪੀ-ਪੁੱਤ ਦੇ ਵਿਆਹ/ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ ਵੀ ਯਾਰ ਜੁੱਟਾਂ ਨਾਲ ਖਾ ਕੇ ਆਨੰਦ ਮੰਗਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਲਗਣਾਂ 'ਚ ਘਿਰਿਆ ਜੱਜ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਹੀ ਉਕਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੱਬੀ ਪਈ ਚੀਕ ਮਾਰਨੋਂ ਵੀ ਅਸਮਰੱਥ

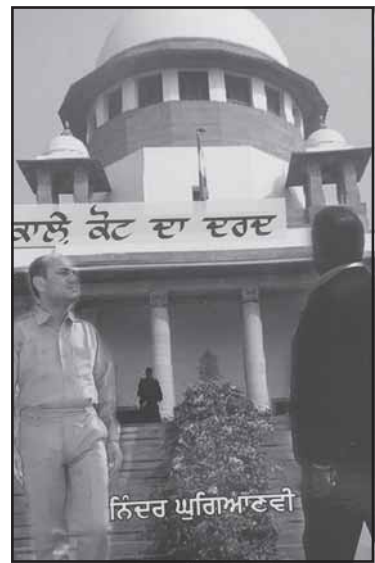

ਗੁਰਮੀਤ ਕੜਿਆਲਵੀ
ਫੋਨ: 98726-40994

ਝਾੜਨ ਵਾਲਾ ਗੁਣ ਉਸਦੀ ਵਾਰਤਕ ਨੂੰ ਕਥਾ ਰਸ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ 'ਵਾਹ' ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਬੈਠਾ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਹੱਸਣ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਨਿੰਦਰ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਲਹੂ 'ਚੋਂ ਕਸੀਦ ਕੇ ਬਣੀ ਹੈ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚੋਂ ਨਿੰਦਰ ਦੇ ਹੱਢੀਂ ਹੰਢਾਏ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਵਾਰਤਕ ਲੇਖਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਕਈ ਕਈ ਅਡੀਸ਼ਨ ਛਪਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ 'ਚ ਧੜਾਧੜ ਅਨੁਵਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 'ਮੈਂ ਸਾਂ ਜੱਜ ਦਾ ਅਰਦਲੀ' ਦੇ 12 ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਪ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 12 ਐਡੀਸ਼ਨ ਹੋਰ ਛਾਪੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਗੇ। ਵੱਧ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿੰਦਰ ਮੇਰਾ ਮਹਿਬੂਬ ਵਾਰਤਕ ਲੇਖਕ ਹੈ।

'ਕਾਲੇ ਕੋਟ ਦਾ ਦਰਦ' ਉਸਦੀ ਜੱਜਾਂ/ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਦੀ ਨੀਰਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਖਾਲੀਪਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਖਾਂ-ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਕਲਾਤਮਿਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ। ਜੱਜ ਸਮਾਜ ਦਾ ਅਹਿਮ ਅੰਗ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਕਿੱਤੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਅਤਿ ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ-ਗਮੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨਹੀਂ ਲਵਾ ਹੁੰਦੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਆਏ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਪਾਸਾ ਵੱਟਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਵੀ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਲੱਕਾਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਰੁਤਬੇ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪਿਸਦਾ ਉਹ ਸਕੇ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦਾ ਰੱਬ ਸਮਝੋ ਜਾਂਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਘਰੇਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਆਮ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਓਂ ਤਾਂ ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕ 'ਕਾਲੇ ਕੋਟ ਦਾ ਦਰਦ' ਪੜ੍ਹ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਕੱਲਪੁਰਜੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਨੀਰਸ ਤੇ ਰੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਸਦਾ ਬੜਾ ਮਾਰਮਿਕ ਵਰਣਨ ਨਿੰਦਰ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਮੰਗਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਮਾਂ, ਮੈਂ ਜੱਜ ਨਾ ਬਣਦਾ ਵਰਗੇ ਆਰਟੀਕਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੱਝ ਟੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿੰਦਰ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਰੁੱਗ ਭਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਸਿੱਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੰਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਨੇੜਲਾ ਜੱਜ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਉਪਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਹਨ ਕਿ ਜੱਜ ਬਣ ਕੇ ਉਸਦੀ ਹਵਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਮਿਲਦਾ ਗਿਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਉਹ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੱਜ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਰੇ ਸ਼ਿਕਵੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਨਿੰਦਰ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਨਿਆਂ ਪਾਲਿਕਾ ਖਾਸ ਕਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ।

ਪਾਲੀਵੁੱਡ

ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਸਲ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬੈਨ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਖੂਬ ਚੱਲੀ। ਫਿਰ ਇਸੇ ਸੋਚ ਦੀਆਂ 'ਪੱਤਾ ਪੱਤਾ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਵੈਰੀ' ਅਤੇ 'ਧਰਮਯੁੱਧ ਮੌਰਚਾ' ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਨਾਲ ਇਕ ਨਵਾਂ ਦਰਸ਼ਕ ਵਰਗ ਜੋੜਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਨੇ ਬੀਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ 'ਤੇ ਮੱਲ੍ਹਮ ਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਪਦਮ ਸ੍ਰੀ ਕੌਰ ਸਿੰਘ' ਨਾਲ ਮੁੜ ਸਰਗਰਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ 'ਪਦਮ ਸ੍ਰੀ' ਅਤੇ 'ਅਰਜੁਨਾ ਐਵਾਰਡ' ਜੇਤੂ ਅਣਗੌਲੇ ਬਾਕਸਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਅੱਧਮੋਏ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਸਟਮ 'ਤੇ ਕਰਾਰੀ ਚੋਟ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। 'ਪਦਮ ਸ੍ਰੀ ਕੌਰ ਸਿੰਘ' ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੀਤ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ, ਕਮਾਲ ਖਾਨ, ਗੁਰਲੇਜ਼ ਅਖ਼ਤਰ ਆਦਿ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਗਾਇਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਲੇਖਕ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਿਕਰਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ਜਿਸਨੇ

ਨਿਭਾਏ ਹਨ। 22 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਕਰਮ ਬਾਠ ਤੇ ਵਿੱਕੀ ਮਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰਲਵ ਸਿੰਘ ਰਟੋਲ ਅਤੇ ਕੰਵਰਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਇਸ ਦੇ ਕੋ-ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਜਤਿੰਦਰ ਸ਼ਾਹ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਐਵੇਂ ਨਾ ਯਾਰੋ ਦੋਸਤ ਬਣਦੇ, ਪਹਿਲੇ 'ਮੈਂ' ਗੁਆਉਣੀ ਪੈਂਦੀ।

ਦਿਲ ਸਾਡਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜੁਰੂਰੀ, ਉਮਰ ਭਰ ਪੁਗਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ।

ਸੱਚੀ ਦੋਸਤੀ

ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਰੰਗ ਬਦਲੇ, ਐਬਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ।

ਲਾਭ-ਹਾਨ ਨਾ ਕਦੇ ਗਿਣੀਏ, ਜਿੰਦ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ।

ਪਰਖੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ,

ਖੋਟਿਉਂ ਖਰੀ ਬਣਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ।

ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਮਿਲ ਜਾਏ, ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਰਾਸ ਬਣਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ।

ਸੱਚੇ ਮਿੱਤਰ ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਗਹਿਣੇ, ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਤਕ ਨਿਭਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੁਧਾਮੇ ਦੀ ਜੋੜੀ ਵਾਂਗੂੰ, ਗਲ ਲੱਗ ਤੋੜ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ।

ਅਮੀਨਾ ਸ਼ੇਖ ਦਾ ਅੰਬਰ

ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਓ ਟੀ.ਵੀ. ਦੀ ਸੀਰੀਜ਼ 'ਦਿਲ ਸੇ ਨਾਦਾਨ' ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 'ਦਾਮ' (2010), 'ਮਾਤ' (2010), 'ਉਤਾਨ' (2010), 'ਮੇਰਾ ਸਾਈ' (2010), 'ਮੈਂ ਅਬਦੁੱਲ ਕਾਦਿਰ ਹੂੰ' (2010), 'ਮੇਰਾ ਸਾਈ 2' (2012), 'ਜੈਕਸਨ ਹਾਈਟਸ' (2014) ਵਰਗੇ ਡਰਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਏ।

ਅਮੀਨਾ ਸ਼ੇਖ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 2012 ਵਿਚ ਆਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ: 'ਸੀਡਲਿੰਗ'। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰੀ ਲਈ ਅਮੀਨਾ ਦੀ ਖੂਬ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਇਨਾਮ ਵੀ ਮਿਲੇ। 'ਅਰਮਾਨ' (2013) ਅਤੇ 'ਜੋਸ਼' (2014) ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਖੂਬ ਤਾਰੀਫ ਕਰਵਾਈ ਪਰ 2018 ਵਿਚ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਕੇਕ' ਨਾਲ ਉਹ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਵਪਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਵਾਹਵਾ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ।

ਸਾਲ 2019 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ 'ਹੀਰ ਮਾਨ ਜਾ' ਆਈ। 2021 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਸੋਰੀ: ਏ ਲਵ ਸਟੋਰੀ' ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਪਰ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬਣ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਉਤੇ ਕਵਿਡ-19 ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੋਇਆ।

ਅਮੀਨਾ ਸ਼ੇਖ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਮੋਹੀਬ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨਾਲ 2005 ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ 2015 ਵਿਚ ਧੀ ਮੀਸਾ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਪਰ 2018 ਵਿਚ ਅਮੀਨਾ ਸ਼ੇਖ ਅਤੇ ਮੋਹੀਬ ਮਿਰਜ਼ਾ ਵਿਚਕਾਰ ਅਣਬਣ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਫਿਰ 2019 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਲਾਕ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮੀਨਾ ਸ਼ੇਖ ਨੇ 2020 ਵਿਚ ਉਘੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਉਮਰ ਫਾਰੂਕੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ।

-ਕੁਦਰਤ ਕੌਰ

ਫਿਲਮ 'ਹੋਲੀ ਕਾਓ' ਹੁਣ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ

ਅਦਾਕਾਰ ਨਵਾਜ਼ੁਦੀਨ ਸਿੱਦੀਕੀ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਹੋਲੀ ਕਾਓ' ਦੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਮਿਤੀ ਆਖਿਰਕਾਰ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ 22 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਾਈ ਕਬੀਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਇਹ ਫਿਲਮ ਇੱਕ ਰਾਤ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਲੀਮ ਅੰਸਾਰੀ ਆਪਣੀ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ ਗਾਂ ਰੁਖਸਾਰ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉੱਘਾ ਅਦਾਕਾਰ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਤਿਗਮਾਂਸੂ ਯੂਲੀਆ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਾਈ ਕਬੀਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਰਿਵਾਲਵਰ ਰਾਨੀ', 'ਦਿ ਸ਼ੋਕੀਨਜ਼' ਅਤੇ 'ਕਿਸਮਤ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਸੰਜੇ ਮਿਸ਼ਰਾ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ 'ਭੁਲ ਭੁਲੋਈਆ-2' ਅਤੇ ਨਵਾਜ਼ੁਦੀਨ ਸਿੱਦੀਕੀ 'ਹੀਰੋਪੰਤੀ-2' ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਫਿਲਮ 'ਹੋਲੀ ਕਾਓ'

ਵਾਈਟੀ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਆਲੀਆ ਸਿੱਦੀਕੀ ਅਤੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਖੰਨਾ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਵਾਜ਼ੁਦੀਨ ਸਿੱਦੀਕੀ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਹੀਰੋਪੰਤੀ 2' ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ 29 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ 'ਟਿੱਕੂ ਵੈੱਡੋਸ਼ ਸ਼ੇਰੂ' ਅਤੇ 'ਨੁਰਾਨੀ ਚਿਹਰਾ' ਫਿਲਮਾਂ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ 'ਬੋਲੇ ਚੁੜੀਆਂ', 'ਸੰਗੀਨ' ਅਤੇ 'ਅਫਵਾਹ' ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵਾਜ਼ੁਦੀਨ ਸਿੱਦੀਕੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਹੋਲੀ ਕਾਓ' ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਆਸਾਂ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਵੇਗਾ। ਉਸ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 22 ਅਗਸਤ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਹ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

-ਆਮਨਾ ਕੌਰ

ਅਮੀਨਾ ਸ਼ੇਖ ਅਮਰੀਕੀ-ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਅਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਬਤੌਰ ਫੈਸ਼ਨ ਮਾਡਲ ਧੁੰਮਾਂ ਪਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅਮੀਨਾ ਦਾ ਜਨਮ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 28 ਅਗਸਤ 1981 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਾਚੀ ਅਤੇ ਰਿਆਧ ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ

ਹੈਪਸਾਇਰ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਵੀਡੀਓ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਿਊਰੀਅਸ ਪਿਕਚਰਜ਼ ਵਿਚ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੁੱਜ ਗਈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਫੈਸ਼ਨ ਮਾਡਲ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਕਰੀਅਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। 2008 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਫਿਲਮ 'ਬਾਰਿਸ਼ ਮੇਂ ਦੀਵਾਰ' ਵਿਚ ਲੀਡ ਰੋਲ ਮਿਲ

ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ 2 ਫਰਵਰੀ 1932 ਨੂੰ ਚੱਕ ਝੁਮਰਾ, ਲਾਇਲਪੁਰ (ਹੁਣ ਫੈਸਲਾਬਾਦ) ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸਾਈ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਈ। 12 ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਚਾਂਦ ਨੂੰ ਬਾਲ ਉਮਰੇ ਹੀ ਨੱਚਣ-ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਬੇਹੱਦ ਮੁਹੱਬਤ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਨਾਚ ਕਲਾ ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ ਸਦਕਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ 'ਡਾਂਸਿੰਗ ਲਿੱਲੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ' ਲਕਬ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਖੈਰ! ਉਸ ਦਾ ਇਹੀ ਸ਼ੌਕ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਮਰਕਜ਼ ਲਾਹੌਰ ਖਿੱਚ ਲਿਆਇਆ।

ਜਦੋਂ ਜੇ. ਐੱਨ. ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ (ਜਗਨ ਨਾਥ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ) ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਕਹਾਂ ਗਏ' (1946) ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰਾ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਨਿਰੰਜਨ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰੀ ਵਾਲੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਬੇਗਮ ਪਰਵੀਨ, ਜੁਬੈਦਾ, ਰੂਫੀ, ਨਿਰੰਜਨ, ਰਮੇਸ਼ ਠਾਕੁਰ, ਬੈਜ ਸ਼ਰਮਾ, ਸਲੀਮ ਰਜ਼ਾ, ਵੀਰ ਪੱਤਰੀ ਵਰਗੇ ਫਨਕਾਰ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਬਰਕ ਦੇ ਹਮਰਾਹ ਹੀਰੋ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਐੱਸ. ਕਪੂਰ ਨੇ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। 5 ਲੱਖ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਬਣੀ ਇਹ ਫਿਲਮ 3 ਜਨਵਰੀ 1947 ਨੂੰ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਹੋਈ ਪਰ ਨਾਕਾਮ ਸਾਬਤ ਹੋਈ।

ਜਦੋਂ ਮਹਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮੋਹਨੀ' (1947) ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ। ਨਿਰੰਜਨ ਨੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੂੰ ਮਰਕਜ਼ੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਪ੍ਰਾਣ (ਬਾਅਦ 'ਚ ਖਲਨਾਇਕ) ਹੀਰੋ ਦਾ ਪਾਰਟ ਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਨਿਰੰਜਨ ਨੂੰ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਨਿਰੰਜਨ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਫਰਜ਼' (1947) ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਜ਼ਮਾਨ ਖਾਨ ਅਫਰੀਦੀ ਅਤੇ ਰਾਗਿਨੀ ਹੀਰੋ ਅਤੇ ਹੀਰੋਇਨ ਸਨ। ਦੂਜੀ

ਪੰਜਾਬਣ ਅਦਾਕਾਰਾ ਚਾਂਦ ਬਰਕ

ਹੀਰੋਇਨ ਵਜੋਂ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਦੀ ਭੈਣ ਏਰੀਅਲ ਬਰਕ ਨੇ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

14 ਦਸੰਬਰ 1946 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੇ 'ਦਿ ਐਡਵੇਕਟ ਵੀਕਲੀ' ਦੇ ਟਾਈਟਲ 'ਤੇ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਦੀ ਛਪੀ ਤਸਵੀਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਭਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੁਟਿਆਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਉਮਦਾ ਹੀਰੋਇਨਾਂ 'ਚ ਸ਼ੁਮਾਰੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਅਫਸੋਸ! ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ ਤੇ 1947 ਵਿਚ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਿਰੰਜਨ ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਫਰਜ਼' 1947 ਵਿਚ ਬੰਬੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ।

ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੇ ਬੰਬਈ ਜਾ ਕੇ 1948 ਤੋਂ 1953 ਤੱਕ ਮੁੱਖ ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦੇ ਪਾਰਟ ਅਦਾ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਦੁਖਿਅਾਰੀ' (1948), 'ਚੁਨਰੀਆ' (1948), 'ਹਮਾਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ' (1949), 'ਪਰਦਾ' (1949), 'ਰੋਸ਼ਨੀ' (1949), 'ਤਾਰਾ' (1949), 'ਸੋਕੀਨ' (1949), 'ਸਬਜ਼ ਬਾਗ' (1951) ਆਦਿ ਫਿਲਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰੀ ਵਿਚ 'ਬੂਟ ਪਾਲਿਸ਼' (1953) ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੂੰ ਕਮਲਾ ਚਾਚੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਕਰ-ਜੈਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਹਸਰਤ ਜੈਪੁਰੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਗੀਤ 'ਤਾਰੋਂ ਕੀ ਦਿਲ ਕੀ ਬਾਤ, ਮੈਂ ਬਹਾਰੋਂ ਕੀ ਨਟਖਟ ਰਾਨੀ' (ਆਸ਼ਾ ਭੋਂਸਲੇ) ਚਾਂਦ ਬਰਕ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਇਆ ਹਿੱਟ ਗੀਤ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਜੋਂ ਕਾਫੀ ਫਿਲਮਾਂ

ਕੀਤੀਆਂ। ਉਸ ਦੀ ਆਖਰੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮੇਰਾ ਭਾਈ ਮੇਰਾ ਦੁਸ਼ਮਣ' (1967) ਸੀ।

ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੇ. ਓਬਰਾਏ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਮੁਟਿਆਰ' (1950) ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੇ ਸਹਾਇਕ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਪਾਰਟ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਫਿਲਮ 25 ਨਵੰਬਰ 1950 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ। ਐੱਨ.ਐੱਸ. ਕਵਾਤੜਾ ਨੇ ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਪੋਸਤੀ' (1951) ਬਣਾਈ ਤਾਂ 19 ਸਾਲਾ ਮੁਟਿਆਰ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕਾਮਯਾਬ

ਫਿਲਮ 8 ਜੂਨ 1951 ਨੂੰ ਨਿਊ ਚਿੱਤਰਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਹੋਈ। ਫਿਲਮ 'ਕੌਡੇ ਸ਼ਾਹ' (1953) 'ਚ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰ ਦਲਜੀਤ (ਨਵਾਂ ਚਿਹਰਾ) ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਪਾਰਟ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। 'ਸ਼ਾਹ ਜੀ' (1954) 'ਚ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੇ 'ਸ਼ਾਹ ਜੀ' ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਰੋਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਤੀਸ਼ ਬੱਤਰਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ। ਇਹ ਫਿਲਮ 4 ਅਪਰੈਲ 1954 ਨੂੰ ਓਡੀਅਨ ਥੀਏਟਰ, ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਵਣਜਾਰਾ' (1954) 'ਚ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਦਾਕਾਰ ਰਮੇਸ਼ ਠਾਕੁਰ (ਚੌਧਰੀ ਰੱਖਾ) ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਮੰਜੂ (ਰਾਣੋ) ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਪਾਤਰ ਨਿਭਾਇਆ। ਇਹ ਫਿਲਮ 22 ਫਰਵਰੀ 1955 ਨੂੰ ਕਿਰਨ ਥੀਏਟਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਹੋਈ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਪੱਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ' (1960) 'ਚ ਵੀ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੇ ਚਰਿੱਤਰ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ। ਫਿਲਮ 'ਬਿੱਲੋ' (1961) 'ਚ ਵੀ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਚਰਿੱਤਰ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਪਰਦੇਸੀ ਵੋਲਾ' (1962) 'ਚ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੇ 'ਸੋਮਾ' ਦਾ ਪਾਰਟ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਇੰਦਰਾ ਬਿੱਲੀ ਦੀ 'ਭਾਬੇ' (ਮਾਂ) ਦਾ ਪਾਰਟ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਫਿਲਮ 'ਪਰਦੇਸਣ' (1969) 'ਚ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਦਾਕਾਰ ਜਿਲਾਨੀ (ਬਾਊ ਮਹਿੰਗਾ ਰਾਮ) ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਚੋਪੜਾ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ। ਫਿਲਮ 'ਚ ਇੱਕ ਪੈਰੋਡੀ ਗੀਤ ਚਾਂਦ ਬਰਕ (ਨਾਲ ਜਿਲਾਨੀ) 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ 'ਦਿਲ ਤੇਰਾ ਦੀਵਾਨਾ ਬਾਊ ਜੀ' (ਮੀਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸਤਮ)। ਫਿਲਮ 'ਪਟੋਲਾ' (1973) 'ਚ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੇ ਜਿਲਾਨੀ

(ਪਟਵਾਰੀ ਦੀਨ ਦਿਆਲ) ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਬਿੱਲੀ ਦੀ ਬੇਬੇ (ਮਾਂ) ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ।

ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਸੈਮੂਅਲ ਮਾਰਟਿਨ ਬਰਕ ਭਾਰਤੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਦੂਤ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਲ 1954 ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਮਤਭੇਦ ਕਾਰਨ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਪਤੀ ਨਿਰੰਜਨ (ਹਿਦਾਇਤਕਾਰ ਨਿਰੰਜਨ ਪਾਲ ਨਹੀਂ) ਕੋਲੋਂ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਤਲਾਕ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1955 ਵਿਚ ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਨੇ ਸਿੰਧੀ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਵਨਾਨੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਜੋ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਬਿਜ਼ਨਸਮੈਨ ਤੇ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਸਨ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ 'ਚੋਂ ਅਦਾਕਾਰ ਅਨਿਲ ਕਪੂਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁਨੀਤਾ ਭਵਨਾਨੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਵਨਾਨੀ ਉਰਫ ਛੋਟਾ ਸਿੰਘ ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧੀ ਟੋਨੀਆ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅੰਜੂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭਵਨਾਨੀ (ਪਤੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦੀਪਕਾ ਪਾਦੂਕੋਣ) ਸਫਲ ਅਦਾਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਧੀ ਦਾ ਨਾਮ ਰਿਤਿਕਾ ਸਿੰਘ ਭਵਨਾਨੀ ਹੈ। ਚਾਂਦ ਬਰਕ ਦੀ ਖਵਾਹਿਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜਗਜੀਤ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰ ਬਣੇ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੀ ਆਰਜ਼ੂ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਉਸ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬਿੱਟੂ ਆਖਦੀ ਸੀ।

ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਫਿਲਮੀ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਚਰਿੱਤਰ ਅਦਾਕਾਰਾ ਚਾਂਦ ਬਰਕ 28 ਦਸੰਬਰ 2008 ਨੂੰ 76 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਵਿਖੇ ਵਫਾਤ ਪਾ ਗਈ।

-ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਸ੍ਰੀ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਧਿਆਈਐ ਜਿਸ ਡਿਠੇ ਸਭ ਦੁਖ ਜਾਏ॥

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਬੰਧੀ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀਵਾਨ ਐਵੇਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ

(2341 W. Devon Ave., Chicago IL 60659)

ਵਿਖੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

22 ਜੁਲਾਈ, 2022 (ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ)

ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਵੇਰੇ 8:30 ਵਜੇ

24 ਜੁਲਾਈ, 2022 (ਐਤਵਾਰ)

ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ

ਕੀਰਤਨ: 9 ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤਕ

ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ 12:30 ਵਜੇ

ਭਾਈ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦਾ
ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇਗਾ

ਪਾਠ, ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਰਵਿੰਦਰ ਕਪੂਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਕਪੂਰ, ਗੁਰਲੀਨ ਕਪੂਰ
ਅਤੇ ਅਮਨ ਕਪੂਰ ਵਲੋਂ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਰਵਿੰਦਰ ਕਪੂਰ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਕਪੂਰ

ਫੋਨ: 847-387-2923

SHUDH

FOODS

Prag International

Wholesaler and Distributor Of: Haldiram, Hawkins, Prestige, Milton, Panasonic, Titu Folding Bed And Folding Mattress, Aman Kitchenware, Restaurant Equipment's, Pats And Pans For Home & Restaurants, Religious Items, Wedding Items, Blankets... And Many More...